

ÖDÜLLÜ
YÖNETMENLERLE

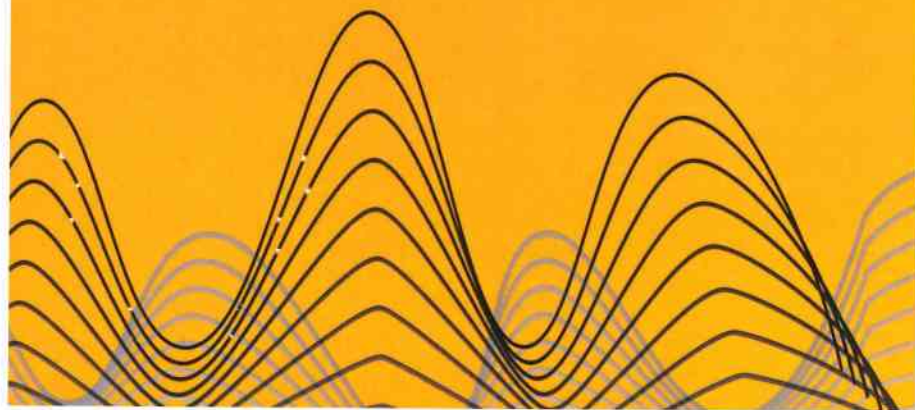
KISA FİLM

VE

BELGESEL

ÜZERİNE

SÖYLEŞİLER

**ÖDÜLLÜ YÖNETMENLERLE KISA VE
BELGESEL FİLM ÜZERİNE SÖYLEŞİLER**

©Tüm hakları yazarına aittir. Yazarın izni alınmadan kısmen veya tamamen çoğaltılması ve farklı biçimlere çevrilmesi yasaktır.

Yazar

ŞENOL ÇÖM

Kapak Tasarımı

Murat Can MEMİŞ

İç Mizanpaj

Hande ZEDELENMEZ

Baskı Tarihi

HAZİRAN 2020

ISBN

978-605-184-236-3

Yayınevi

SAGE Yayıncılık Rek.Mat.San.Tic.Ltd.Şti.

Kazım Karabekir Caddesi

Uğurlu İş Merkezi No: 97/24

İskitler – Ankara

Tel: 0 312 341 00 05

Baskı

BİZİM DİJİTAL MATBAACILIK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

Serhat Mahallesi Uzuncağı Caddesi 1128.Sok. No:6 Ostim/

ANKARA

Tel: 0 312 341 00 05

Matbaa Sertifika No: 41356

bilgi@bizimdijital.com

www.kitapbastir.com

www.bizimajans.com

İÇİNDEKİLER

<i>Hilmi ETİKAN</i>	7
<i>Şenol ÇÖM</i>	13
<i>Abdurrahman ÖNER</i>	19
<i>Ahmet BİKİÇ</i>	23
<i>Prof. Dr. Aytekin CAN</i>	27
<i>Cüneyt KARAKUŞ</i>	33
<i>Deniz ÖZDEN</i>	41
<i>Doğacan AKTAŞ</i>	45
<i>Emre GÜL</i>	49
<i>Ertuğrul KARSLIOĞLU</i>	57
<i>Gökhan ÖCAL</i>	63
<i>Hayri ÇÖLAŞAN</i>	67
<i>Kıvanç TÜRKGELDİ</i>	75
<i>Koray SEVİNDİ</i>	79
<i>Mehmet Ali SEVİMLİ</i>	83
<i>Musa AK</i>	87
<i>Nursena ŞİMŞEK</i>	91
<i>Oğuzhan KAYA</i>	95
<i>Serhat KARAASLAN</i>	103
<i>Serhat KOCA</i>	109
<i>Serpil ALTIN</i>	113
<i>Yavuz PULLUKÇU</i>	119
<i>SONUÇ VE ÖNERİLER</i>	123

ÖN SÖZ

Ülkemiz sinema tarihine bakıldığında kısa filmlere gereken önemin verilmediği ya da uzun metrajlı filmler kadar önemsenmediği farklı ortamlarda dile getirildi ve bu önemsenmeme durumu yakın bir gelecekte de devam edecek gibi görünüyor. Eksikliğiyle hatasıyla uzun metrajlı filmler için ağır aksak da olsa işleyen bir sektörden en azından bir yapılanmadan bahsedebilirken aynı yapının kısa filmler noktasında eksikliği göze çarpıyor.

Günümüzde kısa film çoğunlukla sinema alanında eğitim alan öğrencilerin kendini geliştirdiği, tabiri caizse acemiliklerini attığı bir mecra gibi görünüyor. Bu yüzden kısa filmle uğraşanlar sıklıkla ilk uzun metrajlı filmini ne zaman çekeceğine yönelik sorulara maruz kalabiliyor. Burada altı çizilmesi gereken noktanın tıpkı romanın yanında denemenin de edebiyatın bir parçası olduğu gibi sinemada da uzun metrajlı filmlerin yanı sıra kısa filmlerin de sinemanın bir parçası olduğudur. Nasıl ki edebiyatta eserin değeri sözcük ya da sayfa sayısı ile ölçülmüyorsa sinemada da bunun göstergesi filmin süresi olamaz.

Bu çalışmada imgesel, belgesel ve deneysel türde filmler yönetmiş, Türkiye’de ve dünyada birçok festivalde ödüller almış yönetmenlere, festival yöneticilerine, jüri üyelerine farklı sorular yöneltildi. Böylelikle farklı türde filmlere imza atan yönetmenlerin sinema yaklaşımları, yeni başlayanlara yönelik tavsiyeleri, ülkemizdeki film festivalleri ve sinema eğitimine yönelik görüş ve önerileri aktarılmaya çalışıldı.

Bu kitap içinde bulunan söyleşilerin önemli bir bölümü 2015-2016 yılları arasında aylık olarak yayınlanan Sinema Terspektif dergisinde Kısa ve Öz başlığı altında yayımlanan söyleşilerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur.

Çalışmada yer alan söyleşilerin bir bölümü yüz yüze; bazıları telefon ve video kayıt yöntemiyle bazıları ise online olarak gönderilen sorulara verilen yazılı cevapların aktarımı şeklinde gerçekleştirilmiştir. Kitapta yer alan kadın yönetmenlere daha az yer verildiğine yönelik eleştiriler röportajların önemli bir bölümünün yayınlandığı Sinema Terspektif dergisi yönetimi ve okuyucularından da gelmişti. Röportajları ülkemizde ve yurt dışındaki festivallerde filmleri gösterilmiş ve birden fazla film yapmış yönetmenlerle gerçekleştirdim. Bu kriterlere uyan yönetmenlerle yüz yüze ya da sosyal medya hesapları üzerinden iletişim kurmaya çalıştım. Ulaştığım bazı yönetmenlerin söyleşi teklifime zaman yetersizliği gibi sebepler göstererek olumsuz yaklaşımı ya da olumlu yanıt vermesine rağmen herhangi bir şekilde geri dönüş yapmalarını bireysel seçimleri doğrultusunda geliştirdim. Bu bağlamda pozitif ayrımcılık yapmış olmama rağmen böyle bir sayısal dengesizlik kitapta yer alan röportajlara yansdı.

Burada belirtilmesi gereken bir diğer konu da çalışmanın farklı yerlerinde geçen "kısa film" ve "kısa film yönetmeni" ifadeleri tür ayrımı yapılmadan imgesel, deneysel ya da belgesel film yönetmelerini kapsayacak şekilde kullanılmıştır. Kitapta yer alan söyleşiler ise Hilmi Etikan ve şahsıma ait yazının ardından alfabetik olarak sıralanmıştır.

Kitabın hazırlanma sürecinde başta değerli görüşleri ile katkı sağlayan tüm yönetmenlere, söyleşi metnlerinin redaksiyonu ve daha akıcı bir dil oluşturma noktasında yardımlarından dolayı M.Yusuf Anar ve Veli Kolsuz'a teşekkür ederim.

Hilmi ETİKAN

“İşin teknik yanı çözüdür. İşin bu yanı nispeten kolay. Esas olan ne söylediğin”

Türkiye’de kısa filme ve belgesele gönül vermiş kişiler arasında sevgili Şenol Çöm’ün özel bir yeri vardır. Bu kitabı hazırladığını söyledi ve benden bir yazı istedi. 1979 yılından beri kısa film ve belgesel alanına kesintisiz katkı sağlamak için büyük emek verdik. “İSTANBUL ULUSLARARASI KISA FİLM FESTİVALİ”ni 30 yıl sürdürdük. “KISA FİLM BÜLTENİ”ni **fotokopide basıp dağıttık** (daha sonra www.kisafilm.com olarak sürdürdü), sinema seminerleri, atölyeler düzenledik, yazılar yazdık, görüşmeler yaptık. Bu 40 yıl içinde yazılacak, söylenecek her şeyi söylediğim için ekleyecek yeni bir şey bulamıyorum. Biraz sonra bu kitapta söyleşilerini okuyacağınız yönetmenlerimiz de zaten altı çizilmesi gereken her şeyi gayet güzel dile getirmişler (keşke bu araştırmada daha fazla kadın yönetmenimize yer verilebilseydi). Elinizde tuttuğunuz bu tür kitaplara ne yazık ki fazla rastlayamıyoruz. Bu çalışmalar çağına ve sinema tarihimize tanıklık yaptığı için çok önemli. Özenle saklamanızı salık veririm. Çünkü genellikle yeniden basımı yapılmıyor ve ulaşılamıyor.

Aşağıda, değişik zaman ve yerlerde yayımlanmış görüşlerimden bir derleme yaptım.

Sizlere iyi okumalar diliyorum.

Hilmi Etikan

1 Haziran 2020-Urta

Ülkemizde ne yazık ki, uzun yıllardan beri uğraş verilmesine karşın, kısa film ve belgesel yapısal varlığını gerçek anlamda oluşturamadı. Zaten bu sorumluluğu salt gönüllü girişimlerle ayakta tutabilmek olası değil. Kısa film ve belgesel, alt yapı, üretim ve dağıtım açısından, kendi başına bir sektör olarak ciddiye alınmadığı sürece bu başıboşluğun sürgit devam edeceğini söylemek hiç de zor değil.

Bir ülkede, sinemanın gerçek anlamda var olabilmesi için bazı koşulların mutlaka yerine getirilmesi gerekiyor. Bunun en başında özerk bir "Ulusal Sinema Merkezi"nin varlığı geliyor. Bu kurum içinde uzun metrajın yanında, kısa film ve belgesel bölümüne de kapsamlı bir yer ayrılmalı. Bu yapı, on-on beş kişi kadar sürekli çalışan bir kadroya, bilgisayar donanımlarına, arşive, film izleme odalarına, web sayfasına sahip olmalı. Dünyadaki örnekler baktığımızda kısa filmin ve belgeselin kendi başına bir sektör olmasının atar damarını bu alt yapının oluşturduğunu görüyoruz. Fransa'da "Unifrance", Yunanistan'da "Greek Film Centre", Macaristan'da "Hungary Film Unio", Meksika'da "Instituto Mexicano de Cinematografia" ya da İran'da "Iranian Young Cinema Society" örneklerinde olduğu gibi.

Yurt dışında, "Swedish Film Institute", "London Film School", "Lodz Film School", "FEMIS" gibi okullar çok sınırlı sayıda öğrenci alıyorlar ve sadece sinema eğitimi veriyorlar. Yani bir üniversitenin, iletişim fakültesinin bölümü değil. Birkaç yıllık ortak eğitimden sonra, kendi içlerinde, yönetim, kurgu, kamera, ses, senaryo, oyunculuk gibi uzmanlık alanlarına ayrılıyorlar. Bizde, eskiden sinema bölümlerine yetenek sınavı ile az sayıda öğrenci alınır ve onlar özenle yetiştirilirdi. Zaten şu anda piyasada filmlerini çeken çoğu ünlü yönetmenimiz o dönemlerin öğrencileri. Sonra bu sistemden vazgeçildi. Yetenek sınavları kaldırıldı. Her üniversitenin iletişim fakültelerinde sinema bölümleri açıldı. Merkezi sınav siste-

mindeki puan yeterli sayıldı. 50-60 kişilik sınıflar yaratıldı. Ne öğretmenler öğrencileri ile yeterince ilgilenecek zamanı bulabiliyor ne öğrenciler beklenen performansı gösterebiliyor ne de altyapı yetiyor. Her yıl sanırım bine yakın kişi sinema bölümlerinden mezun oluyor. Çoğu kez gerekli bilgi birikimi ve deneyim olmadığı, piyasada da bu kadar mezuna cevap verecek beklenti olmadığı için gençler ciddi sıkıntı yaşıyorlar. Neyse ki teknoloji ucuzladı ve gelişti. İnternet üzerinden bilgiye ulaşmak kolaylaştı. Gençlerin her şeyi okuldan beklememeleri, kendilerini yetiştirmek için ayrıca çaba göstermeleri, genel kültürlerini olabildiğince geliştirmeleri, ülkesinin sorunlarını yakından takip etmeleri gerekiyor.

Başarılı bir kısa film ve belgesel çekmek sanıldığından daha da büyük bir emek, birikim ve zekâ gerektiriyor. Bir film tasarlarken alışıldık öykülerin, dramatik yapının dışına taşmak gerekiyor. Dünya genelinde baktığımız zaman 7-8 dakika olan çalışmaların kısa film olarak daha öne çıktığını, daha fazla akılda kaldığını görüyoruz. Filmin süresi kısaldıkça yönetmenin işi daha da güçleşiyor. Filmin süresi uzadıkça anlatılan konu ve anlatım şekli giderek uzun metrajla öykünmeye başlıyor ve ister istemez kısa metrajın anlayışından uzaklaşıyor. Kısa filmin süresi çok sınırlı olduğu için klasik anlamda dramatik bir yapı kurmak, öyküyü bilindik olaylar zinciri üzerinden geliştirip sonuca bağlamak filme zarar veriyor.

Sermaye kesimi kısa metraj filmleri ve belgeselleri kendi tanıtımını yapmak için bir araç olarak kullanıyor. Genç bir kitlenin bu alana duyduğu ilgi reklam malzemesi olarak değerlendiriliyor. Yarışmalar düzenliyor ve dağıttıkları düşük parasal ödüller karşılığında birçok filmin ücretsiz olarak gösterim hakkını alıyor. Ödül alan film dışındaki filmlerle de gösterim ücreti ödemedi, programlar yapıyor. Bu yaklaşım ülkemizde kısa filmin ve belgeselin çalışmalarını ne yazık ki bir

adım öteye taşıyamıyor. Yıllardır hiçbir karşılık beklemeden çok başarılı şekilde yarışma ve festival düzenleyen kurumlar var. Büyük güçlüklerle ayakta duruyorlar. Sponsorlar onlara destek olması çok daha samimi ve doğru bir tutum olur diye düşünüyorum.

Aslında kısa film ve belgeseller, sanıldığı aksine, eğer nitelikli bir çalışma ise, çok sayıda seyirciye ulaşabiliyor. Belki garip gelecek ama çoğu kez uzun metraj filmlerden daha çok izleniyor. Bunun nedeni daha kolay salon buluyor olmalarından, daha kolay çoğaltılıp dağıtılmalarından ve dünyada daha çok sayıda kısa film ve belgesel festivali olmasından kaynaklanıyor. Her zaman söylüyorum "İyi bir kısa film ya da belgesel çek, o film dünyayı senin ayaklarına getirecektir". Uzun metraj bir filmin herhangi bir ülkede gösterilebilmesi için, o ülkedeki ticarî dolaşıma girmesi gerekiyor ki, bu da Amerikan filmleriyle olan rekabet karşısında çok güç bir olasılık.

Eğer ülkemizde, beklendiği ölçüde nitelikli kısa filmler ve belgeseller üretilemiyorsa bunun başlıca nedeni örgütlenme, üretim ve dağıtım koşullarının yerine getirilememiş olmasıdır. Kimse suçu gençlerimizde aramasın, kimse onları beceriksiz, yeteneksiz ve yaratıcılık yoksunu olarak tanımlamaya kalkmasın. Yıllardır çok yakından izlemeye çalıştığım bu genç insanların tüm bu zorluklara karşın hala heyecanla çalıştıklarını, bir gün bir şeylerin düzeleceği umudunu yitirmediklerini görüyorum. Parklarda, sokaklarda, meydanlarda ellerindeki amatör video kameralarla dolaştıklarını, malzeme alabilmek için bile aralarında para toplamak zorunda kaldıklarını, çekim yerlerine çoğu kez yürüyerek gittiklerini, teknik sorunlarını çözebilmek için çalmadık kapı bırakmadıklarını iyi biliyorum. Ve bir gün uluslararası düzeyde, değer oldukları yeri alacaklarına da yürekten inanıyorum. Yeter ki hiç zaman yitirmeden, bu insanlarımızın benliklerinde taşıdıkları

enerji ve sinema tutkusuna, yanıt verebilecek olgunlukta bir toplum olmayı başarabilelim.

Türkiye’de de artık çok sayıda kısa film ve belgesel çekiliyor. Kameralara ulaşmak, çok az giderlerle kurgu yapmak işi oldukça kolaylaştırdı. Bu bir yönden iyi, bir yönden kötü oldu. İyi oldu çünkü yeteneği olan kişilerin önündeki teknik engeller kalktı. Bu iş zengin işi olmaktan çıktı. Kötü oldu çünkü geçmişte gösterilen özen biraz erozyona uğradı. Eskiden kayıt tuşuna basmadan kırk kere düşünülür, ön hazırlık yapılır, iş daha sıkı tutulurdu. Çünkü malzemeye ulaşmak zor ve pahalıydı. Şimdi bir SD karta yüzlerce plan sığdırılıyor. Kurguda birçok hata kolaylıkla yok edilebiliyor. Festivallere başvuran filmlerin sayısı binlerle ifade edilir oldu ama övgüyü ve gösterimi hak eden film sayısı bu artışla paralellik gösteremedi. Ülkemizde en çok öğrenciler kısa film ve belgesel çekiyor. Ama bu filmlerin büyük bir kısmı etüd çalışması niteliğinde. Tam anlamı ile kısa film konseptine cevap veriyor diyemeyiz. Öğrenci filmleri eskiden daha cesur ve sorgulayıcı oluyordu diye düşünüyordum. Ama hala yürekli, yaratıcı, sorumluluk taşıyan, nitelikli filmlere rastlıyoruz. Kabaca şöyle söyleye biliriz: Demokrasiyi gerçek anlamda içselleştirmiş ülkelerde, diğer sanat dallarında olduğu gibi, kısa film ve belgesel alanında da arzulanan özgürlük ve destek olanakları var. Siyasi ortam sertleştikçe, yönetmenlerin işi de o denli zorlaşıyor.

Kısa film ve belgesel festivallerinin sayısının artması ilk bakışta iyi bir gelişme gibi gözüküyor ama bu kadar çok festival olması bir dağınıklığı da beraberinde getiriyor. Festival karmaşası yaşanıyor. Herkes birbirinden habersiz bir şeyler yapıyor. Çoğu bir iki yıl sonra kendiliğinden yok oluyor. Yerel çapta ufak festivaller olmalı ama bazı festivaller de dünya çapında Türkiye’yi temsil edebilecek güce sahip olmalı. Bence festivallerde «yarışmalı» ve «yarışma dışı»

diye ayrı bölümler olmalı, yönetmen bunlar arasında seçimini yapabilmeli. Yüksek para ödüllü yarışmalar da var şimdilerde. Kişilikli yönetmenler bu ödüllere ulaşmak için, inanmadıkları filmleri çekmesinler, kimliklerinden ödün vermesinler. Kendine olan saygı ve sanatçı bağımsızlığının parasal karşılığı yoktur. Hangi yarışmadan, hangi festivalden, hangi jüriden ödül aldıkları çok önemli. Duyarlılık gösteren de var, göstermeyen de var. Zaten herkesten her şeyi bekleyemeyiz. Duyarlılık gösterenler alkışı hak ediyor, onlar da olmasa çağın gerisinde kalırız. İyi ki varlar. Ben kısa film ve belgesel ile ilgilenenlere her zaman şunu söylüyorum: İşin teknik yanı çözülür. İşin bu yanı nispeten kolay. Esas olan ne söylediğin. Söyleyecek bir sözün olması için de edebiyatı, sosyolojiyi, psikolojiyi, tarihi, siyaseti, felsefe gibi alanları, pozitif bilimleri iyi bilmek gerekiyor. Çok okumak, araştırmak ve gözlem yapmak şart oluyor. Kısa Film yönetmeni Serpil Altın'ın dediği gibi: "Kitap okumayan, film izlemeyen, tiyatroya gitmeyen, gözlem yapmayan, fotoğrafa ilgi duymayan, müzikle barışık olmayan, doğanın seslerini dinlemeyen, hayalleri konusunda ısrarcı olmayan biri... En iyi okulda da okusa, en iyi kurslara da gitse, nasıl iyi bir sinemacı olabilir ki?"

Şunu unutmamak gerekir ki, amatör sinemacı, acemi sinemacı demek değildir. Kuşkusuz içinde acemileri de olacaktır. Ne ki onların da kısa zamanda kendilerini yetiştirmemeleri için bir neden yoktur. Asıl önemli olan, örgütleri güçlenmemiş ve genç sinemacıları var olmayan ülkelerin, gerçek sinema sanatı dünyasına da sahip olamamalarıdır. Tek çıkış yolu, ciddi kültür politikalarının oluşturulması ve gençlerin önündeki engellerin kaldırılmasıdır.

Şenol ÇÖM

Kısa Film Nedir?

Uzun süredir kısa ve belgesel film projelerinde doğrudan ve dolaylı olarak görev almış biri olarak “kısa film” hakkında yazma konusunda bocalamadım dersem yalan olur... Anlatılabilecek onca şey varken ne yazacağını bilememek daha doğrusu kelimelerle boğuşmadan kısa filmin özüne uygun, kısa ve öz bir biçimde sorunları dile getirmeye çalışmak oldukça zor.

Çok değil yaklaşık 15 yıl öncesine kadar sadece film festivallerinde ya da nadiren televizyonda kısa film izleme şansı bulabilirken, günümüzde isteyen herkes rahatlıkla web üzerinden birçok filme ulaşabiliyor. Ülkemizde neredeyse tamamı üniversitelerin ilgili bölümlerinde eğitim alan öğrenciler tarafından üretilen, kimilerince acemiliğin atıldığı, deneme tahtası filmler... Tamam, kısa film “süre olarak kısa olan film” ama nedir bu kısa film?

Sanatsal bir türde olduğu gibi birçok alanda ortaya çıkan bir yeniliği tanımlarken daha önce deneyimlenmiş ve kabul görmüş bilgiler üzerinden kısacası bilinmeyeni daha iyi bilen aracılığıyla anlatmaya çalışırız. Kısa film denilince de ortaya çıkan tanımlardan biri de “Uzun film roman ise kısa film şiirdir.” sözleri aklıma ilk gelenlerden... Çoğu kez yanılığa düşülen nokta, kısa film sadece uzun filmin kısası düşüncesi-dir. Elbette nicel anlamda süresinin kısalığı kısa filmin en belirgin özelliği ama roman-şiir karşılaştırmasında olduğu gibi sayfa üzerindeki kelimelerin kapladığı alan ya da sayfa sayısı bu farkı anlatmak için yeterli değil.

Sadece kısa film için de değil herhangi bir sanat yapıtını belirgin bir tanım içine sıkıştırıp sınırları çizmek o sanat dalına yapılmış bir kısıtlama olacaktır. Bu yüzden "Kısa film nedir?" Sorusuna verilebilecek cevaplar üzerinde durmanın daha doğru olacağı düşüncesindeyim.

Kısa film bağımsızdır. Çünkü uzun metrajlı hiçbir film (sanat filmlerini de dahil edebiliriz) izleyicisi olmadan var olamaz. Oldukça yüksek maliyetlerle üretilen filmler, ticari destek bulamadığı sürece varlığını sürdüremez. Kısa filmler, görece düşük bütçeli olduğu için ticari sistemin dışında üretilebilir ve dolayısıyla daha özgür yapımlar ortaya çıkması muhtemeldir.

Kısa film yenilikçidir; uzun metraj filmler için riskli olabilecek gerek içerik gerekse biçimsel yeniliklerin denenebileceği bir laboratuvar ortamıdır.

Kısa film çarpıcıdır. Kısa filmde anlatılmak istenen olay önemliken klasik anlatı kalıplarına göre üretilmiş uzun metrajlı filmde, olayı yaşayan karakterler önemlidir. Uzun metrajlı filmlerle benzer sinema dili kullanılmasına rağmen kısa filmde detaya girilmeden anlatılması düşünülen konu tabiri caizse gevezelik edilmeden doğrudan izleyiciye aktarılır.

Ülkemizde Kısa Film:

Yakın bir geçmişte (2014) 100. yılını kutladığımız Türk sinemasının tarihçesi hakkında yeterli kaynak yok denecek kadar azdır, hâl böyle olunca sinemanın üvey evladı kısa filmin durumunu siz düşünün.

Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren az sayıda bireysel çalışmalar görülse de ülkemiz kısa film tarihinde toplu olarak ilk hareket 1963 yılında Robert Kolej Sinema Kulübü'nün dü-

zenlediği “Hisar Yarışması” çevresinde görüldüğü söylenebilir. Bu hareket de kendi içinde ortaya çıkan anlaşmazlıklar sonucu uzun soluklu olamamış. Sonrasında 1980’li yılların başından itibaren açılan sinema okulları ve video teknolojisinin paralelindeki gelişmeler önemli ancak bu tarihler arasında üretilen filmler hakkında net bir veriye ulaşmak mümkün değil. Ülkemizde üretilen kısa filmlerin arşivlenmesi noktasında yegâne isim “kameraarkası.org” sitesini kuran Hayri Çölaşan tarafından tutulan kayıtlardır. Üretildikten sonra gösterim imkânı bulmuş filmlere ait bilgilerin tutulduğu (filmlerin kopyası değil) bu arşiv Çölaşan’ın bireysel çabaları sonucu 1997 yılında başlamış ve günümüze kadar sürdürülmüş. Takdir edilecek bir çalışma olmakla birlikte bu tür bir arşivin tek bir kaynak tarafından tutuluyor olması kendi içinde riskler barındırıyor. Ve tek bir kişinin bireysel özverisinin eseri. Bu yüzden ülkemizde üretilen filmlerin arşivinin resmi ve bağımsız kuruluşlarca da oluşturulması gerektiğine inanıyorum. Böylelikle film bilgileri ve gösterim kopyaları ile oluşturulacak veri tabanı, gerektiğinde araştırmacı veya ilgililerin ulaşabileceği toplumsal hafızamız için önemli bir kaynak olacaktır.

Kısa filmlere yönelik kanuni düzenlemelere de bir bakalım: 3122 sayılı 10 Şubat 1937 tarihli kanunla, sinema salonlarında gösterilecek uzun filmler öncesi öğretici kısa filmler gösterimi zorunlu tutulmasına rağmen uygulamada karşılık bulamamış. Yakın tarihe kadar bu kanunun uygulanamamasının sebepleri arasında teknik sebepler gösterilebilir. Kısa ve uzun metrajlı filmler farklı gösterim formatlarında, yani uzun metrajlı filmler 35 mm formatında gösterilirken kısa metrajlı filmler daha ucuz maliyetli formatlarda üretilip gösteriliyordu. Günümüzde sinema salonlarında filmler DCP (Dijital Sinema Paketi) formatında gösteriliyor. Bu yüzden kısa filmlerin sinema salonlarında gösterimi önceki yıllara kıyas-

la teknik açıdan daha kolay ve geçmişte olduğu gibi yüksek maliyetli değil. Düşünsenize biletini aldığınız uzun metrajlı film öncesi 20 dakikalık reklam kuşağını izlemek yerine en az iki farklı kısa film izlemek güzel olmaz mıydı? Bu izleyici için olduğu kadar kısa film yapımcıları, dağıtımıcılar ve salon sahipleri için de olumlu katkıları olabilecek bir uygulamaya dönüştürülebilir.

Kısa Film ile İlgili Ülkemizdeki Kanuni Düzenlemeler

Kısa filmlerin devlet tarafından maddi olarak desteklenmesine yönelik ilk kanun ise sinemanın icadının yüzüncü yılında, 22395 sayılı 5 Eylül 1995 tarihinde resmî gazetede yayımlanıyor. Bu kanun gereğince Kültür Bakanlığı her yıl belirli sayıda kısa film projesine destek veriyor. Bu konudaki çelişki ise o kadar yıldır destek veriliyor olmasına rağmen istisnalar dışında destek alan filmlerin önemli bir çoğunluğunun herhangi bir festivalde gösterildiğini veya bir şekilde izleyici ile buluştuğunu görememektir. Mesele film çekebilmek için destek almak mı? Yoksa destek almak için film çekmek mi? Anlamak zor.

Nicel olarak kısa film üretimini artıran etkenlerin ise üniversitelerde sinema bölümlerinin neredeyse her ilde bir tane açılmış olması ve dijital teknolojinin gelişimi olduğu söylenebilir.

Sinema "eğitimi veren" fakülteler konusunda olduğu gibi film festivalleri sayısında da önemli bir artış söz konusu. Kısa filmler için 2000'li yılların başında yarışma ve gösterim imkânı açısından 20 kadar festival düzenleniyorken günümüzde bu sayı 100'ün üzerinde. Burada ortaya çıkan bir diğer sorun "film festivali enflasyonu"dur. Devlet kurumları, belediye-

ler, vakıflar, okullar, dernekler hatta bireysel olarak isteyen her kişi film festivali dzenleyebiliyor. Bu festivallerin işleyişini dzenleyecek ve kısa film yapımcılarını koruyacak bir denetim mekanizması ya da yasal dzenleme de maalesef henüz mevcut değil. Burada şu soru akla gelebilir: Film festivallerinin fazla olması niye kötü olsun? Elbette belirli şartlar sağlandıktan sonra film festivallerinin çoğalmasının film üretimine olumlu etkileri yadsınamaz ancak bilinçsizce dzenlenen her türlü kısa film etkinliğinin sanata ve sanatçıya zarar verebilecek mecralara dönüşebileği kanaatindeyim.

Abdurrahman ÖNER

“Öyle bir film yapmalıydım ki görmezden gelemeyecekleri kadar iyi olmalıydı.”

Uzun bir süre kurmaca ve belgesel filmlerde senaryo, kameraman, kurgu ve yönetmenlik gibi her aşamada görev almış tek kişilik bir ekipsiniz adeta. Bu sizin kendi tercihiniz mi yoksa bir zorunluluk muydu?

Lisede vcd filmlerden oluşan bir arşivim vardı ve film izlemek benim için bir tutkuydu. Üniversitede matematik öğrencisi olmama rağmen gönlümde hep sinema vardı. O yıllarda katıldığım bir sinema kulübünde, kısa film çeken arkadaşlarla tanışmam film çekebileceğime dair özgüven kazanmamı sağladı. Bahsettiğim sinema kulübünün mini bir dv kamerası vardı. Kulüpte isteyen herkesin ‘bozulur’ diye alamadığı bir kamera. Aynı kulüpte TRT’de kameramanlık yapan bir büyüğümüz vardı. Kamera üzerindeki tuşların nasıl kullanıldığını bana göstermesi için yalvar yakar 20 gün peşinden koştum. Tek istediğim kamerayı bozmayacağımı ve tuşları öğrendiğimi kulüptekilere söylemesiydi. Tüm uğraşlarıma rağmen isteğimi geri çevirdi. Bunun üzerine 3 arkadaş borçla aldığımız bilgisayarlarımızı satıp handycam almaya karar verdik. Henüz bilgisayarlarımızı satın alacak biri çıkmamıştı; bu süreçte nasıl oldu bilmiyorum ama kameranın nasıl çalıştığını 10 dakika da olsa göstermeyi kabul etti. Kamerayı almayı başarmıştık, çekimler için ışık lazımdı. Bu sorunu da elektrikçide

yaptırdığım basit ışıklarla çözdüm. Çekim aşamasında arkadaşlarımın yardımı ile hem ışık yaptım hem de kamera kullandım ve ilk kısa filmimim çekimlerini tamamladım. Ham görüntüleri aktardığımda kurguyu nasıl bağlayacağımı bilmiyordum. Bir arkadaşımdan dijital kurgu programını alıp yaklaşık 2 ay sabah akşam çalıştım. Film çekiminden 3 ay sonra filmi kurgulayabilmişim. Bu filmim ABD, Avusturya ve Türkiye’de düzenlenen farklı festivallere seçildi. Sonrasında çektiğim filmler de yine aynı imkânsızlıklarla tamamlandı. Açıkçası tek kişilik bir ekip olmak zorunda kaldım. Tercih etmezdim ama birçok şeyi öğrenmek zorunda kaldım. Ama bugün dahi o öğrendiğim şeylerin ekmeğini yiyorum.

Birçok çalışmanız var, klişe bir söz olacak belki ama hepsi sizin evlatlarınız gibidir buna eminim ancak dışarıdan bakan biri olarak “Buhar” adlı filminiz dikkat çekiyor. Kısa film tarihinizi B.Ö. / B.S (Buhar’dan Önce ve Buhar’dan Sonra) olarak ayıracak olursak neler söylediniz?

Buhar’dan önce birçok kısa film ve belgesel film yaptım. Filmlerim festivallere seçiliyordu ama sonrasında benzer kalitedeki yapımlar bir şekilde öne geçiyordu. Bilmiyorum belki pozitif ayrımcılıklar belki de hatır, gönül etkili oluyor ve bir şekilde görmezden geliniyordu. Öyle bir film yapmalıydım ki, görmezden gelemeyecekleri kadar iyi olmalıydı. Buhar, böyle bir dönemde çıktı. Yurtdışında da aldığı birçok ödül sebebiyle görmezden gelinemedi. Buhar bu açıdan benim için görünür olma adına bir kırılma noktası oldu.

Bir eğitimci gözüyle baktığınızda son yıllarda ülkemizde üretilen kısa film ve belgesellerde bir değişim ya da gelişim olduğunu söyleyebilir misiniz?

İyi bir kurmaca ya da belgesel film takipçisi olarak şunu söyleyebilirim: teknik olarak daha iyiye gidiyoruz. Bunun belirleyicisinin dijital teknolojilerdeki gelişme olduğunu dü-

şünüyorum. Evet, teknik olarak 2k hatta 4k filmler çekebiliyoruz ama yönetmenlik noktasında bazı şeylerin kaçırıldığına inanıyorum. Örneğin, sinopsisi okunduğunda duygu sömürüsü olduğu ortada olan ve 'bu iş yapar' denilen senaryo alelacele çekiliyor. Çoğu zaman gerçekten de iş yapıyor. Duygu ve yönetmenlik konusunda çok fazla kafa yorulmuyor sanki. Kısa film yönetmenleri genelde kendi senaryolarını çektikleri için senaryo kısmında bazı noktaları atlayabiliyorlar. Herkes yapıyı yıkmanın peşinde, bence yapıyı doğru anlatabilmek önceliğimiz olmalı. Hâkim olmadığınız bir şeyi yıkıp değiştiremezsiniz. Evet teknik olarak daha iyi filmler yapıyor ama yönetmenlik anlamında yurtdışında yapılan işlere nazaran oldukça gerideyiz. Ülkemizde yılda ortalama 500-600 kısa ve belgesel film çekiliyor. Ama her festivalde belli başlı 10 filmle karşılaşırız. Bu filmlerden de uluslararası başarı gösterebilenler 2-3 filmle sınırlı kalıyor. Buradan da şu çıkartılabilir: üretilen filmlerin önemli bir bölümünü özensiz yapılan işler oluşturuyor.

Ahmet BİKİÇ

“Fotoğrafçılık beni sinemaya hazırladı.”

**Filmografinize bakıldığında kurmaca ve belgesel filmle-
riniz göze çarpıyor. Bu noktada ileriye dönük olarak “bel-
gesel ya da kurmaca türünde devam etmek istiyorum” şek-
linde bir planınız var mı?**

Sinema yolculuğunda birçok çalışmada bulundum. Bu ba-
zen bir kurmaca bazen de belgesel film çalışması olabiliyor.
Eğer bir öyküm varsa ve bunu aktaracak en iyi anlatım biçimi
hangisi ise onunla yola çıkmayı hedeflerim. Anlatılacak fikir,
hikâye, filmi hangi türde yapacağımı belirliyor. Her yönet-
men sinema yolculuğunda güzel işlere imza atmak ister, gele-
cekte sinematografik kaygıları olan eli yüzü düzgün projeler
düşünüyorum, projelerin türü önemli değil.

**Sinema eğitimi alan öğrenci ortamlarında çoğu za-
man dile getirilen bir konu “film çekmeden önce fotoğraf
çekebilmek”tir. Fotoğraf alanında çalışmış olmanızın son-
raki belgesel ya da kurmaca işlerinizde nasıl etkileri oldu?**

Uzun yıllar fotoğrafçılıkla uğraştım, fotoğraf işlerimde
görsel açıdan piştim diyebilirim. Fotoğrafçılık bana çerçeve
oluşturmayı, objeye ya da konuya nasıl yaklaşacağımı öğ-
retti. Fotoğraf çekimleri esnasında insanlarla diyalog kurma
imkânı buldum. Fotoğrafçılık yılları beni sinemaya hazırladı,
diyebilirim çünkü halen kamerayı kurarken fotoğraf geçmi-
şimdeki tecrübeme başvururum. Öncelikle gittiğim mekânın
genel ışığı, ortamdaki objelere veya konuya düşen ışığı göz-

lemelerim. Çerçeve yaparken kadrajın bütün dinamiklerini inceledim bunu adeta bir kuralmış gibi sürekli yaparım. Bu kurallar sonraki çalışmalarımda bir kılavuz niteliği taşıdı. Yaptığım birçok çalışma festivallerde en iyi görüntü ödülüne layık görüldü bu da görsel yetkinliğin kanıtıdır bence.

Kültür Üniversitesi'nde görev yapıyorsunuz. Akademik çalışmalar yanında film üretebilecek zamanı nasıl buluyorsunuz?

İstanbul Kültür Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İletişim Tasarımı Bölümünü yüzde yüz burslu okudum sonrasında yüksek lisansımı tamamladım. Üniversitemde proje yapmak için şartlar çok iyi. Bence sinemayla ilgili çalışan akademisyen ya da yönetmen bir yandan akademik olarak kendini olgunlaştırırken bir yandan da sette ter dökmeli yani ikisini birlikte götürebilmeli. Evet ikisini birlikte yürütmek çok zor olabilir ancak ikisi birlikte olduğunda başarı gelir, ben buna inanıyorum. Sinema kuramlarını bilen bu konuda yazıp çizmiş ancak hiçbir sette bulunmamış ya da bir film çekmemiş birini düşünün. Bu kişi çok önemli kılavuz niteliğinde kitaplar yazabilir ancak setin nasıl oluşturulduğunu, ekip içindeki sorunların nasıl çözüldüğünü masa başında anlayamaz bunu ancak yaşayarak öğrenebilir.

Filmlerinizi çekerken gerek ekipman gerekse de ulaşım, konaklama gibi konularda bütçe desteği bulabiliyor musunuz? Bu soru kapsamında "Koro" belgeselinizin yapım sürecinden bahsedebilir misiniz?

Şimdiye kadar resmi olarak ne Sinema Genel Müdürlüğü ne de başka kurumlardan resmi anlamda bir destek almadım. Çoğunlukla bünyesinde çalıştığım İstanbul Kültür Üniversitesi'ne ait sinema ekipmanlarımı kullandım.

Zamanla festivallerden kazandığım ödüllerle çekim ekipmanına yatırım yapmaya başladım.

“Koro” belgeselinde bir kısım çekim aletlerini üniversiteden bir kısmını dışardan, yapım şirketlerinden, tedarik ettim. Yeri gelmişken Alfa Vizyon Yapım şirketine, desteklerinden dolayı Adil Yalçın’a buradan teşekkür etmek istiyorum. Bunun yanında İstanbul Kültür Üniversitesi’nin o dönemki rektörü Prof. Dr. Dursun Koçer’in destekleri çok anlamlıydı. Yapımcım ve eşim sevgili Nagihan Çakar’ın destekleri büyük... Tüm projelerde kafa kafaya vererek birlikte çalışıyoruz. Her çalışmamızda farklı destekçilerimiz vardı, çıkan her sorunun bir çözümü oluyordu genelde. Ekipçe şöyle bir kuralımız var: Gittiğimiz yerlerde ya da şehirlerde iyi dostlar edinmek. Bence en büyük destek onlardan geliyor. Bunun yanında önemli olan bir diğer nokta da samimiyet ve kurulan dostluk ilişkilerini işimiz bitince unutmamak. Onları unutursanız onlar da sizi unutmaz.

Film üretim sürecinde hem pratik olarak hem de akademik anlamda eğitim almış bir yönetmen olarak lisans düzeyinde bir öğrencinin sinema eğitimi sizce nasıl olmalı? Bu konuda Türkiye’deki üniversiteleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Kısaca düşüncelerinizi alabilir miyim?

Sinema yolculuğuna çıkmış her öğrenci bence öncelikle amfilerde sonrasında da mutlaka setlerde terlemeli. Bu konuda Türkiye’de sinema eğitimi veren okulların eksiklikleri olduğu aşikâr. Bir üniversite, kuramsal eğitime ağırlık verirken diğer bir üniversite uygulamaya ağırlık veriyor; ancak bu mesleğin yolu hem iyi okuma hem de iyi pratik yapmaktan geçiyor. Yurt dışında birçok film okulunu ziyaret etme şansım oldu, inanın çok okuma ve pratik yapma konusunda ısrarlılar. Bence bizden önde olmalarının nedenini burada arayabiliriz.

Deneyimli bir yönetmen olarak ilk filmini çekmek isteyen yönetmen adaylarına ne tavsiye edersiniz?

Belgesel ya da kurmaca film fikri olan kişinin öncelikle derin bir araştırmaya yönelmesini öneririm; bu araştırma, yönetmeni projeye hâkim olma noktasında cesaretlendirecektir. Sonrasında malzeme desteği ve diğer her türlü desteği sağlayabilirler.

Finalist yönetmen olarak katıldığınız Türkiye'deki film festivallerini nasıl buluyorsunuz?

Gerek ulusal gerek uluslararası birçok festivale katıldım, ödüller aldım. Türkiye düzenlenen film festivallerinin artması yeni sinemacılara kendilerine seyirci bulma noktasında önemli bir katkı sağladığını söyleyebilirim. Son dönemde bazı festivallerin devlet kurumlarından destek almalarına rağmen yeterli tanıtım yapılmadığı için halka inmiyor; bu da halkın festivale olan ilgisini azaltıyor. Bir de festivallerde kısa filmcilere yeterli desteğin verilmediğini görüyoruz, bazen desteğe rağmen kısa film yönetmeninin konaklama veya yol masrafları ödenmiyor. Geçmişte bazı festivallerde bunu yaşadık. Türkiye'deki "bazı" festivallerde maalesef eş dost ilişkileri çok ön planda oluyor, mesela o yıl içinde belli bir jüri oluyor ve birçok festivalde aynı kişileri görüyorsunuz. Ölçme kriterleri maalesef sonuçlar açısından talihsizce oluyor. Yurt dışındaki festivallerde bu geçerli olmuyor; jüriler profesyonelce yapılan işe yaklaşıyorlar ve değerlendirme noktasında objektif sonuçlar çıkıyor. Zaten haksızca verilen ödülün, o anda iyi gibi görünse de o yönetmenin sinema yolculuğuna zarar verdiğine inanıyorum.

Prof. Dr. AYTEKİN CAN

"Jüri değerlendirmeleri sübjektif de olabilir."

Yüzyılın başından itibaren Uluslararası Kısa-CA Öğrenci Filmleri Festivali'ni organize ediyorsunuz. Başladığı yıldan günümüze kadar aralıksız olarak düzenlenen bir festival, bu fikir nasıl doğdu nasıl gelişip bu günlere kadar gelebildi?

Adı üzerinde öğrenci filmleri festivali. 2001 yılında Radyo Televizyon ve Sinema bölümü öğrencilerimiz tarafından kurulan ½ Sinema Topluluğu üyeleri dünya sinemasının öne çıkan filmlerinin gösterimini yapıyordu. Topluluk öğrencileri bir ders çıkışında bölümümüz öğretim görevlilerinden Ruhi Bey'e (Gül) "Artık biz film topluluğu olarak başkalarının filmlerini gösterdiğimiz gibi kendi filmlerimizi de göstermek istiyoruz." şeklinde bir taleple gelmesi üzerine festival fikri doğdu diyebilirim. Yıl sonuna geldiğimizde öğrencilerimizin heyecanı bizi hızlı bir şekilde organizasyon düzenlemeye yöneltti. Çok hazırlık yapmadan sadece kendi öğrencilerimizin kurmaca ve belgesel filmlerinden oluşan bir gösterim ve yarışma programı düzenledik. TRT ve NTV'den yönetici ve yapımcı kademesinde teknik kişilerin yanı sıra akademisyen ve sanatçılardan oluşan bir jüri ile bu filmleri izleyip değerlendirdik. Ertesi yıl festivali ülkemizdeki tüm üniversite öğrencilerinin katılabileceği şekilde ulusal düzeye taşıdık. Burada şunu da belirtmek isterim. Bizden önce ya da bizimle aynı yılda özel ve devlet üniversitelerinin düzenlediği festivaller oldu ancak onlar maalesef Kısa-Ca Film festivali

gibi uzun soluklu olamadı. Bu konuda üniversite üst yönetimimizin desteği kadar gerek akademisyen arkadaşlarımızın gerekse öğrencilerimizin özverili çalışmalarının katkısı büyüktür. Biz mütevazı bir bütçeyle ilk yıldan günümüze kadar hiç ara vermeden öğrencilerimizin hazırladığı çalışmaları izleyici ile buluşturduk bundan sonra da buluşturmaya devam edeceğiz. Ayrıca Kısa-Ca Film Festivali'nin bir diğer önemli özelliği de Konya'da aralıksız olarak sürdürülen ilk ve tek film festivali olmasıdır.

Bütçe dediniz, bildiğim kadarıyla festivale Kültür Bakanlığı desteği var değil mi?

Evet, festivalimiz 10. yılından itibaren uluslararası bir boyut kazandı ve aynı yıl Kültür Bakanlığı da festivalimize destek olmaya başladı. Öncesinde tamamen üniversitemizin öz kaynakları ile düzenleniyordu. Ayrıca birçok özel kuruluş da festivalimize destek oluyor.

Uzun yıllardır düzenlenen bir festival ve başlangıcından itibaren bu etkinlikte festival yönetmeni olarak görev üstleniyorsunuz. Geçen bu süre zarfında katılan filmleri değerlendirecek olursanız nasıl bir gelişme ya da değişim yaşandı diyebilirsiniz?

Katılımcı filmleri genel olarak değerlendirmek gerekirse nitel ve nicel anlamda değişim yaşandığını söyleyebilirim. Öncelikle üretilen film sayısında gelişen teknolojik gelişmelere paralel olarak önemli bir artış yaşandı. Geçmişte gerek çekim gerekse çekim sonrası post prodüksiyon aşaması için çok daha pahalı donanımlar gerekiyordu. Bu donanımlara her üniversite sahip değildi sahip olanlar ise öğrenci projelerine kısıtlı imkânlar sunabiliyordu. Günümüzde birçok öğrenci bireysel olarak kendine ait kamera ve kurgu yapabilecek cihazları temin edebiliyor. Bu nicel bir artışa sebep olduğu gibi daha bağımsız çalışmaların üretilebilmesi için de bir ortam

sunuyor. Festivallere katılan akademisyen ve öğrenciler diğer çalışmalardan etkilenerak anlatımda ortak bir dil kullanımına gidebiliyor. Örneğin önceleri belgesel filmlerde metin ve seslendirme daha yoğun olarak kullanılırken günümüzde daha yalın sinema dilinin hâkim olduğu anlatım yöntemleri kullanılıyor.

Belgesel ve imgesel filmlerin yanında festivalimizin yarışma kategorilerine son yıllardır animasyon dalında da filmler kabul etmeye başladık. Ancak animasyon film eğitimi Anadolu Üniversitesi dışında birkaç üniversitede olduğu için bu kategoride Anadolu Üniversitesi'nin bir ağırlığı söz konusu. Zamanla animasyon teknikleriyle üretilen filmlerin diğer üniversitelerde de artacağına inanıyorum.

Başlangıcından günümüze kadar gelen süreçte öğrenci filmleriyle festivalinize katılmış ve şu an sektörde olan isimler var mı?

Festivalimize öğrencilik yıllarında çektiği filmlerle katılan, başta geçtiğimiz yıllarda kaybettiğimiz merhum Seyfi Teoman olmak üzere Selim Evcı, Biray Dalkıran, Mehmet Bahadır Er, Caner Erzincan, Hacı Mehmet Duranoğlu, Fatih Sezgin gibi yönetmenler katılmıştı. Bunların yanında oyunculuk kariyeriyle tanınan Zeynep Çamcı ve Gupse Özay, Ahmet Kural gibi günümüzde gerek sanatsal gerekse popüler sinema alanında önemli işlere imza atan kişiler yer aldı. Bu isimlerin dışında sinema ve dizi sektöründe önemli görevlerde çalışan birçok öğrenci arkadaşımızı görmek bizleri mutlu ediyor.

Festivale birçok film katılıyor, ana jüri karşısına çıkacak filmleri belirleme noktasında bir ön eleme gerçekleşiyor. Birçok katılımcı, eminim, merak ediyordur, siz Kısa-CA Film Festivali'nde nasıl bir ön eleme yöntemi izliyorsunuz?

Ön eleme, akademik kadroda görev yapan bir ekip tarafından titizlikle yapılıyor. Yakın zamana kadar bu konuda yükün önemli bir kısmı fakültemiz öğretim üyelerinden Prof. Dr. Meral Serarşan'ın üzerindeydi. Aynı şekilde öğretim üyelerimizden Dr. Sinem Evren Yüksel, Dr. Nermin Orta, Dr. Aslı Ekici tüm filmleri tek tek izliyor. Öncelikle kısa film ya da belgesel çalışmalarının teknik olarak izlenebilir olması daha sonra konu veya senaryonun özgünlüğü, çekim tekniği (kamera açıları, kompozisyon, zaman kullanımı, kurgu) gibi sinemanın temel öğeleri açısından değerlendiriliyor.

Bir diğer ön eleme kriterimiz de üretilen filmlerin "kamu düzenini olumsuz yönde etkileyebilecek, toplumda kin, nefret ve düşmanlığı körükleyen, sosyal ve toplumsal yönden rencide edici unsurlara" ve gelenek-göreneklerimize aykırı olmamasına dikkat ediyoruz. Ayrıca festivalimizde mümkün olduğunca farklı üniversitelerden katılan öğrencilerimizin filmlerine yer vermek için özel çaba gösteriyoruz. Festivalimizde ödül alan birçok belgesel ve kısa filmin diğer kısa film festivallerinden de başarıyla döndüğünü görüyoruz. Ayrıca önemli uzun metraj filmleri ve yönetmenleri de festivalimiz kapsamında öğrencilerimiz ve sinema severlerle buluşturuyoruz.

Önceki röportajlarımda farklı festivallere katılan kısa film ve belgesel yönetmenlerine festivallerden beklentilerine yönelik sorular yöneltme şansım olmuştu. Şimdi tersten düşünecek olursak sizin katılımcı yönetmenlerden beklentilerinizi alabilir miyim?

Katılımcılardan beklentim var diyemem ama özellikle ulaşım, konaklama gibi imkânlarla ilgili sorunlar festival bütçelerinden kaynaklanıyor. Öyle ki bazen çok büyük bütçeli festivallerde dahi bu konularda sorunlar yaşanabiliyor. Biz çok mütevazı bir bütçeyle festivali yürüttüğümüz için katılımcı

öğrenci yönetmenlere hava yolu ile seyahat sağlama imkânımız olmuyor, otobüs veya tren bileti sağlayabiliyoruz. Bu tür konularda katılımcı öğrencilerimizin hoşgörüsünü bekliyoruz.

Bizim festivalin bir özelliği de birçok festivalin yaptığı gibi sadece ödül alan katılımcıları davet etmiyoruz. Finale kalan tüm yönetmenleri festivale davet ediyor, ulaşım ve konaklamalarını karşılıyoruz. Finalist yönetmenler, film gösterimleri, söyleşiler, atölye çalışmaları, kültürel gezi gibi festivalimizin tüm etkinliklerine katılabiliyor. Festivalimizin vurgulamak istediğim bir farkı da seyircisi en çok olan festivallerden birisi olması. Gösterimleri Selçuk Üniversitesi kampüsü içerisinde gerçekleştirdiğimiz için yoğun bir ilgi oluyor.

Katılımcı yönetmenlerden beklenti olarak söylenebilecek diğer bir husus şudur: Katılım için istenilen materyalleri gönderirken titiz olmaları ve etik olmaları. Etik konusunda bir örnek vermek gerekirse bir festivale deneysel kategoride katılan bir filmin başvurusu başka festivalde kurmaca kategorisinde yapılabiliyor. Bunlar bizim kadar diğer festival yöneticilerinin de dikkatinden kaçmıyor.

Kısa-CA Film Festivali Ana Jüri üyelerini nasıl belirliyorsunuz, bu jüri nasıl bir yöntem kullanarak finalist filmleri değerlendiriyor?

Festival ana jüri üyeleri hem sektörde önemli işlere imza atmış yetkin kişiler arasından hem de farklı üniversitelerin önde gelen akademisyen isimlerinden oluşuyor.

Biz festivalimizde jüri puanlamasını hesaplamak için bir çizelge oluşturduk. Çizelgede senaryo, ışık, kamera gibi kriterler puanlamaya tabi tutuluyor. Her jüri üyesi kendi ilk beş filmini belirliyor. Sonrasında tüm jüri üyeleri toplanıp ilk üç filmi belirlemek için tartışıyor. Burada yeri gelmişken şunu unutmamak lazım, değerlendirmeler subjektif de olabilir.

Puanlama, jüri üyesinin dünya görüşü, estetik anlayışı gibi faktörlere göre değişiklik arz edebiliyor. Bizim yarışmamızda ödül almamış bir film diğer bir festivalde ödül alabiliyor ya da tam tersi de olabiliyor. Bu jürinin takdiridir, katılan her yönetmenin bu karara saygı duyması gerektiği inancındayım.

Jüri üyelerimiz konusu kapanmadan belirtmek istediğim bir diğer nokta da festivalimiz uluslararası boyut kazandığı yıldan itibaren Newyork Film Akademisi'nden belgesel yönetmeni Prof. Michael Joyce, kurgu yönetmenleri Andreas Treske, Thomas Balkenhol, sinema yazarı ve eleştirmeni Mi-reille Sadege, yönetmen ve akademisyen Prof. Dr. Zaur Mükkerrem gibi gerek yurt dışından gerekse ülkemizden yabancı jüri üyelerinin katılımları festivalimize renk ve güç kattı.

Cüneyt KARAKUŞ

“Sinema eğitimi için bence bütün fakültelerin yetenek sınavı açması gerekiyor.”

Filmografinizde farklı kısa ve belgesel film çalışmalarınız var ancak ben “Sûret” isimli filminiz hakkında konuşmak istiyorum. Ülkemizde çekilen filmlerle kıyaslanınca gerek oyunculuk gerek sinematografik öğeler açısından profesyonel bir iş. Bu koşulları sağlamak zor oldu mu? Bize filmin çekim sürecinden bahsedebilir misiniz?

Sûret, uzun zamandır film çek(e)miyor olmanın verdiği bir hasretle ortaya çıktı aslına bakarsanız. Yazdığım film öyküleri hemen her zaman uzun metraja daha uygun olmaktaydı. Sûret de üç parçalı uzun metrajlı bir film öykümün parçalarından birisi olarak tasarlanmıştı. Bütçesel sorunlar nedeniyle uzun metrajlı film çekme olanağı da bulamamıştım. Bu arada bir festivalin kısa film çekimlerine destek sağlayacağından haberdar oldum ve Sûret’in senaryosunda ufak değişiklikler yapıp gönderdim. Her ne kadar verilen bütçe yetersiz olsa da film için bir kıvılcımdı bu. O sıralarda bir dizi filmde çalışmaktaydım. Festivalden aldığım ödenek ve o ödeneğin birkaç katını da kendim finanse ederek filmi tamamladım. Farklı birimler ve oyuncularla kısa toplantılar, mekân gezisi... Planlı bir programla dört iş günü süren çekim sürecinin ardından mola günlerini saymazsak beş iş günü süren yoğun bir post prodüksiyon aşaması... Sûret filmini, senaryo yazım aşamasını saymazsak, çekim, kurgu ve ses tasarımını toplamda 10-12 günlük bir çalışmanın sonucu tamamladık diyebilirim. Tabii

bu şekilde toparlayınca oldukça kısa ve sancısız bir süreç gibi geliyor. Ancak yapım süreci hiç de öyle değildi. Ekip ve ekipman hususunda sektörden birisi olarak çok zorlanmadım. Daha önce çalıştığım iş arkadaşlarım ve yapım firmaları benden desteğini esirgemedi. Kamera, ışık ve set malzemelerinin neredeyse tamamını, firmaların da uygun olduğu programlar dahilinde, ücretsiz edindim. Oyuncuların bir kısmı daha önce çalıştığım bir kısmı ise senaryoyu uygun gördüğü için filmde yer alan oyunculardı. Bir de biz filmi bayramda hem de Kurban Bayramı'nda çektik. Hem oyuncu hem kamera malzemesinin iş programı nedeniyle...

Zorluklara gelecek olursam belki de en büyük sorun bayram öncesi anlaştığımız bir mekânın, hem de fabrika sahnelerinin çekileceği mekânın, son anda izninin iptal edilmesi ile fabrika sahnelerinin birkaç hafta sonraya ertelenmesi oldu. Ancak bu çileli bir süreç olsa da film açısından sonuç daha iyiydi. Çünkü bu sayede hayalimdeki planlara daha yakın bir mekân buldum. Sonuç itibarıyla yoğun, zorlu fakat oldukça keyifli bir film yapma süreciydi.

Çalıştığınız için eğitimi almış birisiniz bu yüzden Radyo Televizyon Sinema ve benzeri bölümlerde eğitim veren lisans öğrencilerinde sıklıkla karşılaştığım bir sorun hakkında düşüncelerinize başvurmak istiyorum. Öğrencilik yıllarında bir şekilde sektörde staj veya proje bazlı bir işe başlayıp tabiri caizse set tozu yutan birçok öğrenci genelde okuldan soğuyor, bazı durumlara eğitimi uzatmayı göze alabiliyor hatta tamamen eğitim hayatını sonlandırabiliyor. Hem lisans eğitimi tamamlamış hem de profesyonel olarak sektörde başarılı işlere imza atan biri olarak eğitim/sektör sürecinde sizce nasıl bir yol izlenmeli?

İstisnai durum ve örnekleri bir kenara bırakacak olursak yanlış algılanan bir duruma değinmek istiyorum. Sinema

okulları sizi 'sinemacı' yapmaz. Sizi yönetmen, senarist, yapımcı, görüntü yönetmeni, sanat yönetmeni, post prodüksiyon görevlisi ya da film tasarımcısı yapan bizzat kendinizsiniz. Türkiye'deki fakültelerin sinema ile ilgili bölümleri, çoğu zaman hayatında set deneyimi yaşamamış hocalar tarafından yönetilir. Bu okulların kimileri teknik derslere daha fazla yer verse de gerçek bir set deneyimini size kazandıramaz. Aslında size set deneyimi kazandırmak gibi bir amacı da yoktur. Çünkü orası bu işe bakışınızı belirleyeceğiniz, fikirsel olgunlaşmanıza zemin hazırlayan bir taraftan da set ve çekim alışkanlıklarını -belki kendiniz belki hocaların yönlendirmesi ile- kuracağınız ekiplerle deneyimleyeceğiniz bir süreçtir. Bu süreçte sinema tarihine, daha önce yapılmış ve yapılmakta olan işlere aşina olursunuz. Sanatsal görünüş biçimlenmemişse bu aşamada epey yol kat edersiniz, diğer sanat dalları ile olan bağınızı kuvvetlendirirsiniz. Kaldı ki ben tıp fakültesini bitirmiş birisinin doktor, hukuk fakültesini bitirmiş birisinin avukat olduğuna da inanmıyorum. Evet, hocalarınızla ameliyata girersiniz, stajyer olarak bir avukatlık bürosunda deneyim kazanırsınız ancak meslek erbabı olmanız için denize tek başınıza dalmanız gerekir. Ancak o zaman dalgalarla baş edip edemeyeceğinizi görebilirsiniz. Ya kıyıya vurursunuz ya da derinlere dalabilirsiniz. Belki de bu yüzden bütün eğitim sistemleri ve yöntemleri kişiye yüzmeyi değil, denizin nerede olduğunu gösterir. Bu arada geniş bir çerçeveden bakmaya çalışarak bunları söylüyorum. Yurt dışında daha belirgin bir alana yoğunlaşarak eğitim veren sinema okulları var. Bütün bunlara rağmen, hangi bölüme okursanız okuyun, yine de kişinin azmi ve inadı ile bu işi öğrenebileceğini düşünüyorum. Tabii buradan şöyle bir sonuç da çıkabilir: O zaman ben azmedersem sinema okumadan da bu işi yapabilirim. Evet, azim ve yoğun çalışma bunu sağlar. Ancak yukarıda bahsettiğim derinlikten yoksun kalma ihtimalinizi de göz önünde bulundurmanız gerekir.

Çünkü günümüz Türk sineması usta çırak ilişkisinin de yok olduğu, herkesin kısa zamanda aynı yöntemlerle iş çekmeye çalıştığı bir süreçler bütünü. Bu süreçte çoğu asistanın sırf kirasını ödeyebilmek için kendisinden daha az sinema bilgi ve görgüsüne sahip yönetmenlerle çalıştığına şahit oldum. Belki de biraz da bu yüzden her zamankinden daha fazla ustalara ya da gerçek bir sinema eğitimine ihtiyacımız var.

Sinema eğitiminde bireysel tercihlerin de önemli olduğunu düşünüyorum. Örneğin İstanbul'da da okuyacak yeterli sınav puanına rağmen Ankara'da ailemin yanında sinema okumayı tercih ettim. Sektöre bir an evvel girememek açısından hatalı gibi görünse de bu tercihim sinema tarihine, sanata ve kültürel faaliyetlere daha fazla vakit ayırabilmemi, fakültemin o dönemdeki okullara göre daha iyi olan teknik olanaklarını da daha fazla kullanabilmemi sağladı.

Konuyu toparlayacak olursam sinemacı olmak isteyen gençler, bunu akıldan ve gönülden isteyip istemediklerini tartınsınlar. Eğer öyle ise zaten iyi bir sinema eğitimi almak isteyeceklerdir. Fakat akıllarında 'ben sinema yapacağım' düşüncesi olduğu halde riske girmekten korktukları için mühendislik ya da eczacılık okumuşlarsa çok rica ediyorum, kendilerine dürüst davranmamış bireyler olarak oldukları yerde kalsınlar. Tabii bu sözlerim aile baskısı ile başka alanlarda eğitim almış ya da sonradan sinema için doğmuş olduklarını fark eden bireyler için geçerli değil.

Bir önceki soruyla bağlantılı bir diğer sorum, sizce ülkemizde sinema eğitimi ne düzeyde ya da nasıl bir sinema eğitimi daha başarılı sonuçlar verir?

Nicelik arttıkça nitelik düşer. Bu herkesin bildiği test edilebilir bir gerçek. Diğer alanları bilmiyorum ancak sırf üniversite bitirmiş insan sayısının nüfusa oranını arttırmak için istihdam sağlanamayacak alanlarda yeni fakülte ve bölümler

açılmamalı. Ayrıca bu bölümde eğitim verebilecek akademisyenlerin sayısı açılan fakülte ve bölüm sayısı kadar hızlı artmamakta. Bu nedenle deneyimli akademisyenlerin eğitim kadrosunda yer aldığı ve idealist hocaların yoğun olduğu sinema bölümlerini bir kenara koyarsak durum pek de iç açıcı görünmüyor. Kaldı ki, kendi dönemimden hatırladığım kadarıyla, sinema okumak için değil ne yapacağına karar verememiş kişilerin de uğrak noktalarından birisi sinema bölümleri. Sinema eğitimi için bence bütün fakültelerin yetenek sınavı açması gerekiyor. Fakat bunu yaparken klasik bir yetenek sınavı yerine sinema okumak isteyenleri objektif olarak seçebilecek yöntemler geliştirilmeli.

Sinema eğitimi veren kurumlar, benzer ya da aynı müfredatı uygulamak yerine öğrencilerin profesyonelleşebilecekleri ayrı alanlar üzerine eğitim verebilmeliler. Örneğin, bir sinema okulu animasyon film üretimi üzerine eğilirken diğerinin reklam filmleri; kimisinin de daha çok senaryo yazarlığı ya da sinema film yapım süreçleri üzerine eğilmesi gerekir. Her fakülte sadece dersliklerden değil kendi alanında yeterli bilgi birikimine sahip akademisyenlerden, gerektiğinde, alanında deneyimli sektörden isimlerin dönem dönem derslere katılımını sağlamalı ve teknik ekipman alt yapısı oluşturulmalı... Örneğin, televizyon eğitimi veren bir kurumda bir tv stüdyosu, sinema eğitimi veren bir fakültede ise temel düzeyde bile olsa kamera, ışık ve diğer ekipmanlar bulunmalı; öğrencilerin her fırsatta sadece ödev için değil yaratıcılıklarını geliştirmek için de film çekmeleri teşvik edilmelidir. Özellikle İstanbul dışındaki okulların sektörel bağlar kurmak en azından deneyimli sinemacılar ile öğrencileri buluşturmak için çaba sarfetmeleri gerektiğini düşünüyorum. Fakat en önemlisi kesinlikle niceliğe değil niteliğe değer veren bir eğitim sistemi oluşturabilmek. Bir de bu sistemi kurarken öğrencilerin yetenek ve algı biçimlerine göre ilköğretimden hatta ana okulu

sürecinden itibaren yönlendirilmeleri gerektiğini düşünüyorum. Fakat bunun günümüz dünyasında adeta bir meslek edindirme kursu gibi değil de bireyin öne çıkan yeteneklerini keşfetmesine yardımcı olup onun başarılı olduğu uğraş ile hayatını bütünleştirebileceği bir eğitim sisteminin olması gerektiğini düşünüyorum. Ben, insanların para kazanmak için değil zamanı değerlendirmeyi seveceği işte yoğunlaşması gerektiğini düşününlerdenim.

Son olarak birçok konuğuma yönelttiğim soruyu size de sormak istiyorum. Festivallerin kısa film ve belgesel yönetmenlerine katkıları hakkında ne düşünüyorsunuz?

Kuşkusuz ki karşılıklı bir fayda söz konusu. Ancak öncelikle festivallerin filmcilere katkısının olduğunu değil filmcilerin festivallere katkılarının olduğunu düşünüyorum. Kısa filmde maddi bir beklentim olmadığına göre festivaller olmasa da ben film çekip insanlara gösterebilirim ancak ben film çekmezsem festivaller film gösteremez. Günümüzde tüketimin ve sunumun revaçta olduğunu deneyimliyoruz ancak asıl olan üretimdir; bir sonraki aşama ise daha kaliteli üretimdir. Neredeyse tamamen bağımsız olarak yapılan (burada T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü'nün katkılarını da hatırlatmalıyız) kısa film ve belgesellerin takipçilerine daha rahat ulaşması açısından festivaller önemli. Bir de sinema tutkusu, bir ekranın soğukluğunu değil perdenin yarattığı dokunma hissini getiriyor. O nedenle filmler ne denli büyük perdede ne kadar çok insana ulaşırsa o kadar keyifli oluyor üreticisi için.

Tabii burada işini hakkıyla yapan festivalleri atlamamak gerek. Bazen benim de hataya düşüp filmim daha fazla kişiye ulaşsın diye gönderdiğim kimi organizasyonların bıraktıkları yetkin film gösterimine amatör ruha bile sahip olmadıklarına tanık oldum. Maalesef, film gönderip sonuçlarını dene-

yimlemeden festivallerin niteliğinden emin olamıyorsunuz. Buradan festival yöneticilerine, festivalleri kendi prestijleri, zaman harcama kulvarları ya da ödenek bulma alanları olarak görmemeleri gerektiğini söylemek istiyorum. Zira maksatlarının sinema olmadığı çok çabuk anlaşılıyor. Arkamıza dönüp baktığımızda bakanlığın, belediyelerin, iştirakçilerin amacına ulaşamamış ödeneklerinin boşa harcandığını sayısız örnek mevcut... Bir de mümkünse festival yapımcılar kendileri için değil sinema için var oldukları, festivalin de bu nedenle yapıldığını unutmazınlar.

Onat Kutlar'ın "Sinema bir şenliktir." dediği gibi filmler perdelerde izlendikçe bir şenlik etkisi yaratıyor bende. Burada üreticilere ve festival yürütücülerine de çok görev düşmektedir. Nasıl olsa siyasi/sosyal bir konuya değiniyorum diyerek senaryo matematiğine sahip olmayan filmleri olabildiğince olgunlaşmadan çekmemeliler. Aynı şekilde festival yürütücü kurum ve kişileri, sırf pozitif ayrımcılık ya da günün getirdiği siyasi ve sosyal ortam nedeni ile film dahi diyemeyeceğimiz üretilere yer vermemeliler. Kalitesiz bir üretimini perdede izleyen bir sinemacıya ve sinema sektörümüze aslında iyilik değil kötülük yapıldığının farkına varmalı. Çünkü sinema kalıcıdır, gündem ise sürekli değişir. Kuşkusuz ki sözüm yaşamın ve sosyal koşulların nabzını tutabilen kalıcı üretilere değil, tersine bu koşulları basitleştirerek günün yarattığı rüzgârdan yararlanmaya çalışan üretilere. Rüzgâr dindiğinde yaprak yere düşer.

Sözlerimi noktalarken genç sinemacılara söylemek istediğim son şey şudur: sadece kendileri olmaları. Hepimizin bildiği üzere günümüzde yaşayan büyük taklitçiler bile sadece ölmüş olan asıllarını hatırlatıyorlar bana. Sanırım sizlere de...

Deniz ÖZDEN

“Konunun hassasiyeti filmin tür seçiminde etkili.”

Öncelikle merak ettiğim konu henüz çok gençsiniz, filmografin, çalıştığınız işler ve bunun yanında eğitim hayatı... Bu süreci başarılı bir şekilde nasıl yönetiyor, bu koşuşturmacaya nasıl zaman ve imkân buluyorsunuz?

Bu sürecimi başarılı olarak yönettiğimi düşündüğünüz için teşekkür ederim. Hayatta neyle uğraşıyorsam uğraştığım işi iyi yapmaya çalışıyorum. Boş vakitlerimi iyi değerlendir-diğimi düşünüyorum. Benim işim film yapmak, film üretmek bunu da en iyi nasıl yapmam gerekiyorsa bununla ilgileniyorum başka bir şeyle ilgilenmiyorum.

Dahil olduğunuz büyük projeleri bir kenara bırakıp sadece kişisel projelerinize baktığımda belgesel ve kurmaca alanında işlerinizi görüyorum. Bir sonraki yapacağınız filmin belgesel ya da kurmaca olması noktasında kararınızı etkileyen faktörler neler bize bunlardan bahsedebilir misiniz?

“Ali değil Ari Komutanım” adlı belgesel filmimde benim dinlediğim hikayeler çok üzücü ve çok şaşırtıcı hikayelerdi. Öyle bir çizgideydi ki bunun kurmaca filmini yapsaydım birçok insan yaşananları abarttığımı düşünecekti, bunun gibi eleştirilere maruz kalmamak adına gerçeği bunu tecrübe edenler üzerinden belgesel sinema yaparak anlatmaya çalıştım ve etkili de oldu. Vicdan sahibi birçok insana bir şeyleri gösterebildim. Kısacası konunun hassasiyeti filmin tür seçiminde etkili oldu diyebilirim. Anlatmak istediğim konuyu en etkili nasıl aktarmak gerekiyorsa o tür üzerine yoğunlaşıyorum.

Kurmaca filmlerin arasında tekniği açısından dikkatimi çeken “Bir Ma Günlüğü” filmi oldukça kalabalık bir oyuncu kadrosu ve plan sekans bitirilmif bir film. Bize ekim öncesi ve çekim de yaşadıkların üzerinden filmin yapım hikayesini anlatabilir misiniz?

ekim öncesinde her zamanki gibi bütçe sorunu ve ekip sorunu yaşıyordum. İlk başta tek başıma bunlarla baş etmeye çalışıyordum sonra hikayemi paylaşmaya başlayınca birçok insanı bir anda yanımda buldum. Eflatun Film alışanları da projeme destek oldu, filmime birçok insan gönüllü olarak destek verdi. Filme iyi hazırlandık ve çekim sırasında önceden yapılan hazırlıklar sayesinde başarılı bir sonuca vardık. Çekimde tüm ekip arkadaşlarım birbirine yardımcı oldu, sinema kolektif çalışma isteyen bir sanattır. Sette çok güzel enerji yakaladık ve bu enerji filmin enerjisine de yansdı. Tek plan olduğu için birçok kez prova aldık. Sonrasında en iyi planlar hangisiyse onun üzerine düşünerek iyi olan planı seçtik ve sonunda filmimiz ortaya ıktı.

Türkiye’de kısa filmin yerini nasıl buluyorsunuz?

Türkiye’de kısa film uzun metraja geçiş olarak görülüyor. Açıkçası seyircilerin de yönetmenlere yaklaşımı biraz yönde. Dürüst olmak gerekirse Türkiye’de kısa filme çok fazla ilgi yok. Kısa filmin kısıtlı bir takipçisi var diyebilirim. Eğer festivali düzenleyenler sinema salonuna ünlü birilerini getiriyorsa o zaman kısa filmlere ilgi oluyor. Ama bunun dışında kısa filmleri takip eden insanlar genelde film üreten insanlar oluyor. Yapımcı bulmak biraz şans istediği gibi bir yapımcının da iyi bir yönetmen bulması şans gerektiriyor. Kısa filmleri destekleyen yapımcılar, genellikle sektör çalışanları oluyor. Sektör İstanbul merkezli olduğu için bu insanlara ulaşmak her kısa film yönetmeni için pek mümkün değil.

Sizce kısa film ve belgesel yönetmenlerinin maddi kaynak bulma sorunu nasıl aşılabılır?

Türkiye’de eğitim seviyesi düşük olduğu için izleyicinin de önemli bir çoğunluğu sinema kültüründen uzak insanlar. Çoğunluk böyle olunca çoğunluğa hitap edecek projeler geliştirmeniz gerekiyor. Yapımcılar, yatırım yaptıkları için toplumda kabul görecekt işleri finanse etmek istiyorlar. Kısa filmin de ticari getirisi olmadığından dolayı kısa filmin gelişimi yönünde bir şey yapmıyorlar. Kısa filmin gelişimi için festivaller, kültür dernekleri ve filmi gösteren sanat merkezlerinin gösterimi yapılan kısa filmlere telif ödemesi gerektiğine inanıyorum.

Türkiye’de ve yurt dışında düzenlenen film festivallerine finalist olarak katılmış ve birçok ödülle dönmüş bir yönetmen gözüyle film festivalleri hakkında düşüncelerinizi alabilir miyim?

Türkiye’deki film festivallerini genel olarak iyi niyetli görüyorum. Onlar da birçok fedakârlıkla festivalleri düzenliyorlar ama birçoğu özellikle para ödülü veren festivallerin yanlış yaptığını düşünüyorum. Türkiye’de bir ya da iki festival telif ücreti ödüyor, onların dışında hiçbir festival gösterime aldıkları filmin telif ücretini ödemiyor. Bence festivaller kısa filmcileri destekleme adına festival programına aldıkları tüm filmlerin yapımcılarına telif ödemeli. Eğer festival 3 filme para ödülü veriyorsa bir formülünü bulup bir ödül parasını tüm filmlere telif ücreti olarak ödemeli. Böylece kısa film yapan yönetmenler bir sonraki projelerini bu yöntemle finanse edebilir.

Doğacan AKTAŞ

"Bence sinemacı dediğimiz kişi profili her türde her biçimde çoğu zamanda deneysel bir tavırda kendisini yenilemedir."

Kendinizi yakın hissettiğiniz tür var mı?

Sinema üretim süreçlerimde farklı biçimlerde ve türlerde (animasyon, belgesel, deneysel, kurmaca) çalışma fırsatı buldum. Bence sinemacı dediğimiz kişi her türde her biçimde çoğu zamanda deneysel bir tavırda kendini yenilemeli ve sinemaya katkı sağlamalıdır. Bu noktada sinemacı zihnini türlere hapsedmemeli. Bu noktada belli bir türe hapsolme sürecinin kişinin içsel korkularıyla yüzleşmemesiyle alâkalı olduğunu düşünüyorum. Bir süre sonra hata yapmama arzusuyla sadece geçmişte olumlandığını düşündüğümüz işlerin etrafında dolanıyoruz. Daha kötüsü ise aynı anlatım dili çevresinde kendimizi tekrar ediyoruz. Kariyerim boyunca her türü uygulayabilecek bilgiye sahip olmam gerektiğini savundum. Ayrıca bunlardan öte anlatım dili meselesini bambaşka zirvede bir yerde tutmayı tercih ediyorum. Birçok defa denenmemişe odaklanmak bana yakın gelmiştir.

Birçok filmde yapımcı, danışman ve süpervizör görevlerini üstlendiniz; bunun yanında sinema dersleri de veren bir eğitimci olarak ilk filmini çeken yönetmenlerde sıklıkla gördüğünüz eksiklik ya da ilk başta düşünülen hatalar konusunda düşüncelerinizi alabilir miyim?

Gerçekten sinema yapmak isteyen kişi ile deneyimli sinemacı ya da eğitimci sinemacı vb. profilleri arasında önemli

bir fark olduğunu düşünmüyorum. Bu farkı belirleyen şeyin zaman olduğuna inanıyorum. Birinin yeni olduğu için hayal ettiği şeyi nasıl yapacağını öğrenme süreci çok uzun sürebilir. Gerçekten sinema yapmak istiyorsa geç de olsa aradığı bilgiyi bulacaktır veya deneyimli kişi ya da eğitimci ile karşılaşması uzun sürmeyecektir. Karşısında duran kişilerin (eğitimci, yönetmen vb.) bir yerlerden başlamış olduğunu unutabiliyor. Okulda (Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi) ya da ekibimizde (AFE) karşılaştığımız sinemacı arkadaşlarımızdaki sorunların nesille doğru orantılı olarak benzer durumlarda bulunduğunu söyleyebilirim. Türkiye’de standart seviyede (ilk diyebileceğimiz) kısa filmlerini çeken arkadaşlarımız genellikle 20’li yaşlarda bu deneyimi yaşama fırsatı buluyorlar. Yaş ve neslin getirdiği özelliklerin sinemalarını etkilediği kanısındayım. Çoğu kez metaların büyüünden kurtulma konusunda zorluk çekebiliyoruz... Çok fazla seyreden ancak biriktirmeyen, dünyanın en popüler sanatının içinde olma ve çabucak başarı kazanma arzusunun sinemanın önüne geçtiği durumlara çok rastlıyoruz. Tabii en temel sorunun ilk film sonrası ortaya çıktığı bir gerçek. Ben olma sorunu neslin getirdiği temel sorunlardan bir tanesi. Belki de sadece sinemayla sınırlanamalıyız. Dünyanın en pahalı ve en popüler sanatı, gözden kaynak bulan göz bebeği sanat...

Farklı festivallere finalist yönetmen ya da jüri olarak katıldığınız için birçok film izleme şansı bulmuş biri olarak ülkemizde üretilen filmleri nasıl buluyorsunuz?

2009 yılında ilk kısa filmim diyebileceğim çalışmamdan hemen sonra sinema kervanına katılma fırsatını buldum. Birçok sıfatla sanat sinemasının kaynağı diyebileceğim platformlarda naçizane olarak farklı üretimlere rastladığımı söyleyebilirim. Bir filmin standart eşik dediğim (uluslararası biçim ve içerik seviyesi) seviyeyi aştıktan sonra tamamen öznel bir ürün haline geldiğini düşünüyorum. Mevcut düzen içerisinde kendimi ve ekibimi de soruna dahil ederek katıldığım

festivalleri yorumlamam gerekirse: Türkiye’de (kısa film ile sınırlandırmak istiyorum) festivallerde jüri olarak görev alan 10 kişi etrafında ve onların beğenisine göre şekillenen filmler üretildiğini düşünüyorum. Jürilerin, seçtikleri filmlerle yeni sinemacılara “bu doğrudur” dediğini unutmaması gerekir. Postmodern bir dünyadan bahsettiğimiz şu dönemde kapana sıkışmış benzer beğeniler... Bunun ötesinde sinemanın temel değerlerinden uzak şahsi beğenme kıstaslarına dayanarak eserlerin, kişilerin ve her şeyin kolayca eleştirilebilme sorunu... Bu beğenilerin sonunda karşımıza çıkan filmlerde, ana odaklanan minimalist denemeler, baş karakterin çocuk olduğu konunun öteki trajedisi çok sık karşılaşılan temalar. Elbette çağdaş sinema yönetmenlerinin vazgeçmemesi gereken konuları ve festivallerin kendilerine özgü ideolojik farklılıklarını anlayabiliriz. Eleştirim buna değildir. Bu satırların yazıldığı yıllarda düzenlenen festivallerde finalist olan filmlere baktığımızda benzer temada, biçimlerde 10 film sayılabilir. İster istemez sinemanın samimiyeti sorgulanmaya başlıyor. Ve kısır döngünün içerisinde dönmeye devam ediyor. Bu durumda suçluluk payımı her kesime paylaşdırmak istediğimin bilinmesini isterim.

Filmlerin yarıştırılmadığı, farklı temalarda birçok türün birçok anlatım dilinin beraber gösterildiği, festival jürilerinin sinemanın temel dinamiklerine göre seçilip uzmanlık alanlarına göre eleştiri puanı verdiği, ön jüri meselesinin ciddiye alındığı, ön elemelerden geçen filmlere standart bir telif miktarının dağıtıldığı, dikey büyümeden önce yatay büyüme ile yeni film yapımcı yönetmenlerin desteklendiği, kısa filmlerin telif ücretleri karşılığında izleyiciye ulaştırıldığı televizyon ve dijital platformların olduğu, uzun metraj filmler öncesi konularına uygun şekilde kısa filmlerin yayımlandığı, kısa film meselesinin “Sinan Çetin olacak.”, “Amatörlük”, “Öğrencilik” algısından kurtulduğu, sanata ve yönetmenlere değer veren atmosferler umudu ile...

Emre GÜL

"Yaptığım filmlerin hayatla bir bağ kurması ve izleyenlere sahici gelmesi benim için çok önemli."

Kariyerinin henüz başında genç bir yönetmensiniz, çalışmalarınıza baktığımda belgesel projeleri öne çıkarıyor, neden belgesel?

Belgesel filmlerim öne çıksa da öncesinde hem bireysel olarak hem de arkadaşlarımla kurmaca film yapma girişimlerim oldu ve başarısızlıkla sonuçlandı. Bazı filmleri bitiremedik, bazıları da çok hatalıydı. Ama biz bu hataları filmi bitirdikten sonra görebiliyorduk. Öğrenciliğimin ilk yıllarında başarısızlıkla sonuçlanan kurmaca film yapma deneyimlerimden sonra bunun için biraz daha zamana ihtiyacım olduğunu düşündüm ama şu an kendimi hazır hissediyorum. Belgesel film üretmemdeki diğer bir önemli neden olarak Selçuk Üniversitesi'nin diğer dallara göre belgesel türünde daha başarılı olduğunu düşünüyorum. İletişim Fakültesi bünyesinde daha önce yapılmış belgesel filmlerden etkilenmiş olmamın belgesel film yapmamda etkisi büyüktür. Bunların yanında sinemayla ciddi anlamda ilgilenmeye başladığımdan itibaren sade ve gerçekçi filmleri daha etkileyici buluyorum. Yaptığım filmlerin hayatla bir bağ kurması ve izleyenlere sahici gelmesi benim için çok önemli, bu yüzden belgesel film benim sinema anlayışımla örtüşüyor.

Belki biraz özel bir soru olacak ama lisans eğitimi tamamladığınız Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde babanızın (Öğr. Gör. Ruhi Gül) kısa film ve belgesel ders-

lerine girmiş olmasının avantaj ve dezavantajlarından bahsedebilir misiniz?

Babam aynı zamanda iki belgesel projemin danışman hocasıdır. Birbirimizi iyi tanıdığımız için ne istediğimizi biliyoruz ve ona göre hareket ediyoruz. Babam olduğu için belki diğer öğrencilerine göre daha kolay itiraz edebiliyorum, zaman zaman tartışıyoruz ama bu sayede yeni fikirler ortaya çıkıyor. İkimiz de birbirimize bir şeyleri kolay beğendiremiyoruz bu yüzden daha çok düşünmek zorunda kalıyoruz. Özellikle ilk belgeselimde babamın çok yardımı oldu. Çünkü özgüven eksikliğim vardı ve kendimi hazır hissetmiyordum. Bu süreçte babamın belgeseli tamamlama noktasında maddi ve manevi önemli katkıları oldu. Beni işin içine attı ve film yapmayı bu şekilde öğrendim. Beni zorlamasa kendimde bu cesareti bulmakta zorlanırdım.

Bunun yanında ben istemediğim zaman -bazen istediğimde bile- bana müdahalede bulunmaz. Sadece film bittiği zaman görüşlerini söyler. Son kararı öğrencisine bırakır. Bunu danışmanlığını yaptığı diğer öğrenci arkadaşlarım da bilir. İlk belgeselimi bitirdiğim zaman beğenmediğini ve yeniden kurgulamam gerektiğini söyledi. Ben de sinirlendim, yaptığım kurguyu sildim ve filmi bıraktım. Kurguyu silmem sadece anlık bir tepki değildi esasında proje benim de içime sinmemişti. Film ilk kez kurgulayıp sildikten 5-6 ay sonra projeye çok emek verdiğimiz için yeniden kurgulamam gerektiğini düşündüm. Yaklaşık 2-3 aylık bir kurgu süreci sonucunda "Gölün Kıyısında" belgeseli ortaya çıktı.

Bu noktada belki bir öz eleştiri yapmam gerekirse yeni bir projeye başlamak için çok aceleci davranmıyorum. Yeni projeler konusunda biraz yavaş hareket eden bir insanım ve her şeyi kafamda netleştirip kendimi hazır hissetmeden bir filme başlamak bana göre değil. Şu an önümde uzun zaman oldu-

ğunu düşündüğüm için yeni projeleri ağırdan alıyorum. Şu an değil ama belki ilerleyen yıllarda çalışma hızı konusunda bu düşüncem değişebilir.

Babam ile çalışırken tam olarak dezavantaj değil ama bazen “babası sayesinde” şeklinde düşüncelerle karşılaşabiliyorum. Sanki kötü bir şeymiş gibi. Tabii ki onun sayesinde olacak. Çünkü bana bu işi sevdiren yegâne kişi babam. Evde bu alanda uzman biri varken neden yardım almayayım ki? Ülkemizde herkesin bir şeyleri sıfırdan, yokluk içinden gelerek başarması bekleniyor. Belki de o zaman daha anlamlı olduğu düşünülüyor. Ama ben o düşünceye katılmıyorum. Elimdeki imkânları en iyi şekilde kullanmaya çalışıyorum. Sonuçta film yapmak zor ve kolektif bir iş ve herkes birilerinin yardımını almak zorunda. Filmim daha iyi olacaksa babamdan, annemden veya yoldan geçen birinden bile yardım almaktan çekinmem. Her şeyi ben yapmalıyım gibi bir düşüncem yok.

Belgesel filmlerinin konusunu seçerken izlediğiniz belirli bir yol var mı? Tamamladığınız belgeselleri çekerken hangi süreçleri yaşadın, bu süreçte “Şu an olsa böyle yapmazdım ya da şu şekilde yapardım.” diyeceğin özellikle ilk belgesel projesini çekmek isteyenlere fikir verebilecek tecrübelerini bizimle paylaşabilir misiniz?

Şu an iki filmim var bu yüzden henüz izlediğim belli bir yol oluşmadı. İki filmimde de konu seçimim kendiliğinden gelişti. Belki bundan sonra da hep böyle olur. Bence film konusu seçerken insanın içinde bulunduğu durum çok önemli. Örneğin, ilk belgeselimin konusuna karar verirken fazla seçici davranmadım. Önceliğim bir belgesel yapmaktı ve film yapımına dair teorik olarak öğrendiklerimi pratikte uygulamaktı. Çok uzun, zorlu ve öğretici bir süreçti benim için. Üniversite ikinci sınıftayken film konusu üzerine araştırmalar yapıp babamla Eber Gölü’ne gittik, yöredeki insanlarla

konuştuk. Gölde geçirdiğim ilk günün ardından oradaki hayatı film yapmak istedim.

İkinci belgeselimde ilkinin aksine karakterlerin ve yaşamın daha derinleşebileceği bir konuyu işlemek istedim. İlkinde daha çok emek kavramı üzerine şekillenmişti belgesel, bu kez duyguların ön planda olmasını istiyordum. Hikayesi olan bir şeyler yapma amacındaydım. Sanırım genel olarak nasıl bir anlatım dili oluşturmak istiyorsam ona göre konu seçmeye çalışıyorum.

Az önce bahsettiğim gibi ilk belgeselimin yapım süreci benim için çok zor olması, ikincisini yaparken işimi çok kolaylaştırdı. Her şey kendiliğinden ve çok doğal bir şekilde gelişti. İkinci belgeselim "Benden Önce" için "keşke" dediğim bir nokta olmadı diyebilirim. Tam olarak içime sinen ve yaptığım için çok mutlu olduğum bir çalışma. İlk belgesel filmimde, konu edindiğim insanları daha iyi anlamayı istedim. Daha iyi bir ön araştırma yapardım. İlkinde çift kamerayla çalışmıştık şimdi olsa tek kamerayla çalışırdım. Aslında ilk belgeselimde keşke bunu yapmasaydım ve keşke bunu yapsaydım dediğim her şeyi ikincisinde uygulamaya çalıştım.

İlk belgeselini yapacak kişilere söylemek istediklerime gelirsek öncesinde çok iyi bir araştırma yapmaları gerekir. İtiraf etmek gerekirse ilk projemde de bunu tam olarak yapamamanın eksikliğini hissettim. Çekim aşamasında ise geliş güzel görüntü çekmek yerine nerede kullanabileceğini düşünerek çalışmak önemli. Aksi takdirde kurgu sürecinde aşırı zaman kaybı oluyor. Zaten belgesel denince benim aklıma çekimden önce kurgu geliyor.

Yaptığım iki belgeselden edindiğim en önemli tecrübe, ilk kurgudan sonra hemen filmi bitirmemek. Bence asıl kurgu, kurgu bitti dendikten sonra başlıyor. İnsan görüntülere alışıyor ve ne istediğini daha iyi anlıyor. Yeni başlayanlara

kurgu ile ilgili tavsiyem kurguyu bitirdikten sonra en baştan yeni bir kurgu daha yapmaları, o zaman daha iyi bir film çıkacağına eminim. İki belgeselimde de kendimi yönetmen gibi hissettiğim aşama kurgu oldu. Çünkü çekimlerde gerçek hayatı kaydettiğimiz için müdahale etme şansımız kısıtlı ama kurguda düşünme şansı var ve bir şeyler ürettiğinizin farkına varıyorsunuz.

“Gölün Kıyısında” ve “Benden Önce” adlı belgesel filmlerinizi Türkiye’de birçok prestijli festivalden ödül aldı. Ödül almış olmanın bir sonraki projeye başlama noktasında olumlu ya da olumsuz ne tür etkileri oldu?

Çoğu kısa filmci katıldığı, finalist olduğu festivallerde kazanmaktan çok kaybetmiştir. Böylece kaybetmeyi öğreniyoruz en başta. Ben ödüller kazandığım için kendimi şanslı hissediyorum. Çünkü film yapmaya başlarken ödül alabilecek seviyede filmler yapabileceğimi düşünmüyordum. O yüzden beklediğimden fazlasını almış durumdayım. Esasında filmlerimin festivaller tarafından kabul edilip izleyiciyle buluşması ve yaptığım filmler üzerine konuşmak, benim için bu fazlasıyla yeterli. “Gölün Kıyısında” adlı filmimi festivallere gönderirken ilk projem olduğu için ve yolun başında olduğum için ödül beklentim vardı ama ikinci filmim “Benden Önce” için hiç böyle bir kaygım olmadı. Bundan sonra da bu tür bir ödül beklentisi olmadan filmler üretmek istiyorum.

Bir de ödül alan filmlerle ilgili bir gerçek var. Olumlu bir etki mi yoksa olumsuz mu bilmiyorum ama film ödül aldıktan sonra insanların filme bakışı değişiyor. Aynı film onlara daha güzelmiş, hatasızmış gibi gelebiliyor. Ödül almış film dikkat çekiyor ve önemseniyor. Sonrasında başvurulanan festivaller tarafından daha kolay kabul ediliyor. Yani bazı festivallerin sonuçları diğerlerini de etkiliyor. Aynı durum ödüllü yönetmenler için de geçerli. Yaptıkları yeni filmlerin kredisinin de yüksek olduğuna inanıyorum.

Ülkemizde sinema öğrencileri tarafından üretilen belgesel filmleri biçem ve içerik olarak nasıl buluyorsunuz?

Özellikle biçemsel açıdan birbirimizle çok etkileşim içindeyiz. Bunun bilinçli şekilde olmadığını düşünüyorum. Belgesel yönetmenleri önceleri dış ses kullanır veya uzun röportajlara yer verirdi. Filmin anlatısında daha çok söz hakimdi, ben o döneme yetişemedim. Şimdilerde ise görüntüyle anlatabilmek daha önemli geliyor. Röportaj sesleri görüntülerin üstüne veriliyor. Bir de hikâye anlatımı öne çıktı. Günümüzdeki öğrenci belgeselleri gittikçe kurmacayla iç içe geçmeye başladı. Böyle bir anlatım izleyiciye daha çekici gelse de biz yönetmenler için bazı riskleri var. Yönetmen samimi davranmazsa belgeseli inandırıcılığını yitirebilir ve bunun bilinçli izleyicinin gözünden kaçacağını sanmıyorum.

Diğer bir önemli nokta da belgeselde estetik görüntüleme yer vermek iyidir ama bazı filmlerde belki de duygunun veya hikâyenin geri planda kalmasına sebep olabilir. Bazı belgesellerde gerçekten de uzun röportajlara ihtiyaç vardır. Röportaj fazla tercih edilmiyor diye kullanmamak filme zarar verebilir. Yönetmenlerin bu tip benzer tercihlerinden dolayı öğrenci filmleri biçemsel açıdan birbirine benziyor bence. Bu kalıpların dışına çıkabilen filmler ise hemen diğerlerinden ayrılıyor ve dikkat çekmeyi başarıyor.

İçerik olarak da genellikle siyasi veya haber değeri yüksek konular tercih ediliyor. Yani gündem oluşturan toplumsal meseleler. Bunların belgelenmesi çok önemli ve güzel. Böyle filmlere kesinlikle karşı değilim ve toplumsal belleğimiz adına çok gerekli olduğunu düşünüyorum. Ama bu filmlere, festivallerin ve jürilerin duyarlılığının farkında olan ödül avcularına ve onların yaptıkları filmlere karşıyım.

Katıldığınız festivallerdeki gözlemlerin doğrultusunda ülkemizdeki film festivallerini nasıl buluyorsunuz?

Festivalleri genellemek mümkün değil, tabii isim vermek de istemiyorum. Bütün bunlar festivalin imkânlarıyla doğrudan ilgili. Ulaşım, konaklama, salonlar ve izleyici ilgisi; festivalin kaç yıllık olduğu, yöneticilerine ve sinemaya olan bakış açısı gibi birçok parametreye bağlı. Ben büyük bir beklentim olmadan filmlerimi gönderdiğim için genel anlamda ülkemizde düzenlenen festivallerden memnunum. Zaten beğenmediğim festivallere de filmimi göndermeyerek kişisel tepkimi yansıtmaya çalışıyorum.

Ertuğrul KARSLIOĞLU

“Konu ne kadar çarpıcı olursa olsun eğer görsellik ihmal edilmişse hele bir de adına belgesel denmişse değerlendirmemeyi yeğlerim.”

TRT’de kurgucu olarak göreve başlamış olmanız ilerleyen yıllarda yaptığınız çalışmalarını nasıl etkiledi bize bundan bahsedebilir misiniz?

TRT’nin sınavına girdiğim yıllarda “sinema alanında yaratıcılık” konusunda ansiklopedik bilgilere sahiptim. Sınav esnasında jüri tarafından bana yöneltilen sorularda kameramanlık yapmak istediğimi çünkü yaratıcılık noktasında daha önemli bir yerde olduğunu söylediğimde bana “Kurguyu düşünmez misin?” demişlerdi. Açıkçası sınav sonuçları açıklandıktan sonra kurguyu kazandığımı görünce biraz bozulmuştum. Bir de ben eski atletim, Türkiye derecelerim var, kameraman olarak daha aktif bir görev yapmayı istiyordum. Ancak montajcı olarak göreve başladıktan kısa bir süre sonra montajın daha doğrusu kurgunun sinemada ne kadar önemli olduğunu fark ettim. İnsanda var olan yaratıcılığın sinema diliyle anlatımının kurgu ile ortaya çıkarılabileceğine inananlardan biriyim. Kurgu sırasında kimsenin aklıma gelmeyen iki farklı planın kesmeyle bağlanmasıyla yeni bir dünya yaratmada ne kadar önemli olduğunu gördüm. Kurgu esnasında birçok insan çok çabuk sıkılır, ama ben o tür bir sorun hiç yaşamadım. İki defa mide kanaması geçirdim kurgu masasında. (**Stresten mi?**) Stres değil, işi çok seviyor kendimi önemsemişiyordum. Kalkıp doktora gitmektense o esnada işe devam etme isteği

ağır basıyordu. Bir de o zamanlar fiziki olarak filmler kurgulanırdı, kesme biçme vardı yani. Kurgu karanlık oda olarak ifade edilen bir yerdi. Kurgu operatörü olarak çalışmamın benim yaratıcılık sürecime olumlu katkıları olduğuna inanmamın bir nedeni de şu: Film kurgusunda bir planı bir kez kullanırsınız. İkinci defa kullanmak için o planın kopyasını tekrar alacaksınız, negatifini tekrar bulacaksınız... Dolayısıyla aynı planı ikinci defa kullanma gibi bir durum söz konusu olmazdı. Dikkat edin eski filmlerde tekrar görüntü olmaz oysa günümüzde dijital ortamda aynı görüntü tekrar tekrar kullanılabilir. Bu doğru değil bence. İnsanı tembelleğe alıştırıyor. Bir plan daha çekmek varken nasılsa tekrar kullanırım düşüncesi kurgucuyu tembelleştiriyor. Kurgucunun reddedip “Bu planı kullandım bir daha kullanmıyorum.” diyebilmesi lazım. Kurguculuk bu, o yüzden iyi ki de beni kurgucu olarak işe başlatmışlar diye hala söylerim.

Mutlaka tüm belgesel çalışmalarınızın ayrı bir yeri vardır ancak “Keçenin Teri” (1985) diğerlerine göre biraz daha öne çıkıyor, sizin açınızdan bakıldığında bu çalışmayı farklı kılan neydi?

O çalışmamın farkı metni olmamasından, tamamen belgesel sinema. Ülkemizde bir örneği var mı bilemiyorum ama uluslararası anlamda “Baraka” (Ron Fricke- 1992) filmini örnek gösterebilirim. Bence dünyanın en iyi filmlerinden biridir Baraka. Keçenin Teri’ni (1985) yaparken metin kullanmadan bu acıyı, ızdırabı bu büyük emeği, alın terini görsel bir dille anlatmayı yeğledim.

Bunun yanında Cem Duna’nın TRT genel müdürü olduğu yıllarda 1995 yılı sinemanın yüzüncü yılı olarak kabul edilmişti. Bu nedenle TRT, Brüksel’de bir yayın planlamış, bu yayının ilk ayağında bir belgesel gösterilecek sonrasında İdil Biret konseri gerçekleşecekti. Gösterilecek bu belgeselin

yönetmenliğini ben üstlendim. "Divandan Sandalyeye" adlı belgesel. Osmanlı'nın son yılları, Anadolu insanının divandan kalkıp sandalyeye geçiş döneminin mimarideki yansımalarını ele alan bir çalışmaydı. Bu belgesel Brüksel'de Avrupa Parlamentosu'na gösterildi, ardından İdil Biret konseri dinlendi. Çok güzel bir kapanış olmuştu.

Günümüze gelecek olursak gerek televizyon kanallarında gerekse festivallerde birçok belgesel film gösteriliyor. Bu çalışmaları nasıl buluyorsunuz?

Bundan yaklaşık 6-7 yıl önce hakikaten moralim çok bozduktu. Hatta bunu birkaç yerde de ifade etmiştim. "Türkiye'de belgesel yapılamıyor." demiştim. Ancak giderek içimde bir umut yeşermeye başladı diyebilirim. Özellikle festivallerde çok güzel belgesel filmler izliyorum. Sinema okullarında aldığı eğitimin katkısıyla genç yönetmenler tarafından üretilmiş belgesel sinemaya yaklaşan filmler görüyorum. Bu beni çok etkiliyor, çok da mutlu oluyorum.

Televizyonlarda belgesel... Yapılıyor mu dersiniz? Açıkçası bu tartışmaya açık bir konu. Ben çok fazla belgesel görmüyorum. Haber programları bize belgesel adıyla sunuluyor. Çok başarılı programlar ama bu belgesel değil ki. Belgesel bir haftalık bir iş değil. Belgesel bir buzdağı, sadece araştırma aşaması haftalar aylar sürer. Bu noktada "belgesel" tanımını iyi yapmak gerekir. Katıldığım çeşitli festivallerde diğer hocalarla birlikte belgesel sinemanın kaleminin "kurgu ve kamera" olduğunu vurguluyoruz. Bu tanım hocalar vasıtasıyla farklı üniversitelerde eğitim alan öğrencilere aktarılıyor. Dolayısıyla bu eğitimi alan öğrenciler çalışmalarında mümkün olduğu kadar az söz az röportaj ama fazla görsellik ve kurguyla anlatma yoluna gidiyor.

Genelde iyi örneklerden bahsettik ama özellikle yeni başlayan sinema öğrencilerinin belgesel film üretirken sıklıkla yaptığı hata ya da eksiklikler hakkında düşüncelerini zı alabilir miyim?

Çocuklar aslında esnek, şöyle mi yapsam böyle mi yapsam şeklinde eleştiriye açık kişiler. Çoğuyla yüz yüze konuşma imkânı buluyorum. Örneğin, röportajı çok kullanma noktasında uyarılarım oluyor. Arka arkaya birçok röportajı bağlamış, röportajla metin yazmış ama bu anlatılanların görseli nerede? Bu çok sağlıklı değil.

Bazen çok kısa resimler oluyor. O resimleri cesurca uzatmaktan yana olsunlar. Uzun planlardan korkmasınlar. Birisi gelip geçecek, gelsin geçsin kesmenin anlamı yok. Ama bu her zaman böyle olacak anlamında söylemiyorum.

Karşılaştığım bir diğer sorun müziğin kötü kullanımı. Müzik, çok kötü kullanıldığı gibi telif benzeri haklar göz ardı edilerek kullanılıyor. Ciddi bir mecrada yayınlansa başına bela olabilecek türden. Görüntüleri müziksiz düşünmeye çalışmak lazım. Doğanın kendi müziği var, neyi soyutlamaya çalışıyorsun?

Jüri üyesi olarak katıldığınız festivallerde gerek sizin gerekse diğer belgesel jüri üyelerinin filmdeki hangi unsurlar üzerinden değerlendirme yaptığınızı öğrenebilir miyim?

Genellikle film festivallerinde, yarışmalarında filmleri izlerken aradığım niteliklerin başında anlatılmaya çalışılan konu ve bu konunun görsel olarak işlenişi gelir. Konu ne kadar çarpıcı olursa olsun eğer görsellik ihmal edilmişse hele bir de adına belgesel denmişse değerlendirmemeyi yeğlerim. Yarışmaya katılan filmlerde aradığım ikinci önemli öge kurgudur. Filmin yalnlığını, akıcılığını ve ritmini kurgu belirler. Hatta bazen kurgu, önceden belirlediğiniz konsepti bile de-

ğıştirtir yönetmene. Yine katılan filmlerde ses, müzik, efekt gibi sinemanın olmazsa olmaz unsurlarını aramak jürilerin görevidir. Bunların yanında seçilen konu için bu süre doğru bir süre midir diye sorgulamaları mutlaka yaparım, yaparız. Jüri yeleri finale kalan filmleri izledikten sonra değerlendirme aşamasında şüphesiz tartişırlar. Ancak tartişmaların boyutu ne olursa olsun kriterler demin ifade ettiğim çerçevededir. Bu kriterlerin ne kadar esnetileceği ya da ne kadar derinlemesine işlendiğidir tartişılan.

Gökhan ÖCAL

“Kurguda, ön araştırma yapmadan sadece güzel görüntüler çekerek belgesel film yapılamayacağını anladık.”

Merhabalar, öncelikle özgeçmişinize bakınca aklıma gelen bir soru ile başlamak istiyorum. Meslek yüksek okullarından dikey olarak iletişim fakültelerine geçiş yapan öğrencilerin özellikle uygulama alanında daha istekli ve başarılı olmasını nasıl yorumluyorsunuz?

Diğer üniversiteleri tam bilemiyorum ama mezun olduğum Karabük Üniversitesi Radyo ve Televizyon Programcılığı bölümünde aldığım eğitim dolu dolu bir şekilde geçti. Okulumuz teorik eğitimlerin yanında özellikle televizyon ve radyo stüdyolarında pratik eğitim konusunda oldukça iyiydi. Bunun yanında kısa film ve belgesel film üretimi noktasında bana katkıları olan Musa Ak, Serdar Sabuncu gibi hocalarımın bu okulda bulunması bizim için büyük bir şanstı. Ayrıca öğrenci mevcudunun iletişim fakültelerine kıyasla daha az olması ve dolayısıyla öğretim elemanlarının bize daha fazla zaman ayırma imkânı aldığımız eğitimin kalitesini artıran önemli bir faktör olduğunu düşünüyorum. Zaten dikey geçiş sınavını kazanan öğrencilerin de geneli bu iyi eğitim almış kişilerin en başarılıları arasından çıktığı için doğal olarak böyle bir algının oluştuğu kanısındayım.

Belgesel çekim sürecinden, özellikle ilk belgesel filminizin çekiminden, bize kısaca bahsedebilir misiniz?

İlk belgesel filmim aslında bir zorunluluktan doğdu diyebilirim. Bir önceki soruda da bahsettiğim Musa Ak hocamın belgesel film yapımı dersi kapsamında zorunlu olarak belgesel konusu araştırmaya başlamıştım. Başlangıçta sadece dersi geçme düşüncesiyle çok da araştırmadığım bir konu üzerine çalışmaya başladım. Çekimleri tamamlayıp daha doğrusu tamamladığımızı zannederek kurgu masasına oturduk. Kurguda, ön araştırma yapmadan sadece güzel görüntüler çekerek belgesel film yapılamayacağını anladık. Bu konuda hocalarımızın bize daha sürecin başında dikkat etmemiz için yaptığı uyarıların aslında ne kadar önemli olduğunu daha iyi kavradık. İlk filmin yapımında ümitsizliğe kapılıp tamamen vazgeçtiğim anlar da oldu. Ancak bu hatalarımdan yola çıkarak yeni bir konu üzerine çalışmaya başladım. Zonguldak'ın Filyos ilçesinde emekli bir öğretmenin kıyıda topladığı ağaç parçalarını kullanarak ürettiği sanat eserlerini konu alan bir projeyi tamamladık. Bu belgeselin ilk projem olmasına rağmen çeşitli festivallerde finalist olması ve ödül alması beni yeni projeler üretmeye teşvik etti. Çünkü festivaller aracılığıyla farklı üniversitelerden hocalar, sanatçılar ve diğer belgesel yönetmenleri ile tanışma fırsatı bulmuştum.

Bu noktada konusu açılmışken katıldığınız festivaller hakkında neler söylemek istersiniz?

Film festivallerini olumlu ve olumsuz yönleri açısından kısaca değerlendirmem gerekirse az önce de bahsettiğim üzere benim gibi ilk filmini tamamlayan yönetmenler için festivallerde gösterim imkânı bulmak motivasyon kaynağı. Ayrıca bu tür ortamlarda gerek bu işin duayen isimleri gerekse diğer belgesel yönetmenleri ile tanışmak ve tartışmak insana farklı bakış açıları kazandırabiliyor. Olumsuz yönlerine gelecek olursak özellikle ulaşım ve konaklama konusunda bazı sıkıntılar yaşanabiliyor. Örneğin, ilk defa gittiğiniz bir şehirde karşılama olmadığı için sorunlarla karşılaşabiliyorsunuz. Ya

da festival bütçelerine paralel olarak kara yolu ile ulaşım sağlanıp sadece ödül törenine katılıp ertesi gün o yorgunlukla apar topar geri dönmek zorunda kalabiliyorsunuz. Bir diğer nokta da festival duyurularının yetersizliği. Halka doğru ve yeterli bir şekilde bilgilendirme yapılmadığı için filmlerimiz boş salonlarda gösteriliyor. Ayrıca film gösterimleri sonunda yönetmen söyleşileri olmuyor. Öyle ki izlediğim bir filmde o filmin yönetmenine merak ettiğim bir soruyu yöneltemiyorum, aynı şekilde benim filmim ile ilgili de izleyicilerden soru alamıyorum.

Peki belgesel konularınızı nasıl seçiyorsunuz?

Konu araştırırken tek bir kaynak ya da yöntemim olduğunu söyleyemem. Ancak yerel medyayı daha çok takip etmeye çalışıyorum. Bunun yanında medyada haber olarak değerlendirilmiş ancak derinlemesine incelenmemiş konular da dikkatimi çekiyor. Örneğin, ikinci belgesel çalışmam olan “İstanbul’un Sesi” yerel bir gazetede yer alan haberden yola çıkarak yaptığım araştırmalar sonucu ortaya çıktı.

Öğrenci bütçesiyle belgesel çekmek zor olmuyor mu?

Tabii ki zorlukları var ancak birçok üniversitenin bünyesinde film atölyelerinin olduğunu biliyorum. Örneğin, eğitim gördüğüm Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi’nin Süha Arın film atölyesinin teknik imkanları oldukça iyi. Teknik olanakların yanında başta Prof. Dr. AYTEKİN CAN olmak üzere atölye koordinatörümüz Sefa Doğru gibi hocalarımız projelerimizin her aşamasında yanımızda oluyor. Bunlara ek olarak kişisel girişimlerimiz sonucu çekimleri gerçekleştirdiğimiz illerde belediye ve sivil toplum örgütleri aracılığıyla sponsor desteği de bulabiliyoruz. Burada özellikle ilk defa proje yapacak arkadaşlara naçizane tavsiyem inandıkları projelerin peşini bırakmasınlar. Çünkü sponsorluk sağlayacak kişi ya da kurumlara yapılması planlanan projelerini doğru olarak aktarabilirlerse destek noktasında yanıtız kalmayacaklarına inanıyorum.

Hayri ÇÖLAŞAN

“İletişim fakültelerinde öğrencilere güzel sanatlar eğitimi verilmiyor fakat onlardan estetik anlayışı olan bir sanat icra etmeleri bekleniyor.”

Belgesel ve kısa filmle ilgili kişiler, özellikle radyo televizyon ve sinema alanında eğitim alan ya da aynı bölümlerde görev yapan öğretim elamanları sizi daha çok kameraarkasi.org sitesi ve bu sitenin diğer sosyal medya hesapları aracılığıyla tanıyor. Böyle bir platform oluşturma fikri nasıl doğdu, başlangıçta bu kadar geniş bir kitleye ulaşabileceğinizi düşünüyor muydunuz?

Bu siteyi oluşturma fikri aslında bir zorunluluktan kaynaklandı diyebilirim. TRT’de verilen gerek kurum içi eğitimler gerekse yurt dışı Japon NHK Televizyonu, BBC gibi kurumlarca verilen eğitimlerin notlarını temize çekmek istedim. Bu temize çektiğim notları TRT’ye staj yapmaya gelen öğrencilere ve bu konuya ilgi gösterip bilgi talep eden kişilere, hatta üniversitelerden öğretim görevlisi ve üyelerine veriyordum. Fakat bunlar zamanla yıpranıyor bazen kayboluyordu, bazı bölümleri tekrar yazmam gerekiyordu. Bu yüzden tüm bu bilgileri internet sitesi üzerinden yayımlama fikri oluştu. Bu sayede isteyen herkes şahsen bana ulaşmasa bile bu notlara arama motorları sayesinde ulaşabilecekti.

Günümüzde web sitesi oluşturmak hem yardımcı programlar hem bu hizmeti veren yerli kuruluşlar olması bakımından oldukça kolaylaştı. Başlangıçta ücretsiz domain ve barındırma hizmeti veren “free” olarak adlandırılan siteler

üzerinden bu bilgileri paylaşmaya başladım. Ancak bu tür sitelerde çok fazla reklam olması hem kullanıcıları hem beni rahatsız ediyordu. Ayrıca daha fazla alana ihtiyaç duymaya başlamıştım. 1997 yılında web sitesini oluşturmaya başladığımda Türkiye’de hosting ve domain hizmeti veren bir şirket maalesef yoktu. Bu yüzden bir yıllık hosting ücreti o zaman için hatta günümüz için bile önemli bir fiyata (290 dolar) 50 mega byte bir alan (hosting) satın almıştım. Bu noktada dikkat çekmek istediğim konu bu işin teknik alt yapısı değil, bugün herkes web sitesi oluşturabilir önemli olan site içeriğini insanlara faydalı olabilecek bilgilerle donatabilmek.

Bu siteyi oluşturmaya başladığım yıllarda sinema televizyon ile ilgili siteler daha çok güncel haber, tanıtım ve eleştiri içerikli sitelerdi. Derinlemesine bilgiye daha çok fotoğraf ve fotoğrafçılık sitelerinde ulaşmak mümkünken video ile ilgili bilgi yok ya da yok denecek kadar azdı. Gerek her ile kurulmaya başlayan üniversitelerdeki ilgili bölümlerin gerekse bu alana merak duyan kişilerin başvurabileceği Türkçe kaynak eksikliği dikkatimi çekti. Bunun üzerine elimdeki notlar ışığında site içeriğini oluşturmaya başladım. Zamanla site aracılığıyla kurmuş olduğum mail grubundan veya doğrudan benimle iletişim kuran kişilerden talepler gelmeye başladı. “Sitenizde şu bilgiyi bulamadım, şu başlık açılmış ama daha detaylı bilgi verebilir misiniz?” şeklinde sorular geldikçe site içeriği gün geçtikçe gelişti. “Kameraarkasi.org” sitesini yayımlamaya başladığım yıllarda birçok kişi bu projeye inanmadı, aslına bakarsanız ben de bu kadar büyüyeceğini tahmin etmemiştim. Şu an için sadece konu başlıkları olarak değerlendirdiğimizde kendi alanında dünyanın en büyük web sitesi oldu diyebilirim. Sitedeki tüm içeriği bir yazıcıdan çıktı olarak almak isterseniz yaklaşık 38 bin sayfa bilgiye ulaşabilirsiniz.

Gönüllü olarak yürüttüğünüz yeni bilgilerle sürekli güncellenen bir site ve sosyal medya ağı oldukça emek ve zaman isteyen bir iş, bu duruma yakın çevreniz ve ailenizin tepkileri nasıl oluyor?

Bu siteyi oluşturmak çok zaman aldığı için özveri gerektiriyor, birçok şeyden fedakârlık etmek zorunda kalıyorsunuz. Bazen tüm arkadaşlar yemeğe giderken ben o dinlenme süremde oturup siteye bilgi girişi yapmakla uğraşabiliyorum. Ancak ailemi, bazı hobilerimi özellikle TRT'deki görüntü yönetmenliği işimi aksatmadan bu işi sürdürmeye çalışıyorum.

Bildiğim kadarıyla site üzerinden herhangi bir reklam ya da benzeri bir sponsor desteği almıyorsunuz, tüm finansmanı kendi imkânlarınızla mı karşılıyorsunuz?

Bu siteyi kendi imkânlarımla bir hobi gibi yürütüp finanse ediyorum. Kısacası bu site biraz da gönül işi o yüzden kesinlikle site üzerinden reklam almıyorum.

Bu kadar yoğunluğun arasında desteklediğiniz kısa film ve belgesel projeleri de var. Bize bu çalışmalarınızdan bahsedebilir misiniz?

Site üzerinden sosyal medya hesapları özellikle Facebook'da kameraarkası grubu oluşturduk. 10 bini aşkın üyesi olan bu grubun önemli bir kısmı, kısa film ve belgesel film üreten kişiler. Kendime kamera ve ekipman satın aldım, bu grup aracılığıyla isteyen kısa filmcilere bu malzemeleri ücretsiz olarak veriyorum. Benim de içimde olabileceğim veya inandığım projelere şahsen senaryo aşamasında ya da kurgu aşamasında destek veriyorum. Bazılarına ise gücüm yettiği derecede yapımcılık yapıyorum. Taslak olarak bana gönderilen projeler hakkında, her ne kadar jeneriklerinde ismimi belirtmeseler de, danışmanlık yapıyorum. Örneğin, "O konu daha önce çalışıldı mı, hangi şartlarda nerede çekildi, hangi

festivallere katıldı, hangi ödülleri aldı?" gibi arşiv bilgilerini paylaşıyorum. Bunların yanında çekimlerin nasıl yapılabilirleceği, konunun etik açıdan değerlendirmesi gibi farklı konularda yönetmene yardımcı olmaya çalışıyorum. Bazı durumlarda yetişemediğim veya yetkin olmadığım noktalarda yönetmeni konunun uzmanına yönlendiriyorum.

Siteniz üzerinden her yıl düzenli olarak film festivalleri değerlendirmesi yayınlıyorsunuz. Çok detaylı bir çalışma, veri tabanı oluştururken nasıl bir yol izliyorsunuz, bu süreçte ne gibi zorluklarla karşılaşılıyorsunuz?

Web sitemin önemli bölümlerinden bir tanesi de film festivalleri, Türkiye’de çekilen filmler ve belgeseller. Ülkemizde maalesef bir video arşivi yok, bugüne kadar üretilen kısa film ve belgesel filmler hakkında bilgiye ulaşma noktasında ciddi bir açık var. Hatta ödül almış kısa film ve belgesellerin listesi dahi hiçbir kurum tarafından tutulmamış. Bu açığı fark ettiğimde web siteme kısa film ve belgesel bölümlerini ekledim.

Bu titizlikle yaptığım çok ciddi bir çalışma, 17 yıldır sürdürüyorum. Türkiye’de çekilen kısa film ve belgesellerin veri tabanını oluştururken baz aldığım değer “filmlerin mutlaka bir yerde gösterilmiş yani topluma mal olmuş olması”. Bir film bir TV kanalında, bir festivalde ya da en azından bir okulda gösterilmişse o film veri tabanına giriyor. Örneğin, ödev olarak yapılmış ya da topluma açık olmayan sınıf ortamında gösterilmiş filmleri değerlendirme dışı bırakıyorum. Bu değerlendirmeyi yaparken Türkiye’de bir filmin festival süresi yaklaşık iki yıl. Örneğin, 2013’de yapılan bir film 2014 yılının sonuna kadar tüm festivallerde gösterildikten sonra 2015 yılında artık festival ömrünü tamamlıyor. Bu yüzden değerlendirme yaparken 2013-2014 yılında bir film kaç festivale katılmış, kaç defa finalist olmuş, kaç ödül almış gibi verileri ortaya koyuyorum.

Bence bu veri tabanı çok önemli. Sadece buradaki bilgiler onlarca araştırmanın ya da kitabın konusu olabilir. Örneğin, hangi yıllar hangi konuların işlendiği, yönetmenlerin çoğunlukla hangi türü tercih ettiği, devletin hangi konulara daha çok destek verdiği, cinsel kimliklerine göre yönetmenlerin çalıştığı konular gibi verilerden tutun türlerine göre (kurmaca-deneysel-animasyon-belgesel) filmlerin ortalama süresi gibi istatistikler kendiliğinden oluşuyor.

Bu istatistikleri tutmaktaki bir diğer amacım da değerlendirmesi yapılan yılın öne çıkan filmlerinin bir listesini oluşturmak. Bir sinema dergisi bu verilerden yola çıkarak özel bir köşe hazırlayabilir. Film gösterimi yapmak isteyen herhangi bir kurum-kuruluş bu bilgileri inceleyerek gösterim programı için doğru filmlere ulaşabilir, konu ile ilgili bir öğretim elemanı bu bilgileri ya da listedeki filmleri ders içeriğinde kullanabilir. Bu değerlendirmeyi her yıl site üzerinden yayımlıyorum, yararlanmak isteyen herkesin kullanımına açık.

Bu listeyi hazırlarken en büyük zorluğu güncel festivallerin verilerini girmekten çok geçmişe yönelik eksik bilgileri tamamlama noktasında yaşıyorum. Başta da vurguladığım gibi Türkiye’de kısa film ve belgesellerin genelini tutan bir liste yok, işin üzücü yanı festivaller kendi arşivlerini de tutmuyor. Bir örnek vermek gerekirse Adana Film Festivali’nin önceki yıllara ait bilgilerine ulaşmak istedim, festivali düzenleyen Koza A.Ş.’nin bana verdiği yanıt “Adana Film Festivali’nin bir arşivi yok.” oldu. Önceki yıllara ait filmler imha edilmiş, kataloglar yok, hangi filmin ne zaman katıldığı bilinmiyor. Uzun metrajlı filmlerle ilgili bilgiler gazetelerden alınmış, ancak kısa film ve belgeselle ilgili ellerinde hiçbir bilgi yok. Neredeyse hangi yıl hangi filmin gösterildiği dahi bilinmiyor. Bunu adını verdiğim film festivalini eleştirmek için söyleyebilirim diğerleri de pek farklı değil.. Bu çok acı bir tablo, Türkiye’deki birçok festival kendi arşiv bilgilerini benden alıyor.

Ülkemizde her yıl onlarca film festivali düzenleniyor, bazıları bir yıl düzenlenip ertesi yıl yok olup gidiyor, Türkiye’de düzenlenen festivallerin özellikle kısa film ve belgesel bölümlerinde ne gibi eksikler var? Sizce bu sorunları tamamen çözmese bile asgariye indirebilecek ne gibi düzenlemeler ya da oluşumlara ihtiyaç var?

Bu siteyi oluşturmaya başladığım 1997 yılında 19 tane film festivali vardı. Gösterim imkânı olan etkinlikleri de hesaba kattığımızda o yıllarda kısa film veya belgesel yapan bir yönetmen yaklaşık 30 farklı etkinlikte gösterim imkânı bulabiliyordu. Günümüzde (2015) bu rakam 180 civarında.

Büyük film şirketlerinin denetiminden bağımsız üretilen filmlerin ücretsiz olarak izleyici ile buluşması önemli ancak bu noktada ilginç olan herkesin film festivali düzenleyebiliyor olması. Üniversiteler, belediyeler, kuruluşlar, dernekler, kamu kurumları, bireysel olarak ben bile film festivali düzenleyebilirim. Her ne kadar Kültür Bakanlığı tarafından film festivali düzenlemenin belirli şartları bir liste halinde genelge olarak yayımlanmışsa da bu kanun değil, yani bağlayıcı bir etkisi yok maalesef.

Film festivali düzenlemek isteyen gerçek veya tüzel kişi hiçbir yere bilgi ya da izin talebinde bulunmadan kafasına göre işe başlayabiliyor. Her festivalde ufak tefek hatalar eksiklikler olabilir ancak sanata ve sanatçıya zarar veren ya da verebilecek sorunlar ortaya çıkabiliyor. Örneğin, açıklanan ödüller hiçbir zaman dağıtılmayabiliyor. Sanatçı davet edildiği festivalde barınma, konaklama, ulaşım konularında mağdur edilebiliyor. Bazılarında öyle katı kurallar var ki örneğin festivali düzenleyen gerçek veya tüzel kişilik, filmin bütün telif haklarını yönetmenden alıp başka hiçbir yerde gösterimine izin vermeyecek bir kural koyabiliyor. Bunlar şu an ilk etapta aklıma gelenler, liste uzayıp gider. Bu tür olum-

suzluklar olmaması için festivallerin yetkili bir merci tarafından düzenlenip denetlenmesi gerekiyor.

Bana göre bu kadar çok film festivali olmasının başka olumsuz yönleri de var. Örneğin, bir kısa film yönetmeni ona yakın ödül alabiliyor ancak başka yönetmenler de geriye kalan film festivali enflasyonunda onar ödül alabildiği için bu durumda filmlerin ödül almış olmasının kıymeti azalıyor.

Festivallerin iyi bir film çeken yönetmen için bir diğer dezavantajı da ödül almasa bile birçok festivale davet edilen yönetmenin önemli bir zamanını bu festivallerde geçiriyor olması. Festivalde geçen süreye ek olarak festivalin olduğu kente gitmek için yolculukta geçen süre yönetmenin hem normal hayatından hem yeni proje üretebileceği zamanından alıyor. Bir süre sonra bazı yönetmenlerin "Şayet ödül alıyşam ödül töreninin olacağı gün geleyim." şeklinde talepleri olmaya başlıyor.

Film festivallerinin çok olmasının bir diğer dezavantajı da jüri üyesi oluşturma güçlüğü. Türkiye'de ana jüri üyeliğıyle tanınan sinema emektarı, akademisyen gibi belli isimler var. Hele hele kimse ön eleme jürisi olmak istemiyor. Çünkü her festivale yaklaşık iki yüze yakın film başvurusu olabiliyor. Bu kadar filmi sağlıklı bir şekilde izlemek 10 gün, yoğunluğa göre iki haftayı bulabiliyor. Bu kadar sürede herhangi bir ücret almadan işini gücünü bırakıp film izlemek gerçekten "ölüm" olmaya başladı. Benzer durum ana jüri üyeleri için de farklı değil maalesef.

Festivallerin bir diğer sorunu da her yıl ön elemeyi geçip finalist olan film sayısı 20-25 civarında, nadiren birkaç film değişiyor. Gösterime giren filmlerin hemen hemen aynı filmlerden oluşması festival filmlerini takip eden bir izleyicinin bir festivali takip ettikten sonra bir diğerine gitmeye gerek duymamasına sebep olabiliyor.

Türkiye’de eğitim veren gerek özel ve gerekse kamu üniversitelerinde kamera ve ışık kullanımına yönelik atölye çalışmaları yapıyorsunuz, gözlemlerinizi doğrultusunda iletişim fakültelerinde verilen teknik eğitimi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Üniversitelerde benim gördüğüm en büyük eksiklik teorik olarak verilen bilgilerin pratikte kullanımı noktasında yaşanıyor. Pratik bilgi yani kamera, kurgu, ışık kullanımı gibi bilgileri öğretecek kişinin biraz olsun saha tecrübesi olması gerektiğine inanıyorum. Bu noktada kimseyi suçlamak istemiyorum ancak bu işin mutfağında olan birebir kameraya, ışığa, mikrofona dokunan yeri geldiğinde hata yapan ve bu hatanın tekrar yapılmaması için yöntemler geliştiren kişiler olarak tecrübelerimizi öğrencilerle paylaştığımızda bazı durumlarda akademisyenlerin anlattığı bilgilerle ters düşebiliyoruz. Bu noktada akademisyenlerin bir profesyonel kadar olmasa bile pratik alanda kendini yetiştirmesi gerektiğine inanıyorum.

Eksiklik olarak gördüğüm bir diğer nokta da sinema bölümü olan iletişim fakültelerinde öğrencilere güzel sanatlar eğitimi verilmiyor fakat onlardan estetik anlayışı olan bir sanat icra etmeleri bekleniyor. Aslında bu da sorgulanmalı...

Kıvanç TÜRKGELDİ

"Bu mücadele alanı bu kadar öğrenciye dar."

Kıvanç Hocam, bize Akdeniz Üniversitesi Film Atölyesi'nden (AİFA) kısaca bahsedebilir misiniz?

Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Film Atölyesi fakültemiz bünyesindeki diğer atölyelerle birlikte Prof. Dr. Bilal Arık döneminde 2011 yılında faaliyete başladı. O günden günümüze çok çeşitli etkinliklerimiz ve çalışmalarımız oldu diyebilirim. Temel başlıklar altında özetlemek gerekirse workshoplar, rutin eğitimler, kısa film ve belgesel çalışmaları, film gösterimleri gibi etkinlikler yaptık. Bu anlamda diğer üniversitelerde durum nasıldır tam bilemiyorum ama çok da farklı olduğunu düşünmüyorum. Genel anlamda odaklandığımız şey: Fikirlerin bir üretime dönüştürülebilmesi için yapılan tüm çabaların bir simülasyonunu yaratmak hatta bu sürecin sonunda yaratılan çıktıların sinema alanında seyirciyle buluşacağı platformlara katılımını sağlamak diyebilirim.

Atölye kapsamında hazırlanan projelerde kurmaca ya da belgesel bir filmin yapım süreci nasıl işliyor? Örneğin, hangi konunun belgesel film olacağı ya da hangi senaryonun kurmaca filme dönüştürüleceğine nasıl karar veriliyor?

Bu konuda aslında bir komisyon ya da katı bir değerlendirme süreci yok. Yani biz film atölyesinde görev yapan danışmanlar olarak mümkün olduğunca müdahale etmemeye çalışıyoruz. Örneğin, bir öğrencinin bize sunduğu "film projesini" mümkün olduğunca koruyarak değerlendirmeye

çalışıyoruz. Bu biraz da heves meselesi, öğrenci fikrini nasıl anlatmak istiyorsa bunu doğrusuyla yanlışıyla öyle anlatmalı düşüncesindeyiz. Elbette her projenin bir ilerleme süreci var. Öğrencilerimizle rutin toplantılar yapıyoruz. Fikirleriyle öne çıkan öğrencileri bu toplantılarda tespit ediyoruz. Bazı durumlarda öğrencilerimiz bu toplantılar dışında da özel olarak projelerini sunabiliyor. Biz de sadece yöntem noktasında onlara kullanabileceği yolları gösteriyoruz, kendi yolunu kendi seçmesi öğrencinin özgürlüğünde. Senaryolarının çelişkili ya da sıkıntılı noktalarını gördüğümüzde sorular sorarak fikrini iyice irdelemeye çalışıyoruz. İnsanın kendi bulduğu fikirlere dışarıdan bakmadığı durumlar olabiliyor. Bu noktada öğrenciye dışarıdan bakan o göz olarak yaklaşıyoruz. Kısacası her öğrencinin çalışma biçimi aslında kendine özgü ve dolaşısıyla karmaşık bir süreç diyebilirim. Bu işlerde katı sistemlerin çok verimli olmadığını düşünüyorum.

Film yapım süreci her film için belirli bir standartta mı gerçekleşiyor yoksa projeye göre değişiklik gösteriyor mu?

Aslında yukarıda biraz değindim ama biraz daha somutlaştırmak gerekirse fikrin olgunlaşması ve senaryo süreci yukarıda anlattığım gibi; bu sürecin ardından çekim ekipmanı noktasında ihtiyaçlar belirleniyor ve atölye olarak bu tür teknik ekipman noktasında da ciddi bir destek sunuyoruz. Bu konuda fakültemizin güçlü bir teknik alt yapısı var. Kısacası bir öğrenci film çekmek için ihtiyaç duyacağı her türlü ekipmanı atölyemizden temin edebiliyor.

Bir öğrenci bize gelip filmi için nasıl bir üslup düşündüğünü anlattığı zaman filminde oluşturmak istediği atmosfere göre örneğin, düşük ışık çekimlerin varsa şu kamerayı kullan; açık alandıysan bu ışığı kullan gibi teknik danışmanlık yapıyoruz. Sonra öğrenci bize bir malzeme listesi sunuyor. Hali hazırda bir depomuz var, öğrenciye kullanacağı süreyi hesaplayarak istediği ekipmanları veriyoruz. Listede olup

da bizde mevcut olmayan teknik bir cihaz ya da benzeri durumlarda öğrenciyi bu ihtiyacını temini noktasında gerekli yerlere yönlendiriyoruz. Bu genelde kolayca aştığımız bir engel. Esas sorun yapım noktasında. Yani genel anlamda bütçe, konaklama, lojistik, yeme içme vs. Bu konuda öğrencilere bir bütçe veremiyoruz ama biraz da kişisel çabalarımızla bazı paydaşlarla ortak işler yapıyoruz. Sinema eğitimleri veriyoruz mesela. Hatta bu süreçte bazı son sınıf öğrencilerimizde aktif eğitmen olabiliyor. Bu eğitimleri verdiğimiz kurumlardan daha sonra yapım noktasında destek alabiliyoruz. Tabii bu demek değil ki bu işler hep böyle tereyağından kıl çeker gibi oluyor. Oldukça yorucu ve emek isteyen bir süreç. İletişim fakültelerinin sinema bölümü öğrencilerinin filmleri için gerekli destekleri en azından minimal çapta nasıl çözeceklerine dair her fakültenin özelinde bir bütçesinin olması güzel olurdu. Ama sıra ona gelinceye kadar çözülmesi gereken başka sorunlar var.

Atölye çalışmalarında teknik ve içerik üretebilme yetenekleri noktasında bir ayrışma, ister istemez, iki farklı öğrenci grubunun ortaya çıkmasına sebep oluyor. Bu farklı yeteneklerdeki öğrencileri ortak bir proje oluşturma noktasında nasıl motive ediyorsunuz?

Açıkçası fikir kadar teknik yetiler de önemli. Ama bu genelde daha az sıkıntılı bir alan bence. Birçok öğrencinin yönelmediği alan kurgu, görüntü teknolojileri vs. Bu kendi içinde iyi bir şey ama dengesiz bir dağılım var gibi. Bu sorunu biraz somutlaştırmak gerekirse: Bir öğrenci geldi, senaryosu var. Konuştuk ettik, iş çekime geldi. Atölye ekibinden görüntü yönetmenliğini üstlenecek bir arkadaşı ona yardımcı oluyor, bir diğeri sanat ve dekor kısmıyla ilgileniyor bir diğeri de yardımcı yönetmenlik yapıyor. Genelde birbirlerinin projelerine destek oluyorlar. Hepsi farklı görevler altında gerçekten ne istediğini arıyor bir anlamda. Bu güzel bir şey. Nadir de olsa bazıları da başından kararlı, "Ben şu işi öğrenmeye geldim."

diyor. Zaten kimseye yardım etmeyen birisi kendi projesinin çekimlerinde etrafından pek destek bulamıyor. Bu sadece atölye çalışmaları ile ilgili değil aslında genel anlamda toplum içinde yaşamının bir gerekliliği bençe. Siz ne dersiniz deyin, öğrencilerin kendi aralarındaki ilişkileri belli bir noktada daha belirleyici oluyor. Belli bir alanda yetenekli olan öğrenciye biz zaten ağırlıklı olarak o alanda kendini geliştirmesi için görevler veriyoruz. Elbette herkes senaryo yazmak zorunda değil ancak belli bir bakış, belli bir vizyon olmaz ise teknik bilgi de yaratıcılıkla buluşamıyor. Uzmanlaşma ya da branşlaşma oldukça önemli ama mesele sanatsal bir üretimse bunların hepsine daha bütüncül bir bakış nasıl getirilmeli, bir sanat eserine tüm bu süreçleri kapsayıcı bir bakış nasıl geliştirilmeli, bu önemli bir mesele. Bu daha çok eğitimcilerin yani bizlerin üzerinde düşünmesi gereken bir konu.

Atölye ekibine katılanlar için normal ders müfredatı dışında sadece atölye öğrencilerinin katıldığı özel bir eğitim oluyor mu?

Atölye ekibimize yönelik rutin eğitimlerimiz yıl içinde oluyor ayrıca bunlara ek olarak sektörden senarist, yönetmen, görüntü yönetmenlerini davet ediyoruz, bu kişilerle workshoplar düzenliyoruz. Katılım serbest ve herkese açık. Sektörden davet ettiğimiz isimler kendi alanında bir eğitim veriyor, hepsinin yeri başka ancak bazı eğitimlerin tadı damakta kalıyor. Keşke hep olsa, diyorsunuz. Bu tür eğitimleri çok faydalı buluyorum çünkü ders olmadığı için sadece ilgili kişiler katılıyor. Bu son söylediğim vahim bir şey aslında ama yadsınamaz bir gerçek. Kısaca özetlemek gerekirse bu iş uygulama ile vücuda geldiği için bu alanlar önemli. Sektörün durumu ortada haliyle bu kadar iletişim mezunu insan ne yapacak? Bu alanları sonuna kadar kullanıp kendi fikirlerini, yeteneklerini icra edebileceği özgün yaratımlar için mücadele edecek. Son olarak söylemeden geçemeyeceğim konu şu: bu mücadele alanı bu kadar öğrenciye dar!

Koray SEVİNDİ

“Ülkemizde film festivallerinin başındaki insanlar genellikle sinemayla alakasız, sinemayı sadece araç olarak kullanıp nasıl kendimi, şehrimi tanıttım, derdine düşmüş kişiler.”

Sorularıma daha önce sıklıkla karşılaştığını düşündüğüm bir soruyla başlamak istiyorum. Mühendislik eğitimi sonrasında sinema alanında önce sektörel çalışmalar ardından bu alanda yüksek öğrenim hayatı ve akademisyenlik. Bu süreç nasıl gelişti, sinema hayatında hep var mıydı?

Sinema hep vardı tabii. Parliament Sinema Kulübü 90'lar da çocuk olanlar için çok önemlidir. O filmlerle büyüdük. Üniversiteye gelene kadar iyi bir izleyiciydim ama daha çok Ana Akım Sinemayı biliyordum. Üniversiteyle birlikte minimalist filmleri takip etmeye başladım. Böylelikle daha kişisel daha gerçek filmler keşfettim. Bir süre sonra ister istemez bir film kültürü oluşuyor. Zamanla film izlemek yetmemeye başladı ve çeşitli kitaplar alıp okumaya başladım. O dönem pratik anlamda bir şey yapma fikri bana uzaktı. Bir süre sonra biraz da şans eseri Hayal Perdesi Sinema Topluluğu'ndan haberdar oldum. Bir atölye vasıtasıyla ekibe katıldım ve üç yıl boyunca gerek teorik gerek pratik anlamda sinema üzerine kafa patlattık. Topluluk sayesinde sinema üzerinde daha derinlemesine düşünme imkânı buldum. Bir yandan da toplulukta edindiğim arkadaşlarla pratik anlamda işler yapmaya başladık. Beraber pek çok film, belgesel, tanıtım filmi vs. çektik. Hâlâ beraber çalışıyoruz. Birlikte pratik üretimle teorik düşünceyi harmanlamaya çalışıyoruz. Yıllardır çeşitli ürünler veriyoruz ve bir aksilik olmazsa vermeye de devam edeceğiz.

Toplulukta edindiğim teorik düşünme yetisi beni bir noktada akademisyenliğe de yönlendirdi diyebilirim. Mühendislikten geçiş mevzusu ise bambaşka bir hikâye. Benim için önemli bir tercihti ama hiçbir zaman pişmanlık duymadım. Mühendislik bana çok şey kattı ve onun kazandırdıklarını sürekli kullanıyorum ama bir noktada bıraktım artık. Mühendisliği yapabilecek çok fazla insan var zaten. Benim aradığım farklı bir şey, farklı bir tutkuydu. Sinema gerçekten çok zor bir alan ama çok da özel. Hem zihinsel hem de fiziksel süreçleri çok ağır olsa da bir şeyler üretmek gerçekten çok değerli.

“Hayal Perdesi Sinema Topluluğu”, bu topluluk hakkında bize bilgi verebilir misiniz?

Hayal Perdesi Sinema Topluluğu, 2001 yılında kurulan bir oluşum. Başta fanzin olarak yayınlanan ve 2010’dan bu yana da dergi olarak çıkan Hayal Perdesi adında bir sinema dergisi çıkarıyoruz. Kısaca sinema üzerinde belli konulara kafa yoran, paylaşım yapan, yazılar yazan, filmler üreten bir topluluk, diyebilirim. Bizi de bir araya getiren ve bir arada tutan şey sinema. Bu topraklardan nasıl özgün bir şeyler çıkarabiliriz diye kafa yoruyoruz. Türk Sineması’na ayrı bir önem veriyoruz ve şimdi Türk Sineması Araştırmaları Merkezi bünyesinde de çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Filmografinize baktığımda gerek ekibinde yer aldığınız gerekse bizzat yönettiğiniz belgesel, kurmaca ve animasyon türünde çalışmalar var. Kendinizi daha yakın hissettiğiniz ya da bu alanda devam etmek istiyorum, dediğiniz tür var mı?

Açıkçası tür ayrımı yapmıyorum. Hikâye anlatıcılığını seviyorum. O yüzden şu an klasik dramaya yaslanan işler yapıyorum ama bu zamanla değişebilir. Anlatmak istediğim bir şey varsa ona en uygun formu seçmeye çalışıyorum. Sürekli kurmaca işler yapayım gibi bir düşüncem yok. Mesela “Kafa” filmim animasyon olmalıydı çünkü o filmin fikrini en

iyi taşıyabilecek olan tür oydu. Yarın farklı bir şey anlatmak istediğimde belgesel de yapabilirim. Sinemanın güzel olan tarafı bu bence. Kendini sınırlamanın bir anlamı yok. Tabii animasyon yapmak külfetli bir iş ama istediklerinize ulaşmak için elinizi taşın altına koymanız gerekiyor.

Türkiye’de ve yurt dışında düzenlenen seçkin festivallerde hem finalist yönetmen hem de jüri üyeliği yapma şansı bulmuş birisiniz. Çok geniş bir araştırma konusu olmakla birlikte gözlemlediğiniz kadarıyla Türkiye ve diğer ülkelerde düzenlenen festivallerin belirgin farklılıklarını kısaca değerlendirebilir misiniz?

Hemen hemen Türkiye’deki bütün festivallere katıldım. Yurt dışındakilerle karşılaştırdığımda açıkçası organizasyon anlamında çok da farklılık yok. Gözlemlediğim kadarıyla Türkiye’de uzun metraj bölümüne önem verilirken kısa filmlere gereken özen gösterilmiyor. Örneğin, kısa film finalistiyse kalitesi düşük otellerde konaklamak zorunda bırakılıyorsunuz. Yurt dışında böyle bir durum, tabii ki de yok. İnsanların sizi önemseydiğini hissediyorsunuz çünkü yaptığınız işi çok iyi tanıyorlar ve süreçlerini, zorluklarını, yapmaya çalıştıklarını çok iyi biliyorlar. Ülkemizde film festivallerinin başındaki insanlar genellikle sinemayla alakasız, sinemayı sadece araç olarak kullanıp nasıl kendimi, şehrimi tanıtım derdine düşmüş kişiler. Böyle olunca kimseden kısa ve uzun metrajın iki ayrı tür olduğunu bilmelerini beklemiyorsunuz. Kısa metrajın yaşla tecrübeyle alakası yoktur. Bunun böyle olmadığını yurt dışındaki festivallerde görebilirsiniz. Maalesef Türkiye’de kısa metraj öğrenci işi olarak görülüyor ve onunla uğraşanlara “genç” yönetmen yakıştırması yapılıyor. Bu komik durumu ülkenin eğitim sisteminden kültürüne kadar pek çok şeye bağlayabilirsiniz. Bu sorunun uzun uzun konuşulması lazım ama Türkiye’deki genel sorunun sanata karşı ilgisizlik ve bilgisizlik olduğunu düşünüyorum. İnsanımız sanatsal bir ihtiyaç hissetmiyor gibi görünse

de bence toplumsal bir açlık var. Doğuştan gelen bir şey bu. Bazı durumlarda ortaya çıksa da hemen üzeri örtülmeye çalışılıyor. İnsanlar sahip oldukları yetenekleri keşfedemediği için özgüvensiz ve mutsuz bir hayat yaşıyor.

Belki doğrudan olmasa da festival ortamında, Türkiye’de sinema eğitimi alan birçok üniversiteli öğrencinin katıldığı film festivallerinde tanışma ve bu konuları tartışma imkânı bulduğunuzu düşündüğüm için sorma cesaretini bulduğum bir soru: Türkiye’de sinema eğitimi ne durumda, sizce bu konuda neler yapılabilir?

Eğitim sistemi ilkokuldan itibaren sorunlu Türkiye’de. Bunu sadece üniversite eğitimiyle sınırlayamazsınız. Ezbere dayalı eğitimden üretken bireyler çıkmasını bekleyemezsiniz. Böylece öğrencilerde “araştırma” diye bir kavram gelişmiyor. Öğrenci üniversiteye geliyor ama daha “Radyo, TV ve Sinema” bölümüyle “Sinema ve Televizyon” bölümünün farkından haberi yok. Bunu hiç araştırma gereği duymamış. En büyük sıkıntılardan biri de bu bölümleri “yönetmen” yetiştirme kurumu zanneden arkadaşlar. Zaten çoğu öğrenci yönetmenleri takip etmeden, senaristleri bilmeden, film bile izlemeden yönetmen olmak istiyor. Bu çok acı ve komik bir durum. Çoğu öğrenci işin süreciyle ilgili bir çabası olmadan sadece sonuca odaklanmış. Amacı ödül almak ve poz vermek. Öncelikle araştırmacı olmalı bir insan. İyi bir sinemacı olmak için iyi bir izleyici ve okuyucu olmak gerekiyor. Buna yönelik bir eğitim sistemimiz olmasa bile kişinin kendini geliştirmesi mümkün. Bu sistemdeki en önemli sorunlardan bir diğeri de ne yapmak istediğini bilmeyen öğrenciler. Boşlukta kalmış o kadar çok insan var ki tahmin edemezsiniz. Kötü de olsa hayal de olsa hedefsiz olmak sıkıntılı bir durum. Hem üniversiteden hem de eğitim verdiğimiz kurumlardan gördüğüm kadarıyla sinemaya yönelen çoğu öğrenci bu durumda. Sinemanın ne kadar özveri ve çaba gerektiren bir süreç olduğunu anladıkları anda çoğu kaçıyor. Bu konuda da söyleyecek çok şey var.

Mehmet Ali SEVİMLİ

“Birçok kişi kamera kullanmayı bilmenin film yapmak için yeterli olduğunu sanıyor.”

Kimi insan kendini ifade edebilmek için yazıyı veya notaları kullanır. Sizi görüntüler aracılığıyla gerçek ve kurmaca hikayeler anlatmaya yönelten neydi? Bu soruyu özellikle ilk projeniz üzerinden cevaplayabilir misiniz?

Sinemanın birçok disiplinle ve sanat dalıyla iç içe olması ve bu yönüyle kolektif bir şekilde bir anlam yaratabilecek imkânlar sunması film çekmeme neden olan en önemli unsur. Film çekme düşüncesi küçük yaşlarımdan itibaren beni heyecanlandırıyordu. Sinemanın gücünü somut olarak keşfetmem ise ilk filmimin senaryosunu yazıp onu çekmek için sahaya indiğimde oldu.

Sinema eğitimime başladığım Sivas’ ta on kişilik amatör bir ekiple filmi çekmeye başladık. İlk projem kurmaca bir filmdi, senaryo otuz sahneden oluşuyordu. Açıkçası herhangi bir sinema öğrencisinin ilk filmine göre zor bir işti. O yıllarda yaptığım işin sonunu pek kestiremiyordum. Başlangıçta öngöremediğim o kadar çok sorun ortaya çıkıyordu ki filmin biteceğine dair inancım günden güne azalıyordu. Ama bir şekilde bitti, kötü de olsa bir filmim vardı artık. İlk filmimden çok şey öğrendim. Bu tecrübe sayfalarca kitap okuyarak ya da saatlerce film izleyerek öğrenilecek bir şey değildi. Tabiri caizse set tozunu yutmak birebir tüm sorunlarla yüzleşmek gerekiyordu.

Çekim sürecini tamamlayıp da filmin kurgu aşamasında yaptığım her kesme sonucu yeni bir anlam oluştuğunu gördüğümde esasında kurgunun, yönetmenin elindeki adeta sihirlili bir değnek kadar önemli bir güç olduğunu fark ettim; bu beni sinemaya daha çok bağladı.

Hem kurtmaca hem belgesel filmler çektiniz, özellikle ilk filmini çekmeyi planlayan birine her iki türde de çalışmalarını olan bir yönetmen olarak ne tavsiye edersiniz?

Aslında iki tür de birbirinden her anlamda besleniyor. Kurtmaca filmlerde daha özgürsünüz, karakterler, diyaloglar ya da tüm atmosfer sizin kontrolünüzde; belgesel filmlerde ise var olan gerçekliği, kendi akışında kaydetmek durumundasınız. Müdahale etme şansınız çok az yani özgürlüğünüz bir anlamda kısıtlanıyor. Bana göre kurtmaca filmler, belgesel gerçekliğine ne kadar fazla yaklaşabilirse o kadar başarılı olur. O yüzden kurtmaca film yaparken karşılaşılan zorluklar belgesel filmlere kıyasla çok daha fazla.

Benim film yapımında önemseydiğim en önemli nokta ön hazırlık kısmı. Buraya kafa yormak lazım. Çünkü tek başınıza, birçok şeyi siz planlayacaksınız. Yukarıda da bahsettiğim gibi “bir ön görüye” sahip olmaya çalışın; tehlikeleri, yaşanabilecek sorunları sezmeye çalışın. Eğer bunları iyi planlarsanız, setinizde problem en aza inecek ve siz filminiz dışında başka şeylerle uğraşmak durumunda kalmayacaksınız. Öykünüzden emin olduktan sonra korkmayın filminizi çekin, kötü film çekmekten korkmayın, bu işe en iyi koşulları oluşturup öyle başlayayım, dersiniz bu zaman kaybı olur. Kötü filmler çekmeden iyi bir film ortaya çıkmaz ki zaten. Bence kötü film yapmak hiç film yapmamaktan iyidir. Bu söylediğim yanlış anlaşılmasın her film bir öncekinden daha iyi olmalı tıpkı Ömer Lütfi Akad’ın da söylediği gibi “Her filmim bir sonraki film için müsvedde olmak üzere yapılmış çalışmalardı.”

Herhangi bir sınavınıza nasıl ki ciddiyetle çalışıyorsanız, filminizin de her bir noktasına o denli kafa yormanız gerekiyor. Belgesel, kurmaca, deneysel hiç fark etmez. Hepsi sinemaya dair, insana dair. Hangi tür olursa olsun disiplin istiyor, emek istiyor. Önemli bir diğer nokta da film ekibinizi sorumluluk sahibi arkadaşlarınız arasından seçerek oluşturun ve ekipte bulunan herkesi öykünüze inandırın. Sonrası zaten bir şekilde oluyor.

Türkiye’de kısa film üretimi üniversitelerin ilgili fakültelerinde eğitim alan “öğrenci filmleri” düzeyinde kalıyor. Üretimin profesyonel anlamda sürdürülebilir olması için neler yapılabilir, bu konuda düşüncelerinizi alabilir miyim?

Aslında bu çok uzun bir konu, problem çok ama bir tanesine değinmek istiyorum. Bence bu konudaki en önemli eksiklik bu okullarda eğitim alan arkadaşların sinemaya yeterince kafa yormamaları. Benim de içerisinde bulunduğum kuşak, teknolojinin en üst seviyelere ulaştığı bir dönemin kuşağı. Dolayısıyla teknolojinin getirdiği imkânlarla oldukça hâkimler. Sinemanın da teknolojiyle diğer sanat dallarından daha sıkı bir bağı var. Bu anlamda bir soruna değinecek olursak birçok kişi kamera kullanmayı bilmenin film yapmak için yeterli olduğunu sanıyor. Halbuki yukarıda da bahsettiğim gibi film yapmak birçok değişkeni ve disiplini kapsıyor.

Öncelikle iyi bir gözlemci olunabilmeli buna bağlı olarak insanı iyi tanımalı ve gündemi takip etmeli; sonrasında gözlemledikleri olayları ve olguları metne dökmek için yeterli bir dramaturji bilgisine sahip olmak gerekli. Bunu iyi yapabilmenin yolu da film ve kitap okumaları yapmaktan geçiyor. Daha sonra bu birikimler üzerine sahip oldukları teknik bilgiyi koymanın daha doğru olduğunu düşünüyorum.

Genelde sinema okullarında eğitim gören arkadaşlarımdan şu cümleyi duyuyorum: “Bize okulda bir şey öğretilmiyor ki sürekli kitaplar dayatılıyor. Daha kamera, kurgu görmedik, öğrenemedik, dokunmadık...” Dokun kardeşim seni tutan mı var! Birilerinin seni kucaklayıp stüdyoya götüreceği hali yok ya! Filmler bireysel bir isteğin ürünü, kimse seni film yapman için zorlamaz. Yapmak isteyen bir şekilde yapıyor bunun örneği çok. Ben bu anlamda önemli bir okulda ve hocaların elinde yetiştiğime inanıyorum. Onların emeğini yadsıyamam, en büyük katkıları bana olan destekleri. Siz güzel şeyler başardığınızda sizi destekleyenler de artıyor.

Sinema öğrencisinin bireysel gayretleri akademisyenlerin de yönlendirmesiyle daha sistemli bir üretim olması durumunda sinema okullarında daha yetkin filmler yapılabilir diye düşünüyorum.

Musa AK

“Belgeselin bendeki yeri farklı çünkü kurmacaya kıyasla gerçeğe daha yakın.”

Dışarıdan bakıldığında belgesel çalışmalarınız biraz daha ön planda gibi görünse de kurmaca çalışmalarınız da var. Belgesel ya da kurmaca bir projeye başlamadan “Tamam, bunu çekelim.” diyebilmek için uyguladığınız belirli bir yönteminiz var mı? Bir projenin belgesel ya da kurmaca olmasının ne gibi farklılıkları oluyor?

2005 yılından beri sinemayla ilgileniyorum. Belgesel filmlerim öne çıksa da sizin de söylediğiniz gibi kurmaca filmler de yönetiyorum. Her iki alanla da ilgilenmeme rağmen belgeselin bendeki yeri farklı çünkü kurmacaya kıyasla gerçeğe daha yakın. Tabii ki hiçbir sanat eserinde salt gerçekliği yakalamak mümkün değil. Yönetmen belgesel filmin çekim sürecinde çektiği görüntüleri kurgu masasında zihninde oluşturduğu hikâyeye göre sıralar. Bu yüzden sadece kameranın kayıt düğmesine basıp, görüntüleri toplayarak belgesel film çekemezsiniz. Belgesel türün dramatik gerilimini, yaşamın içindeki dramatik öğeler oluşturur. Bu öğeler, sinema sanatçısının kendine özgü yorumları ve biçimiyle etkinlik kazanır.

Belgesel film yönetmeni olmak çok iyi bir gözlemci olmayı gerektirdiği için çevremdeki olayları gözlemliyor, gazete ve dergilerdeki yazıları inceliyorum. Mümkün olduğunca güncel olayları takip etmeye çalışıyorum. Bunları yaparken karşıma belgesel filme konu olabilecek, ilgimi çeken birçok olay ve konu çıkabiliyor. Mesela daha önce yaptığım “Mada”

adlı belgeselin konusunu bir gazetede, Beyşehir gölünde Mada adlı bir adada 250 kişinin yaşadığını ve ana karaya 1 km uzaklıktaki mesafeyi yaz kış kayıklarla geçtiklerini okudum ve çok ilgimi çekti. Bunu üzerine konuyu daha derinlemesine araştırmaya başladım, adada yaşayan insanlarla görüştim ve oradaki insanların içinde buldukları zor şartlara rağmen ada insanının samimiyeti bu belgeseli yapmamı sağladı. "Tutunmak" ve "Turab" adlı belgesel filmlerimde de buna benzer bir durum oldu. Bence belgesel filmler kimsenin bilmediği, haberdar olmadığı yerlerin ve insanların sesini duyurabilmeli. Ayrıca belgesel film yönetmeninin toplumsal bir sorumluluğunun da olduğunu düşünüyorum. Mesela "Mada" adlı belgesel film üzerinden gidersek orada ki insanların amacı ada ile ana kara arasına bir köprü yapmış ve şimdiye kadar seslerini kimseye duyuramamışlar. Buradaki insanların sorunlarını başkalarına aktarmak için en iyi yöntemin belgesel sinema olduğunu düşünüyorum. Biraz önce söylediğim gibi sanatsal kaygılarla sinema yapıyoruz ancak belgesel sinema yaparken toplumsal sorumluluk bilincini de kaybetmemek gerekiyor. Bu bağlamda kendi yaptığım belgesel filmlerde Robert Flaherty ve John Grierson'un belgesel sinema anlayışını kendime referans alıyorum. Ayrıca Türkiye'de de bu anlamda çok önemli yönetmenler var. Özellikle Ertuğrul Karşlıoğlu'nun çektiği "Keçenin Teri" belgeseli hiç metin kullanmadan derdini tamamen görüntüyle, şiirsel bir dil kullanarak anlatması beni çok etkilemiştir ve Türkiye'deki belgesel anlayışına yeni bir bakış açısı kazandırmıştır. Bu bağlamda belgesel film yapımını bir yöntemle sınırlandırmak çok doğru değil ama yaptığım belgesel filmleri daha çok Robert Flaherty'nin ve John Grierson'un belgesel filmlerini çekerken kullandığı yöntem olan keşif yöntemli belgesel film yöntemine yakın buluyorum.

Sizin lisans eğitiminizi aldığınız yıllardan itibaren çekirden bir ekibiniz var. Gerek kurmaca gerekse belgesel bir proje sürecinde birden fazla yönetmenin olması karar alma aşamasını olumlu ya da olumsuz yönde etkiliyor mu? Bu sıkı birlikteliği sürdürülebilir kılan püf noktalar hakkında bilgi verebilir misiniz?

2005 yılından beri İshak Ayvaz ve Hasan Basri Özdemir ile birlikte çalışıyoruz. Üç kişilik bir ekibimiz var. Ancak çekimler süresince ekipte, öğrencilerimiz bize yardımcı oluyor. Zaten yaptığımız belgesel filmler doğrudan insan hayatını konu aldığı için kalabalık ekiple film çekmek problem oluşturuyor. Çünkü kalabalık bir ekiple çekime başladığımızda çok iyi bir ön araştırma yapmamıza rağmen insanlar kamera arkasında çok fazla kişi gördüğünde doğallıklarından uzaklaşıyorlar, bizi kabullenmeleri ve kamerayı unutmaları zorlaşıyor. Durum böyle olunca filmin anlatısındaki samimiyet, inandırıcılık kayboluyor ve aktarmak istediğimiz duygu izleyiciye geçemiyor. Bu yüzden küçük ekiplerle çalışmak, çekim yaptığımız insanların hayatına doğrudan müdahale etmemek, insanların kamerayı daha çabuk unutmalarını sağlıyor ve filmin anlatısını güçlendiriyor.

Şimdiye kadar yaptığım projelerde Hasan Basri Özdemir, onun filmlerinde ise ben görüntü yönetmeni olarak çalıştım. "Turab" adlı belgesel filminden itibaren çektiğimiz filmleri iki yönetmenli çekmeye karar verdik. Yaklaşık 10 yıldır birlikte proje yaptığımız için birbirimizi çok iyi tanıyor ve ne yapabileceğimizi biliyorlar. Ön hazırlık aşamasından çekim süreci ve kurguya kadar birlikte çalışıyoruz. Bu süreçte fikir ayrılıkları oluyor tabii ki ancak bu durum filme eleştirel gözle bakmamızı sağlıyor, birimizin göremediği bir durumu diğeri görebiliyor.

Bir akademisyen olarak ÷lkemizde verilen sinema eğitimi nasıl buluyorsunuz?

Ne yazık ki ÷lkemizde sinema eğitimi yeterli düzeyde değil. Daha doğrusu spesifik değil. Bir karışıklık söz konusu. Sinema eğitimi, iletişim-güzel sanatlar fakültelerinin ilgili bölümlerinin yanında farklı isimler altında birçok bölümde verilmeye başlandı. Sinema eğitimi için bir üniversiteye gelen öğrenci mezun olduğunda tam olarak ne yapacağını bilmiyor ve çoğunlukla yönetmen olmak istiyor. Yönetmenlik, senaristlik, görüntü yönetmenliği, sanat yönetmenliği, kurgu operatörlüğü ve ses operatörlüğü gibi alanlarda uzmanlaşma olmadığı için herkes bölümden mezun olduğunda yönetmen olacağını düşünüyor. Mezun olan öğrenciler sektörde çalışmaya başladığı andan itibaren açıkçası okulda aldığı eğitimi çöpe atıyor ve sıfırdan asistan olarak çalışmaya başlıyor. Çünkü sinema eğitimi veren çoğu okulun uygulama alanları ve teknik donanımları yetersiz. Bunun yanında çoğu okul uygulamada yetersiz kalıyor ve genel kültür seviyesine kıyasla daha iyi bir sinema izleyicisi ya da sinema tarihine hâkim bireyler yetiştiriyorlar.

Söyleşi yaptığım hemen her yönetmene yönelttiğim bir soruyu size de sormak istiyorum. Türkiye’de düzenlenen film festivalleri hakkında düşüncelerinizi alabilir miyim?

÷lkemizde düzenlenen festivaller her geçen yıl artıyor. Festival sayısındaki artışın sinemamız adına önemli bir kazanç olduğunu düşünüyorum. Çünkü festivallerin artması yönetmenlerin filmlerini daha çok izleyiciye ulaştırmasını sağlıyor ve sonraki projeleri için maddi destek sağlayabiliyor. Ancak festivallerin sayısı ne yazık ki üretilen filmlerin niteliklerini artırmıyor.

Nursena ŞİMŞEK

“Sana göre senin zarıflığına göre bir bölüm okusaydın, keşke öğretmen olsaydın.”

Yönetmenlik kariyerinize nasıl başladınız bu süreçten kısaca bahsedebilir misiniz?

Öncelikle liseyi tasarım lisesinde okuduğumu belirtmek istiyorum. Lise yıllarında aldığım derslerin içeriğinde yer alan görüntü işleme ve grafik programlarına karşı ilgim vardı. Meslek lisesinde okuduğum için yerel bir kanalda staj yapmıştım. O sene iletişim fakültesinde okumaya karar verdim. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi’ni kazandım. Bilinçli olarak seçilmiş bir lisans eğitimi aldım diyebilirim. Üniversite eğitimim sırasında yerel medyada ve Hürriyet grubunda muhabir olarak görev yaptım. 2 yıl gazetecilik yaptıktan sonra sinemayla tanıştım. Üniversite’de aldığım film yapım-yönetim dersi kapsamında kısa film çekmemiz gerekiyordu. Yaklaşık 7-8 kişilik bir ekip oluşturduk ve ilk setimi kurmuş oldum. “Kıyı” adlı bu proje ilk filmim, ilk göz ağrım oldu. Açıkçası zorunluluk sonucu çektiğim bu filminden sonra farklı kesimlerden izleyicilerin yaptığı olumlu yorumlar ve hiç tanımadığım insanların 7 dakika boyunca gözlerini beyaz perdeden ayırmamaları beni çok etkiledi. O tarihten sonra yapmak istediğim işin sinema olduğunu anladım. Bu kararı vermemde gazetecilik mesleğini tarafsızlık ilkesi içinde yapamayacağımı düşünmem de etkili oldu. Günümüzden bakınca ilk çektiğim filmim zorunlu olarak çekilmişti ama iyi ki de o filmi yapmışım diyorum. Bu projenin hemen ardından ilk belgese-

limi çektim ve son olarak ikinci kurmaca filmim "Alabora" ile lisans eğitimimi sonlandırdım.

Ülkemiz ya da dünya sineması incelendiğinde kadın yönetmenlerin erkeklere göre az olduğu göze çarpıyor. Sizce kadın yönetmen sayısı neden az?"

Sinemada kadını genellikle kamera önünde görüyoruz. Kamera erkek gözü. Bu gözden bakıldığında sinemada kadın geçmişten günümüze daha çok cinsel bir nesne olarak var olabilmiş. Kendimden örnek vermek gerekirse, radyo televizyon bölümü okuduğumu söylediğimde "Spiker mi olacaksın?" özetinde sorulara maruz kalıyordum. Çevremdeki insanların kamera arkası ekipte çalışma isteğine yönelik ne bir sorusu ne de bir beklentisi vardı. Kamera arkasında çalışma şartları daha zor olduğu için "erkek işi" gibi görülüyor. Sinemada kol gücü ya da beyin gücü gerektiren işler çoğu zaman sadece erkeklerin başarabileceği bir alan olarak görülüyor. Ülkemizde kadın yönetmen var ama erkek yönetmenlere göre daha az. Birsen Kaya, Bilge Olgaç ilk aklıma gelen isimler. Bu yönetmenlerin çok önemli filmleri var ancak öne çıkmamış ya da bilinmiyor. Birsen Kaya'nın, sette erkek oyuncuya yapması gerektiği rolü bizzat kendi yumruk atarak erkeksi hareketlerle gösterdiğini biliyorum. Bunu yapmaya sistemin onu mecbur bıraktığını düşünüyorum çünkü bu sistemde kadının kendine ancak o şekilde yani "erkek gibi" davranarak yer bulabiliyor.

Sette siz de "erkek gibi" davrandınız mı?

Hayır... Ben erkek gibi davranmadım, bu düşüncenin geçmişte kaldığını söyleyebilirim. Günümüzde kadının, geçmişe kıyasla artık kendi kimliği ile sektörde daha rahat yer bulabildiği kanaatindeyim. Bu sadece sinema için değil birçok sektörde artık böyle. Bu noktada şunu da vurgulamak istiyorum: Kadının yeri noktasındaki ön yargı sadece erkekler

için geçerli değil. Bu fikirde olan kadınlar da var. Yani "Elinin hamuru ile erkek işine karışma!" diyen kadınlar da yok değil. Örneğin, bir çekimde kamerayı kurup çerçevemi ayarlamıştım. Bu esnada yanıma gelen bir teyze "Napiyorsun burada sabahtan beri boş boş işlerle uğraşıyorsun.", "Başka bölüm niye okumadın, sana göre senin zarıflığına göre bir bölüm okusaydın, keşke öğretmen olsaydın." gibi cümleler kurarak hem benim için üzülmüş hem tavsiyelerde bulunmuştu. Esasında kendi dünyasında "senin iyiliğin" için tavsiyeler. Evet, dediği gibi kendi penceresinden bakıldığında öyle. Sinema ile uğraşmak "boş iş" olarak görülüyor. Hele ki bunu kadınlar yapınca "hepten boş". O yüzden erkeklerden önce kadınların bakış açısının değişmesi gerekiyor. İlki olmadan ikincisinden söz etmek daha zor. Bu noktada şunu da belirtiyim bu tip bir düşüncede genelleme yapmak da doğru değil. Gerek gazetecilik yıllarımdan gerekse çekimler esnasında bulunduğum farklı coğrafyalardan edindiğim izlenime göre bu yanlış düşünce daha çok kırsal alan için geçerli, toplumun tamamında böyledir, demek yanlış bir ifade olur.

Farklı projelere imza atmış tecrübeli bir yönetmensiniz. Deneyimlerinizden yola çıkarak yeni başlayan yönetmen adaylarına tavsiyeleriniz neler olur?

Profesyonel setlerde çalışmış bir yönetmen olmadığını söylemek istiyorum ancak ilk projelerde gözüme çarpan noktaları vurgulayabilirim. Okulumuzda kısa film yapımlarını destekleyen bir atölyemiz vardı. Buraya film çekmek için ilk defa gelen öğrencilerin geneli film çekme işini teknik bir mesele gibi görüyor. Yani kamera görüntüler çekiyor, bilgisayarda farklı yazılımlar bunları birleştiriyor. Çekmek istedikleri hikâyeler aslında hikâye bile değil arka arkaya eklenmiş görüntüler. Bu konuda benim naçizane önerim: "Sağlam bir senaryo". Üzerinde düşünülmüş bir senaryo. Ekipman, ekip bunlar birkaç yıl öncesine kadar zor şeylerdi ancak artık de-

ğil. Bazı filmler cep telefonu kullanarak bile çekilebilir. Tabii bunu ilk projeler için söylüyorum. Senaryodan sonra ekip oluşturmak çok önemli. Ekibi kurarken uyumlu ve güvenilir kişilerden yana tercih yapmak gerekiyor. Hatır gönül işlerinden ziyade imkânlar dahilinde o iş için en uygun en yetkin kişi ile çalışılmalı. Maddi beklentisi olanlara kıyasla bu işi gönülden yapan kişilerle daha samimi filmler çekilebileceğine inanıyorum. Sağlam bir senaryodan sonra sağlam bir kamera. Sinemada yaratıcı kısımdan sonra en önemli adım teknik. Filmi beyaz perdede kusursuz izlemek isteriz. Bazı yönetmenlerin bu yanı sıra düştüğü kanaatindeyim. Bir yönetmen az da olsa teknik konularda karar verebilecek seviyede olmalı. Örneğin, hangi kamera ile çalışmayı istediği gibi. Bir de bu, belki, biraz daha kişisel bir konu ama kamera kontrolünü her zaman elimde tutmak isterim. Birçok projede yönetmen ve görüntü yönetmenliğini kendim yaptım ancak görüntü yönetmeni kullandığımda dahi kameraya müdahil olmayı severim. Kesinlikle görüntü yönetmeni olarak görev yapan arkadaşşıma saygısızlık yapmak istemem ancak kayıt edilen her karenin kontrolümde olmasını isterim.

Oğuzhan KAYA

"Kısa film sert bir rock parçasına benzer, vurucu bir giriş ve sert bir finalle bitmesi gerekir."

Kısa film çalışmalarınız daha çok deneysel türde, bu türe yoğunlaşmanızın özel bir sebebi var mı?

İzleyiciye farklı şeyler sunmayı çok seviyorum ve insanların bence buna ihtiyacı var. Ayrıca sürrealizme ilgim ve merakım var. Öncelikle kendi sesimi dinlemeyi denedim, bu uzunca bir zamanımı aldı. "Ben ne hayal ediyorum?", "Hayallerimin sınırları nedir?", "Nasıl bir sinema dilinden hoşlanıyorum?" şeklinde kendime sorular yönelttim ve bunların üzerine kafa yordum. Uzun bir aradan sonra bunların cevapları doğrultusunda ilerlemeye başladım. Daha önce çok farklı denemelerim oldu ama kendime yönelttiğim sorulara cevaplar bulduktan sonra çektiğim filmlerin ayakları yere basan çalışmalar olduğunu düşünüyorum.

Zaman zaman "Bu film deneysel değil." tartışmalarına şahit oluyorum. Sizde deneysel filmi diğer filmlerden ayıran unsur/unsurlar neler?

Bu tartışma genel olarak tüm dünya için geçerli. Birçok festivalin ve jüri üyesinin deneysel film algısı farklılık gösterebiliyor. Fransa, Almanya, ABD ve Kolombiya (Evet, Kolombiya... Mesela bu ülkede 100 festival varsa doksanı deneysel film festivali. Bu şaşırtıcı bir şey. Gerçekten, çok değer veriyorlar deneysel sinemaya) bu konuda daha net fikirlere sahipler. Türkiye'de deneysel sinema çok ilerlemediği için bu

tartışmalar hâlâ sürmekte. Bunun nedenlerinden bir diğeri ise dünyadaki deneysel filmleri izleyebileceğimiz bir seçkinin yerli festivallerde olmaması. Belki de Hilmi Etikan sayesinde İstanbul Kısa Film Festivali ve Altın Koza Akdeniz Ülkeleri Kısa Film Yarışması kategorisinde uluslararası deneysel filmleri izleyebiliyoruz. Ayrıca Akbank Kısa Film Festivali'nde de yer yer yabancı deneysel filmler seçkide yer alabiliyor. Kısa film alanında dünyayı yeterince takip eden bir ülke olmadığımızı düşünüyorum. Yurt dışında birçok festivale katıldığım için bu fırsatı bulabiliyorum, bunun yanında internet üzerinden de takip etmeye, izlemeye çalışıyorum. Genellikle çoğu izleyicinin dile getirdiği klişe bir söz vardır: "Ben deneysel filmleri anlayamıyorum." Aslında bunu söyleyenler kısmen de olsa haklılar çünkü çoğu deneysel film anlaşılması zor filmler. Ben buna karşıyım, filminizi insanların anlaması gerekiyor. "Deneysel" kelimesinin arkasına saklanıp jüriye ve belirli kitlelere oynamanın hiçbir etik tarafı yok. Binlerce izleyicinin filminizi beğenmesinin, 4-5 tane jüri üyesinin filminizi beğenmesine kıyasla daha değerli olduğunu düşünüyorum. Elbette, her yönetmen ödül almayı ve filminin övgüler almasını ister. Bence bunun sırrı yönetmenin filmine olan bağlılığı ile ilgili. Gerçekten bir derdiniz var ve sinema dilini bilip evrensel bir iş ortaya çıkarabilirseniz seyirci de jüri de filminizi sevecektir. Yani sıralayacak olursak: "Öncelikle ben bu filmi neden çekiyorum?" sorusuna inandığınız, geçerli bir cevabın olması gerekiyor. Ardından "Neden bu konuyu deneysel sinemayla anlatmak istiyorum?" diyebilmek gerekiyor. Bunların yanında diğer bir önemli unsur da senaryo yazımı. Dramatik yapıyı doğru bir şekilde kurmadan iyi bir film yapamazsınız. Belki ortaya bir film çıkar ama bence bu filmin kalıcılığı olmaz. Alan dışı bir örnek vermek gerekirse Ertem Eğilmez ve Sadık Şendil filmlerini gösterebilirim. Yönetmenlerin Arzu Film ekolünden çıkmış filmlerini 100 yıl geçse de izleyeceğiz çünkü dramatik yapıları öyle sağlam örülmüştür ki tek bir çürük tuğla bulamazsınız.

Senaryo aşamasının ardından teknik konulara gelecek olursak son zamanlarda dijital sinema çok gelişti, artık telefonla bile film çekilebiliyor. Bu bir yandan iyi, bir yandan ise kötü. Şunu diyebilirim: kameranın iyi olmasıyla filminizin iyi olması arasında hiçbir alaka yok. Örneğin, “Yeni bir kamera çıktı, onu alayım da film çekeyim.” düşüncesini yanlış buluyorum. Işık yapmayı bilmek ve iyi bir kurgu ve renk yapabiliyor olmak bence daha önemli. Doğru kamera ve doğru objektiflerle doğru açıyı kullandığınızda filmin evrensel dili olan sinematografik yapıyı kurmuş oluyorsunuz.

DeneySEL üslup edinmiş ve bu yönde karar vermişseniz yaratıcı olmak zorundasınız. İnsanlara farklı şeyler izletmeniz gerekiyor. DeneySEL kategoride farklı yöntemler var: Yönetmenler buluntu görüntülerle bir kolaj oluşturuyor, sürrealizmden faydalıyor, kurguda denemeler yapıyor veya animasyonla filmini harmanlayabiliyor. Ben sürrealizmden faydalanıp kurguda denemeler yaparak film üretmeye çalışıyorum. DeneySEL dil aracılığıyla fikirlerimi anlatmamdaki öncelikli neden sürrealizme karşı aşırı ilgimin olmasıdır. Bunun yanında fikirlerimi, ideolojimi, hayata karşı bakış açımı tüm insanlara farklı bir tarzla anlatıp, ilgilerini çekerek izleyicinin filmimi sıkılmadan izlemesini sağlamak. Fikirlerimi aktarıırken izleyiciyi bir saniye bile sıkmamam gerektiğine inanıyorum. Bu yüzden filmimi oluşturan her bir kare benim için çok önemli. Sonuçta kısa film yapıyoruz. Uzun planlar, gereksiz sahneler çekmek gibi bir lüksümüz yok. İdeal bir kısa filmin de en fazla 10 dakika olması gerektiğini düşünüyorum. Bence bazı durumlarda 10 dakika da uzun bir süre. Benim en uzun filmim 6 dakika. Filmin kurgu aşamasında görüntüleri kesip atmaktan korkmamak gerektiğine inanıyorum.

“Bu film deneySEL değil.” konusuna tekrar geri dönersek eğer yurtdışındaki birçok festivalin katı kuralları var.

Bazı festivaller sadece buluntu görüntülerle oluşturulmuş deneysel filmleri kabul ediyor, bazı festivaller yukarıda saydığım tarzdaki tüm filmleri kabul edebiliyorlar. Bu noktada yönetmenin yapması gereken tek şey kalbinin sesini dinlemek. Bence herkes kurmaca film çekebilir ama herkes deneysel film çekemez, yaratamaz. Bunun için biraz deli olmak gerekiyor. Deneysel tanımı ucu açık bir kavram olduğu için herkesin her festivalin algıları farklı olabiliyor. Bu yüzden en doğrusu yönetmenin kendi iç sesini dinlemesi. Deneysel sinema “yeni bir şeyler denemek, deney yapmak” demek yani filmin senaryosunda, çekim aşamasında ya da kurguda yeni bir şeyler deneyebilirsiniz. Kendi çekiminiz olmayan buluntu görüntüleri farklı tasarımlarla harmanlayarak da yeni bir şeyler denenebilir. Bana göre senaryosu sıra dışı ama diğer her şeyi sıradan olan filmler de deneyseldir.

Bir filmi oluştururken senaryo, çekim ve kurgu süreçlerinde neler yaşıyorsunuz?

Benim filmlerim çok kısa olmalarına rağmen en çok zamanımı senaryo yazma süreci alıyor. Bu fikirlerimi aceleyle çekmek yerine bekletmeden kaynaklanıyor. Dramatik yapı kurmak benim için çok önemli. Onun dışında doğru kadrajları, doğru objeleri ve doğru müziği bulmak için zaman harcıyorum. Müzikten kastım film için kullanacağım bir soundtrack değil, beni motive edebilecek ve filmimle aynı ruhu paylaşacak bir müzik. Filmimde yeni bir dünya yaratıyorum ve o dünyaya uygun müziği bulmalıyım. Bazen aylarca farklı müzikleri dinliyorum. Çekime geçmeden önce de doğru zamanı bekliyorum, bu belki 1 hafta belki 1 yıl belki de 2 yıl sürüyor. Doğru zamanı yakaladığımda da çekim süreci kendiliğinden başlıyor. Deneysel filmler yaptığım için kurduğum set daha farklı oluyor ve bir çekim planı yapıp bunu günlere yaymıyorum. Dekor tasarlayıp istediğim kadrajı bulana kadar uzun süre uğraşıyorum. Doğru kadrajdan sonra o sahneyi yalnızca

bir kere çekiyorum, çünkü o ruhu yakaladıysanız aynı sahneyi tekrar çekmek gereksiz olur ve kafanız karışır. İstediğim şekilde çektiğim sahnenin bir ruhu olduğuna inanıyorum, tekrar yapılan çekimlerle o ruhu kaybetmek istemiyorum. Çekimleri tamamladıktan sonra kurgu sürecine hemen başlamıyorum özellikle bir süre ara vererek zihnimi dinlendirmeye çalışıyorum. Birkaç haftalık aradan sonra kurguya geçiyorum ve bu süreçte de farklı müzikleri dinlemeye çalışıyorum. Ama şunu da söylemem lazım, ses tasarımınızın çok ama çok iyi olması lazım. Sinemada ses bana göre çok önemli bir faktör. Ses tasarımınız kötüyse işinizi şansa bırakmışsınız demektir. Film yapım sürecinde bahsettiğim yöntemlerim için kesin doğrulardır diyemem ama bunlar benim doğrularım.

Film yapım sürecinde zaman içinde kazandığınız tecrübelerden yola çıkarak "Asla yapmazdım ya da daha farklı bir yöntemle yapardım." dediğiniz bir çalışmanız var mı? Bu bağlamda ilk filmini çekmek isteyen kişilere tavsiyeleriniz nelerdir?

Asla yapmazdım, dediğim konuların başında ilk filmlerimde kesinlikle çok acele etmezdim ve bazı festivalleri bazı ödülleri takıntı haline getirmezdim, diyorum. Açık konuşmak gerekirse geçmişte bazı ödüller için "Bunu kesinlikle almalıyım." gibi düşüncelerim oldu, bunu aşmak çok zamanımı aldı. Bu tür düşünceleri yanlış buluyorum. İlk filmini yapacak kişiler öncelikle buna dikkat etmeli ve sadece iyi bir film yapmak için çalışmalılar. Hâlâ almak istediğim bazı ödüller illa ki var ama bunu eskisi gibi inatla yapmıyorum. Öncelikle iyi bir film yapmaya çalışıyorum, sonrasını düşünmüyorum. Ödülden önce izleyicilerin gönüllerini kazanmayı istiyorum.

İlk filmini yapan yönetmenlere diğer bir tavsiyem filmlerini yurt dışındaki festivallere mutlaka göndersinler. Eğer gerçekten iyi bir film yaptıklarına inanıyorlarsa müm-

kün olduğunca fazla festivale başvuru yapsınlar. Bunun için bazı internet siteleri üzerinden festivallere 2 veya 3 euro karşılığında film gönderilebiliyor. "Benim filmim dünyanın diğer ucundaki festivalde olsa ne olur, olmasa ne olur?" gibi bir düşünceye de kapılmamak gerekli. Belli olmaz, belki o festivalde bir yapımcı filminizi görür ve sizinle iletişime geçer. Filminizi kendi festivaline alır hatta o festivalden ödül bile alabilirsiniz ki yaşadım bunu. Yabancı bir ülkede düzenlenen festivalde yer almanın en önemli yönü sizden kilometrelerce uzaktaki insanların filminizi izleyecek olması, bu paha biçilemez bir duygu.

Bunların yanında tamamladıkları film için mutlaka bir fragman yapmalılar. Ama bu fragman dolu dolu bir fragman olsun. Ben son filmim "Mükemmel Bir Gün" ün fragmanı sayesinde birçok festivalden davet almıştım. Oluyor yani, bir festival yetkilisi izliyor ve fragmanın altındaki mail adresim aracılığıyla benimle iletişime geçiyordu. Fragmanı yüklediğiniz vimeo hesabınızda mutlaka filminizin tam halinin şifreli bir izleme linki bulunsun çünkü bir festival yetkilisi sizden aniden filminizi izleyebileceği bir link isteyebiliyor. Ayrıca iyi bir ekip kurmak iyi filmler üretmek için önemli. Sizi anlayan ve aynı frekansta olduğunuz insanlarla çalışın. Kötü enerjisi olan insanlardan uzak durun ve onlara filminizden bahsetmeyin. Ayrıca sizi doğrunuzla yanlışınızla eleştirebilecek dürüst insanları sizi ve filminizi eleştirmeleri konusunda ikna edin. Eleştirilere açık olun. "Harika film olmuş." diyenlerin övgüleriyle yetinmeyin. Gerçekten sizi eleştirebilecek insanların fikirlerine açık olun.

Filminizin kurgusu bittiğinde filminize tamamıyla yabancılaşın ve dışarıdan bir gözle tekrar izleyin. "Ben olsam beğenir miydim?" diyebiliyorsanız bu işi başarmışsınız demektir. Kendinizi acımasızca eleştirin ve kendinizi asla kandırmayın. Ben kısa filmi şöyle tanımlıyorum: Kısa film sert bir rock

parçasına benzer, vurucu bir giriş ve sert bir finale bitmesi gerekir. Yani kısa film görüntüleriyle, ses ve ışık tasarımıyla, sanat yönetimiyle, kurgusuyla bir şarkıdan farksızdır. Nasıl bir müzisyen şarkı kaydederken tek bir yanlış nota basmıyorsa filminizde de tek yanlış nota olmamalı. Filmin ritmini bozacak tek bir hata olmamalı. Bu yüzden filminizin her bir karesine özen gösterin.

Kişisel gözlemlerinizi doğrultusunda ülkemizde düzenlenen film festivallerine yönelik olumlu veya olumsuz düşüncelerinizi öğrenebilir miyim?

Olumsuz birçok şeyle karşılaştım. Bunun en önemlisi ise kısa filmlerin büyük festivallerde hep geri planda bırakılmıyordu. Amerika'da Cucalorus Film Festival'ine katılmıştım. Festival'de kısa filmler uzun metraj filmlerle birlikte gösteriliyor ve kısa filminizin afişi şehrin çeşitli yerlerine asılıyordu. Yolda yürürken gösterim sonrası söyleşide sizi görmüş birisi yanınıza yaklaşıp "Kısa filminizi çok beğendim, tebrik ederim." diyebiliyordu. Türkiye'de kısa film festivalleri dışında uzun metrajlı filmlerin olduğu köklü festivallerde bu sorunla sık sık karşılaşıyoruz. Festivallerde karşılaştığım belki ufak ama önemli bir sorun daha var. Bazı festivallerde ödül alan kısa filmcileri sahneye çıkarıp eline ödülü tutuşturup iki kelime ettirmeden sahneden indiriyorlar. Bunu çok saygısızca buluyorum.

Türkiye'de kısa filmin gelişmesi için sizce neler yapılabilir?

Kısa film ve maddi kazanç arasında hiçbir alaka olmadığı kanaatindeyim. Kısa film bağımsız bir ruh ister. Kültür Bakanlığı'nun verdiği bütçeleri yeterli bulmuyorum zaten kısa filmin gelişmesi için sadece maddi destek yetmez. Bu noktada üniversitelerdeki eğitim sorunu önemli. Türkiye'deki eğitim sistemi pek iç açıcı değil. Birçok üniversite yönetimi

son model ekipmanlar alarak öğrencilere destek olduklarını falan sanıyorlar. Bu hiçbir eğitim vermeden elinize bir tüfek tutuşturup savaşın ortasına bırakmaları gibi bir şey. Ne nişan alabilirsiniz ne de elinizdeki silahı doğru dürüst kullanabilirsiniz. Üniversite kazanmak ya da mezun olmak kolay ama iyi bir eğitim almak çok zor.

Kısa filmin gelişmesi anlamında altını çizmek istediğim başka bir nokta ise film festivallerinin daha fazla panel ve workshop düzenlemesi lazım. Film festivalleri yalnızca filmlerin izlendiği sanatsal etkinlikler olarak düşünülmemeli. Dünyaca ünlü birçok kısa filmci var; festivallere ısrarla her yıl davet edilen popüler kişiler yerine alanında kendini kanıtlamış yabancı yönetmenler davet edilebilir. Kısa film yönetmenleri için bunun daha yararlı olacağını düşünüyorum. Böylece festivallerin savurduğu bütçenin önemli bir kısmı da boşa harcanmamış olur.

Son olarak ise şunu diyebilirim: Kısa filmin gelişmesindeki en büyük pay ise aslında bizlere yani kısa film yönetmenlerine düşüyor. Kendimizi geliştirmemiz, çok kısa film izlememiz, dünyayı takip etmemiz, eleştirilere açık olmamız, "taraf" olmaktan kaçınıp adil olmamız ve tüm zorluklara rağmen inatla film çekmemiz gerekiyor. Sinemaya ve sanata dört elle sarıldığımızda zamanla her şeyin yoluna gireceğine inanıyorum. Dünyanın çoğu bölgesi savaş halinde son yıllarda birçok vahşete tanıklık ettik. Bu şartlar altında film çekebiliyor olmak sanatla ilgilenebilmek çok kutsal ve bir ayrıcalık. Bunun kıymetini bilmek lazım. Söylenilecek çok şey var ama bunlar ilk aklıma gelenler.

Serhat KARAASLAN

“O bisikleti de o dondurmayı da isteyen çocuk benim.”

Van’dan üniversite eğitimi için İstanbul’a gelişiniz farklı bir alanda lisans eğitimi ardından sinema üzerine yüksek lisans ve ilk kısa filminiz, birçok defa farklı mecralarda dile getirdiniz biliyorum ama bu süreci bizim için özetlemeniz mümkün mü?

Liseden mezun olana kadar Muş Varto’da yaşadım. Üniversiteyi kazanınca İstanbul’a geldim. Üniversite’den sonra Varto’ya geri dönüp bir yıl eczacılık yaptım. Sonra tekrar İstanbul’a gelerek bir yandan eczacılık yaparken bir yandan da sinema yapmanın yollarını arıyordum. Her zaman kafamda film fikirleri ve hikayelerle dolaşıyordum ancak nereden, nasıl başlayacağımı bilmediğim için eğitim almam gerektiğini, en azından bir kez olsun bir film seti görmem gerektiğini düşünüyordum. Askerlik görevimi tamamlamadığım için kanunen ikinci defa lisans eğitimi alamıyordum, farklı üniversitelere yüksek lisans için başvurduğum ancak kabul edilmedim. Bunun üzerine birkaç başarısız kısa film atölyesine katıldım. Başarısız diyorum çünkü bütün kısa film atölyeleri “bütün katılımcılara birer kısa film yapma” sözü ile yola çıkar ancak eğitim tamamlandığında nedense atölyeden bir tane bile kısa film çıkmaz. Daha sonrasında bir film seti görmek için arayışa girdim. O dönem bu işe çok hevesli olduğumu gören bir tanıdık kendi kısa filminde istersem ona yardımcı yönetmenlik yapabileceğimi söyledi. Çok mutlu oldum, sonunda gerçek bir film seti görebilecektim. Bütün ön hazırlıklar, mekânla-

rın belirlenmesi, oyuncu seçimi gibi birçok konuda yardımcı oldum. Buna rağmen filmin yönetmeni çekimden bir gün önce daha deneyimli bir arkadaşının yardımcı yönetmenlik yapacağını ve ehliyetim olduğu için beni ulaşım konusunda görevlendireceğini söyledi. Bunun üzerine o set başlamadan bitti. Bir set ortamı görememiş olmama rağmen yüksek lisansa başvurmak için elimde en azından bir film olsun düşüncesiyle 3 dakikalık ilk kısa filmimi (5 lira) kendi imkânlarımla tamamladım. Arkadaşlarımla da tavsiyesi ile filmimi festivalere gönderdim. Çok geçmedi filmim Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde finale kaldı. Antalya'ya seçilince cesaretim ve motivasyonum arttı ve hemen bir iki hafta içinde 7 dakikalık bir kısa film daha yaptım. Bu ikisi de çok basit ve diyalogsuz denemelerdi. Şimdi izlemeye tahammül edemediğim o iki film sayesinde Kadir Has Üniversitesi Yönetmenlik yüksek lisans programına kabul edildim.

Bu süreçte aile ve yakın çevrenizden olumlu ya da olumsuz bir tepki aldınız mı?

Ailemin sinema ile uğraştığımdan yıllarca haberi olmadı. Şimdi de pek ilgilenmiyorlar ama engel de olmuyorlar. Annem hâlâ zaman zaman "Bırak bu boş işleri kendi işini yap." der.

Türkiye ve dünyada birçok önemli ödüle layık bulunan kısa çalışmanız Bisiklet'i (Bisqilêt) tabiri caizse çıkış filmi olarak değerlendirebilir miyiz? Aldığınız bu ödüller, bir sonraki çalışmalarınızı nasıl etkiledi?

Evet "Bisiklet" için çıkış filmim denilebilir. Bisiklet sayesinde birçok kapı açıldı bana. Açıkçası o filmi yaparken bu kadar festival dolaşım bu düzeyde ilgi göreceği aklımın ucundan bile geçmemişti. Türkiye'de birkaç saygın festivalde gösterilmesi beni mutlu etmeye yeterdi. Bu filminden sonra çekmek istediğim film olan Dondurma'nın senaryosunu okutup fikrini aldığım bazı kişilerden "Bisiklet'in tekrarı" şeklin-

de bir eleştiri almam biraz canımı sıktı. Ben hikâyeler paralel olsa da birbirinden tamamen farklı filmler olacağını çok iyi biliyordum. Ancak çoğunluk benzer tepkiler verince ister istemez bir endişeye kapıldım. Bu endişe daha iyi bir film yapma endişesi değil, kendini tekrar etme endişesiydi sanırım. Çünkü henüz yolun çok başındayım ve denemek istiyorum. Hikâyelerimi anlatırken onları en iyi şekilde anlatacak yöntemleri deneyerek bulmak istiyorum.

Bisiklet filmimden sonra Dondurma filmi için Kültür Bakanlığı kısa film desteği başvurusunda bulundum. Ancak projenin kabul edilmemesi ve yüksek bütçeli bir film olması sebebiyle “Dondurma” projemi rafa kaldırdım. Önceleri sadece bir fikir olan “Musa” filminin senaryosu üzerinde çalışmaya başladım. Çok geçmeden filmi tamamladım. Musa hikâye ve biçim olarak Bisiklet’ten farklı olduğu için insanların tepkileri de farklı oldu. Bisiklet daha iyi diyen olduğu kadar Musa daha iyi diyen de oldu. Benim için iyi olan şey ise kimseden “kendini tekrar ediyorsun” eleştirisi almamış olmamdı.

Filmlerinizde genel olarak çocuk karakterlerin ön planda olduğu ve çocukça saf ve temiz duyguların hâkim olduğu öyküler hayat buluyor. Senaryoyu oluşturma sürecinde neler yaşıyorsunuz ya da bunlar senaryodan ziyade kurmaca unsurlarla zenginleştirilmiş Serhat Karaaslan’ın kendi çocukluğunda yaşadığı ya da gözlemlediği hikâyeler diyebilir miyiz?

Sizin de söylediğiniz gibi benim bir şekilde yaşadığım ve hayal gücüyle bu noktalara taşıdığım hikâyeler. Filmlerdeki hikâyeleri birebir yaşamış olmasam da iyi bildiğim bir dünyanın konuları ancak o bisikleti de dondurmaya da isteyen çocuk benim. Özellikle Dondurma filmindeki çocuk benim çocukluk halim diyebilirim. Ben de en az filmdeki çocuk kadar inatçı ve asla vazgeçmeyen biriyim.

Senaryoyu oluşturma sürecinden de kısaca bahsetmem

gerekirse kısa filmlerimin senaryolarını çok kısa denilebilecek zamanda yazdım. Ancak senaryo tamamlanıp film için mekân ararken oyuncu seçerken çekim esnasında hatta son olarak kurgu aşamasında bile değişikliklere gidebiliyorum. Bu noktada algımı açık tutup dışarıdan gelen her fikre açık olmak gerektiğine inanıyorum.

Daha önce farklı yönetmenlere de sorduğum bir soruyu size de yöneltmek istiyorum. Türkiye ve dünyadan birçok festivale finalist yönetmen olarak katılma şansınız oldu. Sizce Türkiye ve dünyada düzenlenen kısa film festivalleri arasında ne gibi farklılıklar var?

En büyük fark seyirci bence. Bizde katıldığım festivallerin hemen hepsinde seyirci sorunu olduğunu gözlemledim. Kısa filmciler festivallere gidip birbirinin filmlerini izliyorlar. Festivalin yapıldığı şehirdeki insanlar filmleri izlemeye gelmiyorsa o noktada bir sorun vardır, diye düşünüyorum. Festivallerin çoğunda kısa filmler boş salonlara gösteriliyor. En büyük en bilinen festivallerde de durum farksız. Bunun elbette birçok sebebi var. Kısa filmlerin değersiz görülmesi, gösterim programının iyi yapılmaması gibi yönetimsel sorunlar yanında filmlerin bu çağda DVD'den projeksiyona ve çoğu zaman da düşük çözünürlükteki kötü kopyalardan gösteriliyor olması da etkili. Ekranı çamur gibi bir görüntü yansıtıldığı için filmimi yüksek çözünürlüklü çekmiş olmamın bir anlamı kalmıyor. İyi örnekler de yok değil, örneğin, Batman'da düzenlenen Yılmaz Güney Festivali'nde kısa film izlemek için seyircinin gösterdiği yoğun ilgiye şahit oldum. Festival boyunca bütün koltukların dolduğu yer bulamayanların ise merdivenlere oturup film izlediği bir etkinlikti.

Seyirci faktöründen sonra bana göre bizde kısa film yapmanın yurt dışına kıyasla önemli bir farkı da kısa filmle geçebilme meselesi. Televizyonlar kısa filmleri hiçbir telif ödemediği için yayınlamak istiyor. Bazı bağımsız sinema salonları

biletli olarak gösterim yaptıkları kısa filmler için telif ödemi-
yor. Bizdeki festivaller, yarışma olsun olmasın telif ödemi-
yor ama yurt dışında yarışma bölümüne girmeyen filmlere göste-
rim ücreti ödeniyor.

**Türkiye ve diğer ülkelerin farklı üniversitelerinden sine-
ma eğitimi almış yönetmenleriyle görüşme imkânı bulmuş
birisiniz. Bu deneyimleriniz sonucunda sinema eğitiminin
nasıl olması gerektiğine yönelik düşüncelerinizi alabilir
miyim?**

Türkiye’de eğitim ve eğitim sistemi genel olarak problem-
li. Sinema eğitiminin durumu ise içler acısı. Sinema gibi özel
yetenek gerektiren bölümlere merkezi sınavla öğrenci yerleş-
tiriliyor. İlgili ya da ilgisiz olarak merkezi yerleştirme sonucu
bir şekilde bölüme gelen öğrenciden verim alınması ne dere-
ce mümkün? Tamamı için söylenemez ama sinema bölümüne
yerleşip oyunculuk eğitimi alacağını sanan ya da şans oyunu
oynar gibi puanına göre tercih yazıp ilgisi olmadığı bölüm-
lerde eğitim alan insanlar.

Yurt dışında sinema eğitimi bizden uzun yıllar önce baş-
lanmış ve sistemli bir yapısı var. Türkiye’de bir tane üniversite
bile bu okullardan birini inceleyip düzgün bir eğitim prog-
ramı yapma gereği duymuyor. Hadi, devlet üniversitelerinin
hareket kabiliyeti daha kısıtlı diyelim ama özel üniversiteler
bunu rahatlıkla gerçekleştirebilir.

Ne yapılabilir, konusunda kişisel görüşüm öncelikle eği-
tim alacak öğrencilerin özel yetenek sınavıyla belirlenmesi.
Bazı üniversiteler yine teorik eğitim versin ama öğrencinin
önünde ağır bir teorik eğitim almak yerine pratik çalışmala-
rın, atölyelerin olduğu ve film çekmeye teşvik edecek onları
cesaretlendirecek müfredatın olduğu seçenekler sunulmalı.
Yurt dışında birçok sinema okulunda yönetmenlik, görüntü,
ses, yazarlık farklı bölümler altında veriliyor. Ülkemiz için bu
tür bir eğitim şu an için ütopyik geliyor.

Serhat KOCA

“Kısa film bir disiplin olarak yeterince akademinin gündemine girmiş değil.”

Bir kısa filmi oluştururken senaryo, çekim ve kurgu süreçlerinde neler yaşıyorsunuz?

Bir film yapmak bence dünyanın en zor işlerinden birisi. Benim için bir fikrin senaryoya dönüşmesi daha çok filme özgü atmosfer oluşturma süreci ile beraber işliyor. Filmsel bir dünya kurmak, filme özgü bir doku oluşturabilmek için senaryoyu atmosfere uygun oluşturmaya çalışıyorum. Bütçe, ekip, ekipman gibi genel sorunlar yüzünden çok üretken bir kısa filmci olamadım. Kendimi çok zor ikna ediyorum, sette karşılaştığım belki ufak tefek sayılabilecek sorunlar beni demoralize ediyor. Bu zorlu sürecin en çok kurgu aşamasını sevdiğimi söyleyebilirim. Kurgu birçok sinemacı için zahmetli bir iş ancak ben kurguyu seviyorum. Filmlerimi kendim kurguladığım için ya da sette olduğu gibi zaman probleminin olmayışından. Filmle yüzleştığınız yer ve size dilediğiniz kadar deneme şansı veriyor. Senaryoda olan ve çekimi tamamlayan birçok sahne kurguda filminden çıkartılabiliyor.

Belgesel ya da kurmaca bir filmin yapım sürecinde şahsen yaşadığınız sorun/ sorunları çözüm noktasında, özellikle ilk filmlerini çekmek isteyen yönetmenlere ışık tutabilecek, deneyimlerinizden bahsedebilir misiniz?

Kurmaca bir film için az çok herkesin bildiği genel sorunlar var ancak belgesel için şunları söyleyebilirim: gerçek in-

sanlar ile çalışmak kesinlikle tecrübe istiyor. İyi bir iletişimci olmak gerekiyor ya da ekipte bunu sizin yerinize üstlenecek birisi mutlaka olmalı. İnsanların hayatına nereye kadar müdahil olacaksınız? Hassas durumlar, kırılma anları olabilir. İnsanlar bir noktada vazgeçebilirler ve özellikle toplumsal yönü ağır basan konularda doğru bir anlatı oluşturabilmek hikayesini konu ettiğiniz insana karşı çok önemli bir sorumluluk. Kısacası burada insanı araçsallaştırmamak gerekiyor.

Sayırsız kısa film festivaline ön eleme jürisi, finalist yönetmen, izleyici olarak katıldınız. Yüzlerce film izleme şansı bulmuş biri olarak yeni başlayanların sıklıkla tekrar ettiği gerek içerik gerek biçemsel sorunlar hakkında düşüncelerinizi alabilir miyim?

Benim gözlemlediğim kadarıyla film üretiminde festival odaklı bir anlayış geliyor. Bu yaklaşımın oluşmasında sorumluluk kısa filmcilerden çok belirli temalar doğrultusunda oluşturulan festivaller ya da yarışmalar diyebilirim. Özellikle tarihi şahsiyetler, konular doğrultusunda çekilen kısa filmler, belgeseller bence amacına ulaşamadığı gibi üretilen özgün filmlerin fark edilmesini de zorlaştırıyor. Ciddi prodüksiyonlar, danışmanlar gerektiren konular çok ucuza harcanıyor. Bu yarışmaların teşvik edici yönü de var ancak bir şeyler doğru işlemiyor gibi. Belki de senaryo üzerine yarışmalar düzenlenip öncelikle seçilen senaryolar desteklenerek kısa filmcilerin senaryo geliştirme ve prodüksiyon anlamında desteklenmesi gerekiyor. Tematik yarışmalarda desteklenen senaryolar filmleştirilip yarıştırsın. Böylece birçok kısa filmci istediği filmi daha iyi bütçelerle çekebilir.

Yetenekli birçok genç yönetmen başarılı kısa film ya da belgesel imza atıyor ancak çok geçmeden ortadan kayboluyor. Sizce kısa film ya da belgesel anlamında sürdürülebilir bir üretim nasıl sağlanabilir?

Sürdürülebilir bir üretim çok zor. Yukarıda değindim kısa filmciler önce finansman konusunda desteklenmeli. Finansmanı yaratmak, ekip kurmak, zaman ayırmak öğrencilik süresince belirli noktalarda kolay ancak sonrası için zor. Dernekleşme çabaları var. Bir çözüm üretilebilir mi bilmiyorum. Fazlaca rekabetçi bir sinema ortamı yaratılıyor. İnsanlar birbiriyle gönüllü bir çalışma ilişkisi içine giremiyor. Kurulan ekipler bir süre sonra dağılıyor. Hep sorunları sıraladım ama bu sorunlar üzerine düşünmek belki çözümlü getirebilir.

Cevaplaması zor bir soru, başlı başına bir çalışma konusu olduğunun farkındayım ancak sinema alanında çalışan bir akademisyen olarak ülkemizde verilen sinema eğitimi ni nasıl buluyorsunuz?

Sinema alanında akademik üretim oldukça yaygınlaştı. 2000'li yıllarda alanla ilgili kaynak sıkıntısı vardı. Şimdi oldukça fazla yayın var ancak kısa film bir disiplin olarak yeterince akademinin gündemine girmiş değil. Sinemada üretim gibi eğitim de maliyetli. Prodüksiyon ve sonrası için gerekli teknolojiler, bu teknolojilerle uygulama yapabilme imkânı. Teknolojinin ucuzlamasına rağmen bu imkânları oluşturmadan uygulamalı bir eğitim yapabilmek zor. Yaygınlaşan bir atölye oluşturma çabaları var ve bence çok olumlu yansımaları oluyor. Atölyeler ders dışında sürekli bir eğitim ve uygulama şansı oluşturduğu gibi öğrenciler için kurumsal bir destek sistemi de sağlıyor.

Serpil ALTIN

“Kadın yönetmenlerin, kadını sinemada daha özgür daha mutlu ve daha güçlü yaptığını düşünüyorum.”

Başarılı bir lisans dönemi ardından mezuniyet... Genelde derslerinde başarılı olan öğrencilerin akademik hayata atılması beklenir ancak siz tercihinizi sektörden yana kullandınız. Bize bu kararı vermenizdeki süreci anlatabilir misiniz?

13 yaşımdan beri en büyük hayalim yönetmen olmaktı. Bilirsiniz, kızlar küçükken bebekleriyle oynarlar. Ben de bebeklerimle oynardım ama bebeklerimle herkesten farklı bir oyun kurardım. Onlar benim senaryomun oyuncularları olurlardı. Evde bozulmuş eski bir manuel fotoğraf makinesi vardı. O makinenin vizöründen onlarla kurduğum oyunları izlerdim. Bazen öyle kaptırırdım ki kendimi ev ahalisi hatta komşular yeni senaryomu izlemeye gelirlerdi. Tabii onlar tiyatro izliyormuş gibi izlerken ben vizörden bakmaya devam ederdim. Bu ilgi katlanarak arttı ve ilk kamerama 15 yaşında kavuştum. Sıralı kurgu yöntemiyle kısa filmler yapmaya başladım. Deneysel çekimler ve halen arşivimde sakladığım onlarca kaset, görüntü bu dönemden geriye kalanlar. Lisese kararımı vermiştim: Sinema-Tv bölümünde okuyacaktım. Bizim dönemimizde gerekli ÖSS taban puanına ulaşan adaylar test, kompozisyon ve mülakat aşamalarından geçerek özel yetenekle bölüme alınıyordu. Okuluma girmeye hak kazandığım gün dünyadaki yaşama sebebime kavuşmuş gibiydim. Okulda teorik dersler seçmek yerine uygulamalı proje dersle-

ri seçtim ve kısa film, belgesel alanında bireysel projeler üretme şansı yakaladım. Bu tercihlerimin de etkisiyle okulumu birincilikle bitirdim. Özellikle ailem ve üniversitedeki hocalarım üniversitede akademisyen olarak kalmamı istediler ama yüreğinde film yapma tutkusu dinmeyen bir insanı kimse durduramıyor. Mezun olduğum günün ertesi sabahı trenle İstanbul'a geldim. Türk filmlerinden hatırlayacağınız Haydarpaşa sahnesini şahsen yaşadım. Tek fark "İstanbul, seni filme alacağım!" demek oldu.

Kısacası, insan baştan amacını ortaya koyup hayallerinin peşinden gitmeyi ruhuna yerleştirdiyse önüne çıkan bütün engellere ve önerilere rağmen bildiğini okuyor. Yeter ki ne istediğimizi bilelim.

Dışarıdan bakanlar için eğlenceli gibi görünse de set ortamı oldukça yıpratıcı olduğunu söyleyebilir miyiz? Bunun yanında "Türkiye'de kadın yönetmen olmak" hakkındaki düşüncelerinizi alabilir miyim?

Mezun olup İstanbul'a geldiğimde başlangıçta dizi sektöründe yönetmen yardımcılığı yaparak çalışmaya başladım. O dönem diziler henüz 60 dakikaydı ve bir haftada bir bölümü teslim etmemiz gerekiyordu. Diziyi 16mm çektiğimiz için sinema disipliniyle ve genellikle dış mekân gece çekimlerinin yoğun olduğu bir şekilde çekiyorduk. Sektördeki ilk deneyimim olarak başlarda çok zorlandım ama içimde film yapma arzusu öyle büyüktü ki bu olumsuz gibi görünen faktörler beni asla yıldırmadı. Aksine daha da hırslandırdı. Soğuk gecelerde çift eldiven, atkı, uzun süren saatlerde vitamin, boğaz pastili, kahveyle tanışmıştım ve her yorgun hissettiğimde kamera arabasındaki kutu kutu filmlerin yanında motive olurken bulmuştum kendimi.

"Sinemada kadın olmak, Hejar olmak gibidir." der Prof. Dr. S. Ruken Öztürk. (Hejar'ı unuttuğumuz kadınlar için hatırlatmak gerekirse

Handan İpekçi'nin "Büyük Adam, Küçük Aşk" filmindeki küçük Kürt kızdır. Film bütün yakınlarını kaybeden küçük Hejar ve bir yargıç emeklisi olan Rifat Bey'in İstanbul'da kesişen öykülerini konu alır.) Bu cümlelerin benim gönlümdeki "kadın yönetmen olmak" algısını çok iyi özetlediğini düşünürüm. Kadın yönetmen olmanın zorlukları olduğu kadar avantajlı durumları da var.

Kadın yönetmenlerin, kadını sinemada daha özgür daha mutlu ve daha güçlü yaptığını düşünüyorum. Erkek hegemonyasındaki sektörde farklı bakış açıları yaratabilmek, tek taraflı pencereler yerine hislerini ve inançlarını ortaya koyabilecek kadın hikayelerinin yolunun kadın yönetmenlerle açıldığını düşünüyorum. Her iş kolunda olduğu gibi sinema sektörümüzde de kadını görmezden gelmek isteyen kişiler (oyuncular, yapımcılar, görüntü yönetmenleri, ışık şefleri, sanat yönetmenleri, setçiler ve hatta seyirciler) mevcut. Bu duruma en güzel çözümün kadın yönetmenlerin çoğalması olduğunu düşünüyorum. Biz çoğaldıkça kadına karşı olan çatlak seslerin azalacağına inanıyorum.

Öğrencilik yıllarında başarılı işlere imza atan genç yönetmenler, mezuniyet sonrası bir şekilde kurmaca ya da belgesel film çekemez duruma geliyor. Sizce kısa film ya da belgesel üretimini sürdürülebilir kılmak mümkün mü?

Her hikâyenin ait olduğu bir anlatım zamanı vardır bana göre. Kısa film de çarpıcı bir fikri kısa zamanda seyirciye anlatma sanatıdır. Bizde genellikle yönetmen adayları uzun metraj film yapmadan önce kısa filmi deneme ya da sıçrama tahtası olarak kullanır. Halbuki anlatacağınız hikâyeye filmi hangi metrajda gerçekleştireceğinizi kulağımıza fısıldar. Belki bu fısıltıyı dinlesek uzun metraj yerine kısa filmler de çekmeye devam edebiliriz. Kısa film yönetmenlerinin bu sürekliliği sağlayamamasının temel nedeni bu işi yaparak hayatlarını

idame etmenin mümkün olmayışı. Bu durumla ilgili olarak bir anımdan bahsetmek isterim: Seneler önce Bratislava Film Festivali'nde Belçikalı bir kısa metraj film yönetmeniyle tanışmıştım. Kendisi geçimini sadece kısa filmle sağladığından bahsetmişti. Bunun yanında kısa filmleriyle dünyayı dolaşma şansı da elde ettiğini söylemişti. Evrensel ve özenli işler yaptığımızda, yaptığımız işin arkasında durduğumuzda, doğru yapıcılık ve araştırmayla biz de kısa filmlerle aynı geçimi sağlayabiliriz diye düşünüyorum. Bir başka yönetmen arkadaşım da kısa filminden kazandığı para ödülleriyle kamera ve ekipman aldı ve yeni bir film yaptı. Şu an dünya çapındaki festivallerden davet alıyor ve ödüller kazanıyor. Günümüzde Türkiye'de ve dünyada kısa film yapım fonları, pitching platformları her geçen gün biraz daha artıyor. Kısa film ve belgesel üretimini sürdürmenin kafamızı hangi konuya ve nasıl yordduğumuza bağlı olduğunu düşünüyorum.

Bana çevremden çok sorulan bir soru da "Uzun metraj yapıcılığı yaptın, daha neden hala kısa filmlerle uğraşıyorsun?" şeklinde oluyor. Ben de onlara diyorum ki: çünkü bazı şeyler kısa anlatılır. Hatta yeni kısa film projem "Yüzme Öğreniyorum" 2016 Kısakes Film Festivali Pitching Platformu'ndan yapım destek ödülü kazandı. Kısaca iyi bir fikriniz varsa ve bunu doğru insanlara ulaştırabilirseniz projelerinizi hayata geçirebilirsiniz.

Ülkemizde gerek üniversite gerekse bağımsız kurumlarca verilen sinema eğitimini nasıl buluyorsunuz?

Bugünlerde Pınar Tınaz Gürmen tarafından hazırlanan "Türk Sineması'nın Ustalarından Sinema Dersleri" kitabını okuyorum. Memduh Ün bu kitapta sinemacı olmak isteyen gençlerin sinema okullarına gitmelerini öneriyor. Bu okullarda yeterli teknik bilgi verildiğinden bahsediyor ancak okula da gitseniz kursa da gitseniz "Yeteneğiniz ve azminiz yoksa

sinemacı olamazsınız.” da diyor. Ben Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Sinema TV bölümünden mezun oldum. Okulumuzda her ekipmanın son modeliyle çalışma imkânı bulduk. Hocalarımızın hepsi alanında uzmanlaşmış; genel kültür seviyeleri yüksek ve perspektif olarak bizi ileriye götürecek nitelikteydi. Yani her şey harikuladeydi. Sınıfta 30 öğrenciydik. Aramızdan şu anda aktif olarak sinemayla uğraşanlar bir elin parmaklarını geçmeyecek sayıda. Diğer arkadaşlar ağırlıklı olarak reklam, televizyon ve dizi sektöründe aktif olarak çalışıyor. Okullar ve kurslar en iyi eğitimi de verseler aslında eğitim kişinin ipuçlarını görmesidir. İpuçlarını yakalamak ve ardından yola çıkmak kişinin kendi içindedir. Kitap okumayan, film izlemeyen, tiyatroya gitmeyen, gözlem yapmayan, fotoğrafa ilgi duymayan, müzikle barışık olmayan, doğanın seslerini dinlemeyen, hayalleri konusunda ısrarcı olmayan biri... En iyi okulda da okusa en iyi kurslara da gitse nasıl iyi bir sinemacı olabilir ki?

Yavuz PULLUKÇU

*“Kısa film ve belgesel sinemanın sektör haline gelebilmesi
lazım.”*

Filmografinize göz attığımda birçok projenin kamera arkası ekibinde yer aldığınızı görüyorum, sonrasında bireysel projeleriniz... Size göre iyi bir iş ortaya koyabilmek için bir yönetmenin geçmesi gerektiğine inandığınız aşamalar var mı?

Üniversitenin daha ilk yıllarımda üst sınıflardan Hasan Basri Özdemir ve Musa Ak beni kendi ekiplerine dahil ederek belgesel ve kısa film dünyasına girmeme yardımcı oldular. Bu noktada Özcan Hocamın da çok büyük katkıları oldu, bu yüzden de şanslıyım. Birinci sınıftayken kendimi çeşitli belgesel ve kurmaca filmlerin çekimlerinde buldum. Bu sayede bol bol pratik yapma şansım oldu. Öğrencilik yıllarımda film festivallerine katılarak deneyim kazandım. Hiç kimse emeklemeden yürümeyi, koşmayı başaramaz. İyi bir çıraklık dönemi geçirmek bence çok önemli. İnsan hangi işi yaparsa yapsın yaptığı işi öncelikle sevmeli. Film çekmek de zaten bir tutkudur. İyi bir iş ortaya koymak için yapacağımız işte başarılı olacağımızı düşünerek yola çıkmalıyız. İyi bir yönetmen, iyi bir gözlemci ve halkın içinde olmalıdır. Bunların hepsi olduktan sonra emin olun iyi bir iş ortaya çıkar.

Ülkemizde kısa film ya da belgesel projeleri genelde öğrenci işleri düzeyinde kalıyor. Sizce bu sorun nasıl çözülebilir?

Ülkemizde kısa film ve belgesele verilen önem yeterli düzeyde olmadığı için çoğu projeler öğrenci işleri düzeyinde kalıyor. Yurt dışında başlı başına bir sektör haline gelen kısa film ve belgesel sinema ne yazık ki ülkemizde gişe filmlerinin gölgesinde kalıyor ve kendini geliştiremiyor. Kısa filmler ve belgesel sinema genelde kâr amacı gütmeyen yönetmenler tarafından yapılıyor. Para öncelikli amaç olmadığı için yapımıcı bulmak da zorlaşıyor. Yapımcılar da haliyle kendilerine para kazandırmayacak filmlere para yatırmak istemez. Bu yüzden çoğu yönetmen kısıtlı ekip ve ekipmanla bir şeyler yapmaya çalışıyor. İşin yapım kısmının dışında ise kısa film ve belgesel çekmek isteyen yönetmenler yaptığı işin önemini ve değerini iyice bilmeli. Projelerin öğrenci işleri düzeyinde kalmaması için kısa film ve belgesel sinemanın sektör haline gelebilmesi lazım.

“Su Bedevileri” adlı belgesel, çekimlerinin yurt dışında yapılmış olması açısından ülkemizdeki festival filmlerinde görmeye pek de alışık olmadığımız bir yapım. Bize bu proje fikrinin nasıl doğduğundan ve çekimler, ulaşım, konaklama, güvenlik gibi sorunları nasıl aştığınızdan kısaca bahsedebilir misiniz?

Ömer (Güneş) ile “45 GÜN” isimli bir belgesel çekmiştik. Bu belgesel ile uluslararası bir film festivaline katıldık. Festivalde tanıştığımız Doğa Derneği yetkilileri bize Irak’ta yaşayan su bedevilerinden bahsetti. Bizim de ilgimizi çeken bir konu oldu. İletişim bilgilerini aldıktan sonra Irak’taki yetkililerle yazışmaya başladık. Konu hakkında çeşitli kaynaklardan ön araştırma yaptık. Irak deyince ister istemez herkesin aklına savaş geliyor. Bu yüzden bizim de biraz tereddütlerimiz oldu. Fakat projeye gerçekten çok inanıyorduk ve bu yüzden projeyi hayata geçirmek için elimizden geleni yaptık. Çekim için fon aramaya başladık fakat bulamadık. Her zaman olduğu gibi ailelerimizin desteğiyle bu filmin çekimlerine başla-

dık. Ömer, ben ve Arapça bilen tercüman ile Diyarbakır'da buluştuktan sonra otobüsle yola çıktık. Habur sınır kapısına vardığımızda öğrendik ki ülke resmi olarak kuzey ve güney sınırlara ayrılarak ikiye bölünmüş. Bunun yanında kuzeyden güneye geçişler de kapatılmış. Şansımızı deneyelim dedik ve güneye doğru yola koyulduk. Kara yolu ile Zahor, Duhok ve Erbil'den geçerek Süleymaniye'ye vardık. Neticesinde güneye girmenin imkânsız olduğunu öğrendik ve başka arayışlara geçtik. Sonunda havayolu ile Basra'ya geçebileceğimizi ve havaalanından vizemizi alabileceğimizi öğrendik. İstanbul'a geri döndük. Bu arada çevirmen arkadaş tehlikenin farkına vardığı için bizimle güneye inmek istemedi. Biz de anlayışla karşıladık ve Ömer ile birlikte yola devam ettik. İkimiz de Arapça bilmediğimiz için çok zorlandık. Belgesel için hazırladığım soruları bulduğumuz tercüman Arapça'ya çevirip vermişti. İstanbul'dan havayolu ile Basra'ya indik ve zor da olsa vizemizi alarak su bedevilerinin olduğu bölgeye vardık. Güvenliğimizi Irak'taki Doğa Derneği sağladı. Birkaç gün kendimizi kabileye tanıtmak ve alıştırmak için uğraştık. Biz onlara onlar da bize çok yabancı olduğu için doğal olarak biraz zorlandık. Öncelikle gözlem yaparak bedevileri mümkün olduğunca tanımaya çalıştık ve sonrasında çekimlere başladık. Yaklaşık on gün onlarla birlikte yaşayarak belki de hayatımın en güzel zamanını geçirdim. Günümüz şartlarından, teknolojiden çok uzakta zor şartlar altında hayatta kalmak için savaş veriyorlar... Fakat mutlular. İşte tam da bu yüzden bana yeni kültürler, yeni insanlar, yeni coğrafyalar öğrettiği için belgesel çekmeyi çok seviyorum.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kitabın bu bölümünde söyleşi yapılan yönetmenlerin altını çizdiği noktalar kısaca toparlanmaya çalışılacaktır. Bunun yanında yüzyılın başından itibaren kendi imkânlarıyla imgesel ve belgesel filmler çekmeye çalışan birinin gözünden karşılaşılan bu sorunlara yönelik çözüm önerileri dile getirilecektir. Aşağıda genel anlamda kısa film yönetmeni olarak kullanılan ifade imgesel, deneysel, animasyon ve belgesel türdeki film yönetmenlerini kapsamaktadır.

Söyleşilerde hemen hemen her yönetmenin dikkat çektiği ilk nokta projeye başlamadan önceki hazırlık sürecinin önemine yönelik oldu. Bu noktada hazırlık sürecinin tam anlamıyla ne zaman tamamlandığı konusunda ikilem yaşanabiliyor. Öncesinde ne kadar hazırlık yapılırsa yapılsın film yapım sürecinde yeni sorunlarla karşılaşılacağı su götürmez bir gerçek ve bu süreç çekilecek filmin türüne göre de değişebiliyor. Örneğin, imgesel bir film evreninde tüm kontroller yönetmenin elindeyken belgesel yönetmeni için aynı düzeyde bir kontrol mekanizması çoğu zaman mümkün olmayabiliyor. Belgesel filmde türün yapısı gereği etik kurallar çerçevesinde bazı sahneler dramatize edilebilir ancak konuyu gerçekliğinden saptıracak bir yönlendirme ya da müdahale belgesel yönetmeninin kaçınması gereken bir unsur.

Peki, hazır olduğumuzu ne zaman anlayabiliriz? Akıllı düşünene kadar deli köprüyü geçer, atasözü bu konuyu anlatmak için kısmen de olsa yeterli olacaktır. Film çekimi için

gerekli asgari şartlar sağlandığında harekete geçmek için çok beklememek yerinde bir karar olacaktır. Bunun yanında bazen film setinde yaşanacak bir aksilik onlarca sayfalık kitabı okumaktan daha öğretici olabilir. Usta yönetmen Ömer Lütfi Akad'ın da dediği gibi her film bir sonrakinin taslağıdır. İlk filmi bir sonrakinin taslağı gibi düşünmek önemli çünkü ekşiğiyle, hatasıyla bir filmi tamamlamak için gerekli ekip ve ekipmanı bir araya getirmiş olmak başlı başına bir başarıdır.

Film yapım sürecinde özellikle belgesel türü dışındaki çalışmalarda faydalı diğer bir ön hazırlık da resimli taslak (storyboard) hazırlamaktır. Filmde yer alacak her bir sahnenin çizimini yapmak geniş bir çalışma grubu tarafından oluşturulan bütçeli yapımlar için kullanım amaçları ve faydaları bakımından başka bir çalışmanın konusu olabilir ancak resimli taslak ile çalışmak kısa film yönetmenine filme hâkim olma noktasında önemli katkılar sağlayacaktır. Öncelikle her bir sahneyi olmasa bile filmin akışı içinde önemli olan sahnelerin çizimini tasarlamak filmin zihinde bir ön çekimini yapmış olma avantajı sağlar. Senaryo metninde yer alan ifadelerin sinematografik olarak hangi çerçeve içinde izleyiciye aktarılacağı set ortamında verilecek kararlarla pek mümkün değildir. Bu yüzden ilk filmi çeken birçok yönetmen aynı sahneyi farklı açılardan çekerek ciddi bir zaman harcar. Fazladan yapılan bu çekimlerin hangisinin kullanılacağına yönelik kurgu masasındaki ayıklama süreci de bir başka zaman kaybıdır. Burada "Bu benim filmim ve zamandan daha bol bir şeyim yok." şeklinde bir düşünce akla gelebilir. Hangi türde olursa olsun film üretim sürecinin bir ekip işi olduğu ve bu ekibin filminiz için sizinle aynı heyecanı paylaşmadığını hatırlatmak isterim. Çekim süreci uzadıkça filminizde hiçbir ücret almadan gönüllü olarak çalışan ekip arkadaşlarınızın performansının düşeceği, bir sonraki proje ya da projelerde sizi yalnız bırakabileceğini unutmamak gerekir.

Gerçekleştirilen söyleşilerde film yapım sürecinde öne çıkan bir diğer unsur da kurgu süreci ve kurgunun önemi-ne yönelik görüşlerdi. Kurguyu, çekimde yapılan hataların düzeltildiği ya da rastgele toplanan görüntülerin anlamlı bir yapıya dönüştürüldüğü bir aşama gibi algılamak yeni başlayanların sıklıkla düştüğü bir hatadır. Elbette, kurguda bu bahsedilen etkiler verilebilir ancak henüz daha senaryo aşamasında planlama ve bu plan paralelinde gerçekleştirilen çekimler sonrası kurgu aşamasına geçmek çok daha iyi sonuçlar verecektir.

Söyleşi yapılan yönetmenlerin dikkat çektiği bir diğer konu ise yapım süreci tamamlandıktan sonra filmin dağıtımı konusunda oldu. Görüşlerine başvurulanan yönetmenler film tamamlandıktan sonra filme ait künye bilgileri, yönetmenin özgeçmişi, sinopsis, fragman, film ve setten fotoğraflar gibi materyallere ulaşılabilir bir web sayfası hazırlamanın önemine dikkat çektiler. Böylelikle hemen her festivalin ön başvuru için istediği bu belgeler yönetmenin elinin altında olacak ve bu sayfa ile film hakkında dileyen her kişinin ulaşabileceği bir kaynak sağlanmış olacaktır.

Çalışmada dikkat çekilmek istenen bir diğer konu ise kısa film festivallerine yönelik sorular doğrultusunda oldu. Sorularla Türkiye’de her yıl farklı kurum ve kuruluşlarca düzenlenen festivaller yönetici, jüri ve katılımcılar açısından değerlendirilmeye çalışıldı.

Festivallere yönelik sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde ülkemizde düzenlenen çoğu festivalin misyonuna tam anlamıyla bağlı kalmadığı göze çarpıyor. Genel olarak bakıldığında her festivalin ortak amacı “kısa filmcileri desteklemek ve bu filmleri izleyici ile buluşturmak” olarak ifade edilebilir. Günümüzde gelişen teknolojinin sağladığı imkânlarla birlikte film festivallerinin, kısa filmleri izleyici ile buluşturan tek

mecra olma özelliğini kaybettiği söylenebilir. Hatta herhangi bir video paylaşım sitesinde ya da kişisel sosyal medya hesapları üzerinden paylaşılan bir kısa film, yönetmenini yarım asırlık festivallerin salonlarındaki izleyici sayısından daha fazlasına ulaştırabilir. Bunun yanında festival salonlarında sınırlı sayıdaki izleyicinin önemli bir bölümünü de festivale davetli diğer yönetmenlerin oluşturduğu sıklıkla dile getirilir.

İzleyici ilgisi açısından bu olumsuzluklara rağmen film izleme ritüelinin mekânının sinema salonu olması gerekir. Bu noktada sorumluluk film festivali düzenleme komitelerine düşüyor. Doğru tanıtım ve duyuru yapıldığında farklı demografik özellikteki izleyicinin katılımının sağlandığı koltuklarda yer kalmadığı için merdivenlerde filmlerin izlendiği festivaller de yok değil.

Bunların yanında festival bütçelerinin yönetiminde yaşanan sorunların da vurgulanması gerekiyor. Hangi festival yöneticisiyle konuşursanız konuşun size bütçenin kısıtlılığundan şikâyet edecektir. Burada altı çizilmek istenen sorun bütçe oranına göre yapılan harcamalarda yaşanıyor. Yukarıda bahsedilen ve her festivalin ana misyonu içinde yer alan “kısa filmcileri desteklemek” noktasında yapılacak desteğin öncelikle maddi destekler şeklinde olması daha anlamlı olacaktır. Herhangi bir festivalin ulaşım, konaklama ve yeme-içme bütçesi kısa filmcilere yapılan desteklerin kat ve kat üstünde. Üstelik adı kısa film festivali olan bu etkinliklerde festivalin öznesi konumundaki film yönetmenleri çoğu zaman ulaşım, konaklama hatta ödül töreninde ayrılan zaman açısından bile ikinci planda kalabiliyor. Film festivalleri bağlamında kısa film yönetmenlerinin şikayetlerinin başında festival düzenleyicilerinin uyguladığı bu tutarsız politika gelmektedir. Kısacası sorun bütçenin azlığı veya çokluğundan ziyade bu bütçenin harcama kalemlerindeki dengesizlikten kaynaklanıyor.

Kısa film etkinlikleri çerçevesinde verilen maddi destekler noktasında uygulanması gereken bir diğer yöntem de yatay destekleme yöntemleridir. Her festival oluşturduğu değerlendirme kriterlerine göre dikey bir derecelendirmeye kısa filmcileri ödüllendirme yöntemini tercih ediyor. Daha önce de dile getirildiği üzere üretilen her film başlı başına bir başarı ancak en azından belli bir ön eleme kriterini sağlamış ve festival programında yer almış her filmin belirli bir gösterim ücreti ile desteklenmesi gerekiyor. Burada yine hemen bütçe azlığı bahanesine sığınmak yerine dikey derecelendirme ile verilecek ödül akçelerinin yatay olarak gösterim ücreti şeklinde dağıtımını uzun vadede daha kaliteli film üretimini sağlayacak unsurlardan biri olacaktır.

Yukarıdaki bahsedildiği şekilde gösterim ücreti düzeyinde yapılacak ödemelerin kısa film değerlendirme sürecindeki yazılı olmayan kurallardan kaynaklı kısır üretim döngüsünü de bir dereceye kadar kırabilecektir. Kısaca, açıklamak gerekirse festival ve yarışmalarda filmlerin ışık, ses çekim açıları ve kurgu gibi sinematografik ve yardımcı unsurlar açısından değerlendirilmesi gerekirken ülkemizdeki festivallere katılan filmler daha çok konuları açısından değerlendirmeye tabi tutuluyor. Bu yüzden de ödül alan konu ve temalar çerçevesinde kısır bir üretim döngüsü oluşuyor. Belki de kısa film festivallerinin programlarında komedi, korku gibi türlerde filmlerin olmaması ya da daha az üretiliyor olmasının sebeplerinden biri de bu kısır döngüdür.

Festival bütçelerinin kullanımına yönelik bu sorunların çözümü noktasında yine en önemli görev bu festivallerin en büyük sponsoru olan Kültür Bakanlığı'na düşüyor. Örneğin, mevcut düzenlemede Bakanlık desteği festival bütçesinde maddi ödül verme şeklinde kullanılmıyor. Bakanlık tarafından verilen maddi desteğin belli bir bölümünün gösterim ücreti ve maddi ödül akçesi olarak dağıtılmasını zorunlu kılan bir düzenlemeyle bu konuda yaşanan sorunların azalmasına imkân sağlanabilir.

Film festivallerinin üstlenmesi gereken bir başka sorumluluğu ise gerektiğinde online olarak ulaşılabilecek arşiv ve veri tabanı oluşturmak olmalıdır. Bu konu hakkında çalışma içinde yer alan Hayri Çölaşan'ın kişisel çabaları sonucu oluşturulan kısa film arşivi dışında ülkemizde ciddi bir çalışma maalesef yok. Festival arşivleri sadece sinema alanında değil bu verileri kullanacak herhangi bir araştırmacının ulaşabileceği görsel bir kaynak, toplumsal bir bellek olması açısından önem teşkil ediyor. Buna rağmen bu etkinliği yıllardır sürdüren festival programlarında yer alan filmlerin kopyaları şöyle dursun sadece film isimlerinin yer aldığı listelere ulaşmak çoğu zaman mümkün değil. Bunun için filmin yasal sahiplerinin yazılı onayı festival katılım sürecinde sağlanıp filmlerin bu konuda araştırma yapacak araştırmacıların erişimine sunumu sağlanabilir. Yine filmin yasal sahiplerinin onayıyla filmlerin festivallerde gösterim sürelerinin tamamlanmasının ardından halka açık olarak paylaşımı sağlanabilir. Aynı şekilde online ortamda festival ile ilgili gösterim programı, afiş, katalog gibi basılı materyaller erişime açılabilir. Görsel arşiv konusunda festivaller kadar önemli bir sorumluluk da yine Kültür Bakanlığı'nın ilgili birimine düşüyor. Yıllardır Bakanlık desteğiyle çekilen onlarca kısa film, animasyon ve belgesel film belli bir zamandan sonra dijital ortamda paylaşımına açılabilir. En azından gelecekte yapılacak film destekleri belli bir süre sonra filmlerin erişime açılması koşuluyla verilebilir.

Film festivallerinin faaliyetlerini düzenleme ve denetleme noktasında yapılabilecek bir başka adım ise ülkemizde düzenlenen festivaller ile ilgili ortak bir dijital platform oluşturulmasıdır. Böylelikle ülkede düzenlenen tüm festivaller ya da azından Bakanlık, resmi kurum ve kuruluşların sponsorluğunda düzenlenen festivaller bu platforma dahil edilebilir. Böylelikle düzenlenen tüm festivaller hakkında başvuru, sonuç, etkinlik duyuruları rahatlıkla takip edilebilir. Bu plat-

formda tıpkı online alışveriş sitelerinde olduğu gibi finalist film yönetmenlerine katıldıkları festivaller hakkında puanlama ve yorum imkânı sağlanabilir. Böylelikle katılımcılar festivaller hakkında ulaşım, konaklama, gösterim salonları, izleyici katılımı gibi birçok konuda kişisel tecrübelerini aktarabilir.

Çalışmanın bu bölümünde ağırlıklı olarak film festivallerinin düzenlenmesi ve bunların denetlenmesi noktasında öne çıkan sorunlara ve çözüm önerilerine yer verildi. Bununla birlikte ülkemizde üretilen kısa filmlerin önemli bir bölümünü sinema ile ilgili okullarda eğitim alan öğrenci projeleri oluşturuyor. Kısa filmlerin niteliksel ve niceliksel gelişimi yani kamera önü ve arkası ekibin standartlarının artırılması bu filmlerin ticari dolaşıma girmesiyle artırılabilir. Bunun için de sinema salonlarında gösterilen uzun metrajlı filmler öncesi kısa filmlere de yer verilmesi yasal olarak düzenlenebilir. Başlangıçta bu düzenleme salon işletmecileri ve dağıtımcular açısından istenmeyen bir durum gibi görünse de bahsi geçen filmlerde kendini gösterme şansı bulan kamera önü ve arkası ekip sektöre taze kan pompalayan bir organizmaya dönüşecektir. Ayrıca üretilen bu filmler hava yolu şirketleri, otobüs işletmeleri ve farklı dijital platformlarda gösterimi için paket olarak talep edilecek bir değere dönüştürülebilir.

Ülkemizde kısa film üretenlerin önemli bir çoğunluğunun üniversitelerin ilgili bölümlerinde eğitim alan öğrencilerden oluştuğuna yukarıda değinilmişti. Bu açıdan bakıldığında kısa film ile ilgili sorunların kronolojik olarak belki de ilk sırasında eğitim sorununun yer aldığını söyleyebiliriz. Bu sorun bağlamında söyleşilerde dile getirilen görüşler özetlendiğinde ilk olarak sinema eğitimi veren bölümlerin donanım sorunlarının öne çıktığı göze çarpıyor. Günümüzde sadece tabeladan ibaret, gerekli eğitici kadro ve fiziksel mekândan

yoksun sinema bölümlerini üniversite tercih listelerinde görmek mümkün. Bunun yanında sinema gibi özel yetenek ve ilgi isteyen bir alanda sadece puanı yettiği için yerleşen öğrenciden ne düzeyde bir verim alınacağı da ayrı bir çalışmanın konusu olabilir. Mevcut fakültelerin toplam mezun sayılarının bile sektörün ihtiyacının çok üstünde bir sayıya ulaşmış olduğu göz önüne alındığında öncelikle yeni bölümlerin açılmasının önüne geçilmesi ve mevcut okulların kalite standartlarının artırılmasına yönelik çalışmaların yapılması gerekiyor.

Çalışma kapsamında yapılan söyleşilerde film dağıtım sürecinde yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerilerinin yakın bir süreçte hayata geçmesi çok mümkün görünmüyor. Bununla birlikte farklı alanlarda önemli başarılarla imza atmış kişilerin deneyimlerinin aktarılmaya çalışıldığı bu kitabın, geleceğin sinemacılarına küçük de olsa bir katkı sağlaması umuduyla...